

ZALAEGRSZEG MEGYEI JOGÚ VÁROS

LOCAL AGENDA 21

Fenntartható Fejlődés Helyi Programja

2013. december

Készítette:

**Zalaegerszeg Megyei Jogú Város Önkormányzatának
megbízásából a**

Domus Figularis Kft.

ELŐSZÓ	3
BEVEZETÉS	3
1 LOCAL AGENDA 21 – A FENNTARTHATÓ FEJLŐDÉS	4
1.1 A fenntarthatósági tervről általában	5
1.2 Az Önkormányzat szerepe a folyamatban	6
1.3 A program lényege, jelentősége.....	6
2 HELYZETELEMZÉS	7
2.1 Környezet	7
2.2 Gazdaság	39
2.3 Társadalom	56
3 HELYZETÉRTÉKELÉS.....	66
3.1 Kérdőívek kiértékelés.....	66
3.2 SWOT analízis	112
4 STRATÉGIA	115
4.1 Célállapot	115
4.2 Prioritások.....	115
4.3 Várható hatások	116
5 MEGVALÓSÍTÁS.....	118
5.1 Környezeti pillér	122
5.2 Gazdasági pillér	143
5.3 Társadalmi pillér	155
6 MONITORING ÉS VISSZACSATOLÁS	167
6.1 Cselekvési terv	167
6.2 Indikátorok	168

ELŐSZÓ

Zalaegerszeg Megyei Jogú Város Önkormányzata megbízásából a DOMUS FIGURALIS Kft. (Továbbiakban: Kft.) készítette el a település Local Agenda 21 (továbbiakban: LA 21) Környezeti Fenntarthatósági Programját.

A Kft. az LA 21-re vonatkozó útmutatók alapján elkészített három kérdőívet, melyek kiértékelésével részletes képet kaptunk a település különböző jellemzőiről, többek között a lakosság környezeti, társadalmi és gazdasági helyzetéről alkotott véleményéről valamint igényeiről, továbbá a lakosok Zalaegerszegről alkotott véleményéről. Így a kérdőívek segítségével lehetőségünk nyílt olyan, hosszú távú fenntarthatósági célokat megfogalmazni, melyek elsődleges célja elősegíteni a megyeszékhely gazdasági, környezeti és társadalmi jellemzőinek pozitív irányba való fejlődését, s így a település fenntartható fejlődését.

A program felépítése során kiemelt figyelmet fordítottunk a Local Agenda 21 fő pilléreinek szerteágazó és alapos ismeretére valamint vizsgálatára, továbbá arra a tényre, hogy programunk sikeres megvalósítására csupán az érintett helyi társadalmi és gazdasági szereplők aktív részvételével számíthatunk.

BEVEZETÉS

Az egyes emberek illetve társadalmak, az egész emberiség – függetlenül attól, hogy hol és milyen közösségben élnek – közvetlenül vagy a gazdaság révén szükségleteik kielégítése érdekében a környezetből veszik el azokat a javakat, amelyeket az ökoszisztéma létezése óta felhalmozott.

A fenntarthatóság biztosítása azt kívánja tőlünk, hogy a jelen és jövő nemzedékek létfeltételeihez szükséges természeti és épített környezet minőségét, értékeit megőrizzük. Ettől a rendkívül sérülékeny rendszertől az ember csak annyit és oly módon vehet el, hogy ne veszélyeztesse saját létkielégítésének jövőbeli esélyeit. A fenntartható fejlődés célja mindezek értelmében az emberi társadalom fenntartása a gazdaság eszközeit használva azzal a feltétellel, hogy csak addig használhatjuk természetes környezetünk erőforrásait, amíg nem sértjük annak megújulási lehetőségét. Tehát az eszközt bölcsen, a társadalom hasznára, a környezet sérelme nélkül kell használnunk. Ezért a természeti erőforrásokkal, a környezettel való fenntartható gazdálkodásnak együtt kell érvényesülnie a jólét elérését, megtartását elősegítő gazdasági fejlődéssel, valamint a szociális esélyegyenlőség folyamatos növelésével.

A helyi fenntarthatósági terv célja, hogy integrálja a helyi környezeti, társadalmi, gazdasági és kulturális kérdéseket, problémákat, valamint támogassa a helyi társadalmi-gazdasági-környezeti folyamatoknak a fenntartható fejlődés útján történő haladását. A megfogalmazott célok, programok, feladatok végrehajtását a helyi közösség valamennyi résztvevője és szektora közreműködésével képzelem el, figyelembe véve a helyi, kistérségi és régiós adottságokat, feltételeket.

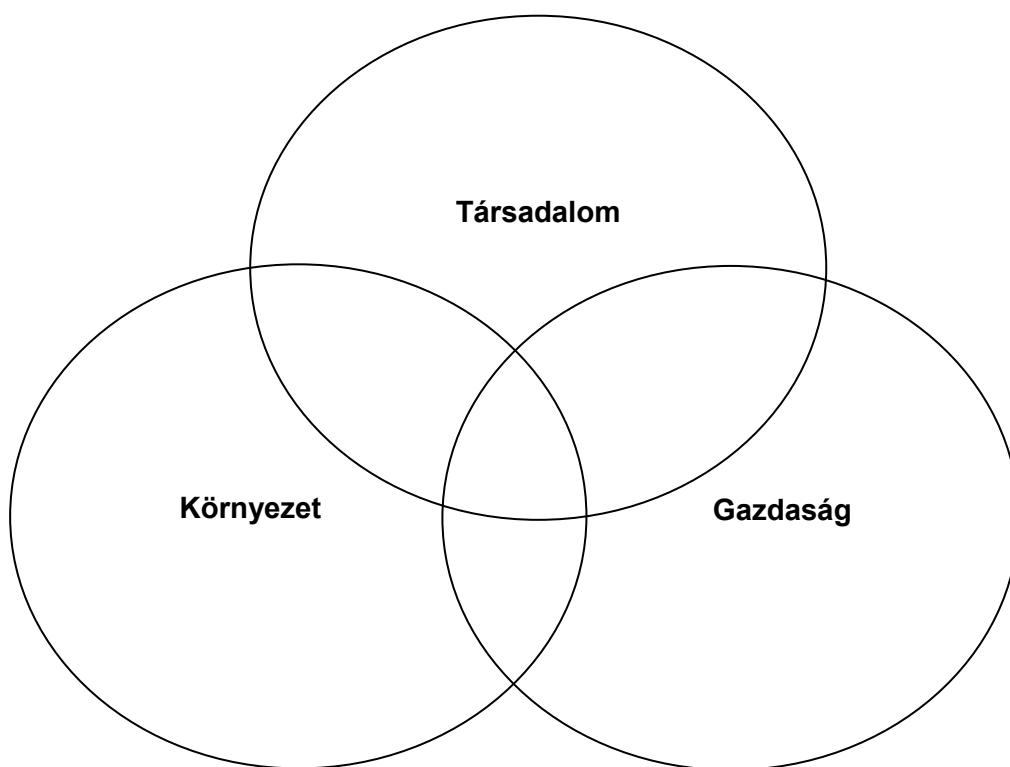
Ezen okoknál fogva a fenntarthatósági tervek készítésekor alapvető fontosságú, hogy az adott település környezeti, szociális, gazdasági helyzetét megismerjük, a meglévő problémákat feltárjuk.

1 LOCAL AGENDA 21 – A FENNTARTHATÓ FEJLŐDÉS

A fenntartható fejlődés helyi, lokális programja az 1992-ben a Rio de Janeiróban rendezett ENSZ Környezet és Fejlődés Konferencián elfogadott „Agenda 21” program értékelése kapcsán fogalmazódott meg. A program végrehajtását koordináló ENSZ Fenntartható Fejlődés Bizottsága rendszeresen áttekinti a fenntarthatóság területein az elért eredményeket, illetve az akadályozó tényezőket valamint ajánlásokat dolgoz ki a nemzetközi fórumokon elfogadott célok elérése érdekében. Ezzel a modellel a cél az, hogy elveket fogalmazzon meg a helyi önkormányzatok, valamint a helyi lakosok, közösségek számára a fenntarthatóság tennivalóinak, helyi programjának kidolgozása, megvalósítása érdekében.

A fenntartható fejlődés egy olyan szemléletet fogalmaz meg, amely figyelembe veszi a jelen és a jövő generációk gazdasági, társadalmi, kulturális, politikai és környezeti problémáit. Ezen irányú megközelítése olyan cselekvési útvonalat ajánl, amely gazdaságilag hatékony, társadalmi szempontból igazságos, felelősségteljes, a környezet tekintetében pedig egészséges.

A fenntartható fejlődés lényegét legegyszerűbben az alábbi ábra szemlélteti:

A fenntartható fejlődés a társadalmat, a gazdaságot és a környezetünket elválaszthatatlan egységként tekinti, azonban a természeti környezeti értékeknek ad elsőbbséget.

Ökológiai szempontból megközelítve a környezet védelmének érdekében hosszú távú környezetvédelmi intézkedések szükségesek (biodiverzitás megőrzése, természeti erőforrásokkal történő takarékoskodás, környezetszennyezés csökkentése), melyek hatására az emberek élhető településeken lakhatnak, lakossági jólét érhető el.

Gazdasági szempontból olyan fejlődés a cél, mely a helyi munkaerőre és erőforrásokra, a megújuló energiaforrásokra, az optimális gazdálkodási formákra támaszkodva fenntartható szállítási rendszerrel ötvözve biztos gazdasági növekedést, hatékonyságot, stabilitást és méltányosságot eredményez. Ezeket a célokat szem előtt tartó üzletpolitika a környezetre kis hatást gyakorol, még elviselhető változásokat idéz elő a környezetben.

Társadalmi szempontból elérendő cél a jobb életminőség megvalósítása minden egyén számára a szegénység mérséklésével, a diszkrimináció visszaszorításával valamint társadalmi szolgáltatásokkal úgy, hogy fenntartja a szociális egyenlőséget és a szolidaritást. Így a szociális intézkedések gazdasági fellendüléshez vezetnek.

A gazdaság, társadalom és környezet mind-mind azonos súllyal hat a másikra, úgy hogy az egész rendszer egyensúlyban maradjon.

Az egyes „résztevők” által ily módon generált kedvező hatások, a szociális és ökológiai egyensúly, valamint a méltányosság „szentháromsága” biztosítja a fenntarthatóságot.

A fenntartható fejlődés felismeri a természet fontosságát, és ahhoz alkalmazkodva, használva annak hatékonyabb módszereit, minőségileg jobb, és igazán fenntartható életet kíván biztosítani.

1.1 A fenntarthatósági tervről általában

A helyi fenntarthatósági terv átfogóbb a törvényi előírás szerint minden hazai önkormányzat által kidolgozandó önálló települési környezetvédelmi programnál, tekintettel arra, hogy a LA21 a fenntartható fejlődés, a társadalom–természet–gazdaság komplex rendszerét foglalja magába.

Feladata, hogy integrálja a helyi környezeti, társadalmi, gazdasági és kulturális kérdéseket, problémákat, továbbá biztosítsa a településen élők fenntartható életminőségét, azaz támogassa a helyi társadalmi- gazdasági- környezeti folyamatoknak a fenntartható fejlődés útján való haladását. Teszi mindezt oly módon, hogy figyelembe veszi a helyi, kistérségi és régiós adottságokat, feltételeket egyaránt.

A fenntarthatósági tervek készítésekor alapvető fontosságú, hogy megtaláljuk ezek ésszerű kapcsolódási pontjait. Ily módon nem nélkülözhető a település meglévő környezeti, szociális és gazdasági helyzetének rendszeres időközönként történő megismerése, különös tekintettel a meglévő problémák feltárására.

Programunk készítésekor alapul vettük a település környezetvédelmi programjában, hulladékgazdálkodási tervében és településrendezési tervében foglaltakat, különös tekintettel az épített környezet, infrastrukturális rendszer energiaellátás, közlekedés, hulladékkezelés (stb.) területeken elérhető legfrissebb települési adatokra. Célunk volt az adatok ismeretében a természeti környezet fejlesztésével összhangban a gazdasági és társadalmi területek jövőorientált alakítása.

A sikeres megvalósulás a helyi társadalmi és gazdasági szereplők aktív részvételével lehetséges. Első és legfontosabb feladat, hogy a helyi közösségben (társadalmi, gazdasági, politikai) tudatosuljon a fenntartható fejlődés fontossága és szükségszerűsége, és komoly szándék merüljön fel a megvalósítás iránt.

Zalaegerszeg LA21 programjának elkészítése során stratégiai célok kijelölésére került sor, kiemelt figyelemmel a település helyi viszonyaira és sajátosságaira. Programunkkal igyekeztünk olyan, körültekintően létrehozott dokumentumot megalkotni, mely hatékonyan integrálja az egyes szektorok különböző problémáit, értékeit, valamint a különböző területekre kialakult jellemző tervezési módokat és végrehajtási módszereket.

A település LA21 programjának elkészítése során célunk volt továbbá a helyi problémák orvosolására széleskörű és hosszú távú koncepció meghatározása.

E folyamatok során tudatosan kerestük azokat az összefüggéseket, melyek a településre speciálisan jellemző konkrét helyi gazdasági, politikai, piaci és egyéb döntések és intézkedések, valamint a tágabb, globális jellemzők között határozhatók meg.

1.2 Az Önkormányzat szerepe a folyamatban

Zalaegerszeg települési Local Agenda 21 Környezeti Fenntarthatósági Tervének elkészítése során kiemelt jelentőséggel bír a helyi önkormányzattal való jó együttműködés. Az önkormányzat az egyes adatok biztosításán túl segítséget nyújtott a lakosság különböző csoportjai között végzett felmérésünknek, mely jelen dokumentum szerves részét képezi, és jelentősen befolyásolta végkövetkeztetéseinket.

A terv készítői és az önkormányzat, valamint annak intézményei és munkatársai között az együttműködés zavartalan és partnerközpontú volt, támogatásuk nagyban elősegítette a települési LA21 elkészítését.

1.3 A program lényege, jelentősége

A fenntartható fejlődés az életminőség hosszú távú és egyenletes javítására és a gazdasági fejlődés fenntartására irányuló, az ökológiai környezeten alapuló folyamatok sora.

A fenntartható fejlődés helyi programjának fő célja – az önkormányzat aktív és cselekvő közreműködésével, a lakosság tevőleges támogatásával –, hogy a fenntarthatóság feladatainak meghatározására és a helyi program sikeres elkészítésére valamint megvalósítására irányvonalakat és stratégiákat dolgozzon ki, az EU vonatkozó stratégiájával összhangban. Szűkebb értelemben tehát az adott körülmények között a különböző erőforrásokkal oly módon történő gazdálkodás, hogy az a jólét elérését és megtartását segíthesse elő, elsődleges célként szem előtt tartva a szociális esélyegyenlőség növelését és fenntartását.

A program célcsoportjai a helyi önkormányzatok, a helyi lakosok és civil szervezetek. Az EU javaslatai alapján a helyi csoportok együttműködése és jó kapcsolatai révén, a helyi programban kidolgozott stratégiák alapján valósulhat meg a program a gyakorlatban.

A program a fenntartható fejlődés gyakorlati megvalósítását a helyi adottságok, értékek és érdekek alapján, az önkormányzat és a helyi lakosok, közösségek széleskörű együttműködésével javasolja folytatni. Elsődleges feladat tehát a helyi hatáskörben befolyásolható fejlődés (beruházások, fejlesztések, felújítások, intézkedések, szabályozás stb.) olyan irányú alakítása, amely mind jobban előtérbe helyezi a „helybeni” életminőség, környezeti állapot javítását, valamint a helyi erőforrások ésszerű, nem végleges kiaknázását.

További fontos elvárás, hogy valamennyi nem helyi erőforrásra támaszkodó, de helyi felhasználásban szerepet játszó gazdasági résztvevő törekedjen a fenntarthatóságot figyelembe vevő megoldások, eljárások igénybevételére, szokások kialakítására.

A program kialakítása során törekedtünk arra, hogy az EU elveivel összhangban a települési LA21 tartalma eleget tegyen az alábbiaknak:

- megvalósulhasson a helyi gazdaság anyagfelhasználásának és energiaigényének felmérése, majd ez alapján az ésszerű szint kijelölése a helyi erőforrások túlzott mértékű kiaknázásának elkerülésére,
- megtörténjék a fenntartható fejlődés elveivel összhangban a már nem fenntartható helyi folyamatok megjelölése,
- létrejöhessen a tervben meghatározott stratégiák követésével a környezeti elemek fenntartható felhasználása.

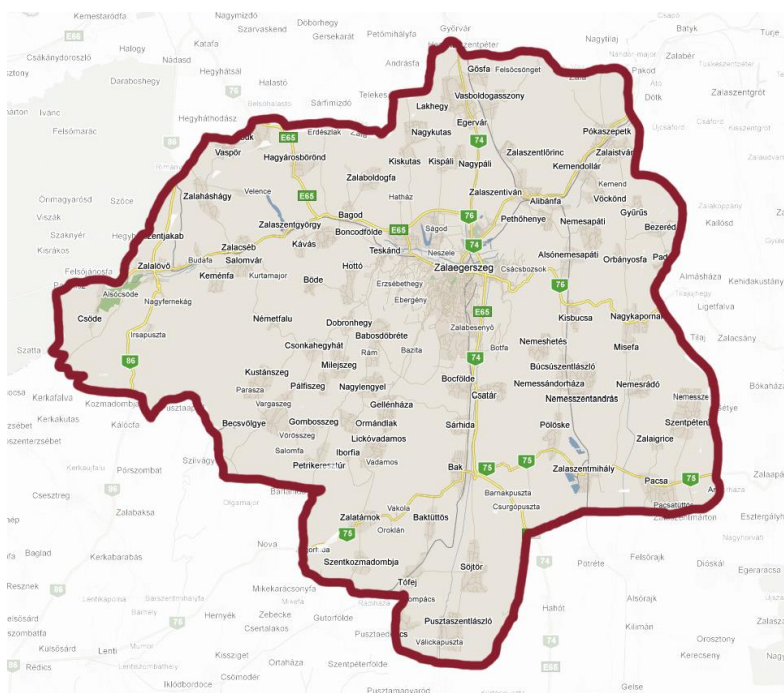
A település fennálló helyzetének ismerete, a valós helyzet feltárása, az egyes szegmensek áttekintése, az információk összegyűjtése, a jelen állapot teljes körű meghatározása lehetővé teszi, hogy a megvalósításnál a helyi Agenda 21 minden vonatkozását és területét figyelembe vegyék, és a megfelelő célokat és programokat fogalmazzák meg.

2 HELYZETELEMZÉS

2.1 Környezet

Zalaegerszeg Zala megye központjaként a Göcseji-dombvidék észak-keleti csücskében, a Zala-folyó két partján helyezkedik el. A város ma az ország egyik kapuja, hiszen mind Ausztriától, mind Szlovéniától és Horvátországtól megközelítőleg egyenlő távolságra fekszik. A Balaton tőle keletre 45 km-re található, a fővárostól 210 km választja el.

Zalaegerszeg és Zala megye

A város jó közúti megközelíthetőségi viszonyokkal rendelkezik, mivel a 76-os, 74-es és 75-ös főközlekedési utak közvetlen vonzáskörzetében helyezkedik el, valamint az M7-es autópálya-felhajtó is csak 50 km-re fut.

Vasúton történő elérhetősége rendkívül nehézkes, ugyanis a város a vasúti közlekedésben kevésbé fontos tényező, csak a szomszédos Zalaszentivánon keresztül, átszállással lehet csatlakozni a fontos észak-déli irányú vasúti járatokra. A tömegközlekedés kizárólag autóbuszokkal oldható meg.

Lakossága a rendszerváltás óta fokozatosan csökken, jelenleg 59.500 fő lakja, így hazánk 17. legnépesebb városa, melynek számos másik település tartozik a vonzáskörzetébe.

A település terület és népesség adata 2013. évre vonatkozóan

Település területe	10.241 ha
Népesség száma év végén	59.499 fő

A már Kr. e. VII. évezredben lakott Zalaegerszeg első írásos említése 1247-ből származik, a XVIII. században pedig megyeszékhellyé vált.

Zalaegerszeget tartják hazánk egyik legzöldebb, legvirágosabb városnak, melyet az eddig elnyert számtalan díj is alátámaszt. Zalaegerszegen a közhasználatú zöldterületek nagysága eléri az 5 millió négyzetmétert, területén pedig több mint hetven játszótér van.

Zalaegerszeget sok más mellett élhetősége és családi hangulata miatt szeretik.

2.1.1 ÁLTALÁNOS FÖLDRAJZI BEMUTATÁS

Zalaegerszeg település közigazgatási területe a Nyugat-Dunántúlon, a Zalai-dombság északi részén három kistáj határán, domborzatából adódóan dombokkal és erdőkkel körülölelt környezetben helyezkedik el.

Zalaegerszeg területe három fő szerkezeti egységre bontható. Városközpontja a Zala és a Vizsla-völgy csatlakozásánál kialakult majdnem sík terület, a Zala jobb partján a belvárost délről övező zártkerti területek változatos magasságú, a folyóvölgyre közel merőleges futásirányú dombokra települtek, és végül a Zala bal partjára délies kitettségű, kevésbé tagolt, fokozatosan alacsonyodó, hosszú lankás lejtők jellemzőek.

Belterület és külterület részarányai 2013

Fekvés	Összes terület (km²)	Területi részarány (%)
Belterület	22,96	22,4
Külterület	63,69	62,2
Zártkert	15,74	15,4
Összesen	102,39	100

Zalaegerszeg város területének megoszlása művelési áganként

Földrészlet statisztika művelési áganként	
Művelési ág	Összes alrészlet terület (km²)
erdő	18,9
fásított terület	0,007
gyep (legelő)	6,0
gyep (rét)	9,1
Gyümölcsös	3,5
Halastó	0,03
kert	2,6
kivett	33,4
szántó	28,3
szőlő	3,8

A város természeti értékeinek ismertetése azért fontos, mert a földrajzi adottságok jelentősen meghatározzák az ott élők életmódját, tájhasználatát és a város helyzetéről alkotott képet.

2.1.2 TERMÉSZETI ADOTTSÁGOK**2.1.2.1 Domborzat és földtan**

Zala megye felszínének sajátos arculatot adnak az észak-dél irányú, egyenes lefutású, viszonylag széles déli völgyek, melyekben vízválasztók alakultak ki a Zala és a Dráva folyók felé irányítva a vizet.

A Zalai-dombság nagy részét pannóniai homokos-agyagos üledék borítja. Zalaegerszeg a Felső-Zala-völgy kistájon helyezkedik el, melynek legszembeütőbb alakrajzi és szerkezeti-morfológiai vonása az „aszimmetrikus teraszos árok” jelleg, melynek lényege, hogy a Zala jobb partja nagyon meredek, alámosott, deráziós völgyekkel és csuszamlásokkal tagolt, míg ezzel szemben a bal partot kevésbé tagolt, fokozatosan alacsonyodó, hosszú lankás lejtők szegélyezik.

A Göcsej területére átnyúló délnyugati városrészekre már erősen szabdalt 200-250 méter magas „hegyek” jellemzőek. Az északkeleti és keleti lejtők a legmeredekebbek, dél–délnyugat felé vályoggal fedett, fokozatosan alacsonyodó lejtők ereszkednek. Az északi és középső rész tölcészerűen kiszélesedő Felső-Zala völgyben foglal helyet, melynek jobb oldalán lévő mély, szűk völgyeket, teraszokat, baloldalán pedig hosszabb, lankás, lösszel fedett lejtőket az emberi tevékenység majdnem teljesen átalakított letelepülésre alkalmasabb formákká. A keleti városrészek a Kelet-zalai-dombság Söjtöri-hátához kapcsoló kisebb meridionális vonulatokon húzódnak.

Zalaegerszeg területén a földkéreg vastagsága: 25–27 km, a litoszféráé 60–80 km. A földtörténet során kiemelkedési és lesüllyedési periódusokban váltakozott a tengeri és a szárazföldi üledékképződés a területen. A pliocén kor legfontosabb eseménye a folyóvízi feltöltésből származó kavicssterületek kialakulása. A pleisztocén során lösz fedett be nagy területeket. A felszínen szinte kizárólag a legfiatalabb korú kőzetek találhatók, a völgytalpakon azonban kibukkanhatnak a felső pannon korúak is.

A vizsgált térség nem tekinthető sem erózió-, sem deflációveszélyes területnek, kivéve a zártkerti területeket, ahol a vízrendezés hiányából adódóan jelentős az erózió veszélye.

2.1.2.2 Éghajlat, helyi klíma

Az évszázadok óta stratégiai jelentőséggel bíró Zalaegerszeg az ország legcsapadékosabb és legkiegyensúlyozottabb klímájú vidéke; gyakran és erőteljesen érvényesül az Alpok hatásán kívül az atlanti és a mediterrán hatás is.

Az éves napsütéses órák száma 1900 körül ingadozik, az évi középhőmérséklet 9,5 °C. A kistérség Ny-K-i irányítottsága ellenére az É-i és D-i irányú, 3 m/s alatti sebességű szelek a leggyakoribbak, melyek megfelelő átszellőzést biztosítanak a településnek. A csapadék évi összege 750-800 mm, az átlagos maximális hóvastagság 30 cm, a hótakarós napok átlagos száma 45 nap.

2.1.2.3 Vízrajz

Az agyagos, vályogos részeken adóttak a lehetőségek a sűrű vízhálózat kialakulásához, amely Magyarországon a legsűrűbbek közé tartozik. Ezzel összefüggésben a völgyssűrűség is igen nagy mértéket mutat. Elősegítette a völgyek képződését a laza felszíni kőzet és a terület negyedidőszaki kiemelkedése is. A domborzat tagoltsága azonban nem kedvezett nagy vízfolyások kialakulásának, így a legnagyobb, a Zala is csak patak méretű Zalaegerszeg környékén. A terület erózióbázisaként ez gyűjti össze a kisebb csermelyek vizét. Megemlíthető ezek közül a Válicka, amely dél felől folyik a Zalába. A város területén több kisebb-nagyobb tó található. A legjelentősebb az 1975-ben mesterségesen létrehozott Gébárti-tó. Pózva városrészben a kavicsbányák felhagyása után horgásztavakat alakítottak ki.

Felszíni vizek

A terület felszíni vízfolyásokban és állóvizekben rendkívül gazdag, melynek következtében sokszínű növény- és állatvilág alakult ki. A város legjelentősebb vízfolyása a Balatont tápláló és a megyének is nevet adó Zala folyó, amely összesen 126 km hosszúságából a város közigazgatási területét mintegy 11,2 km hosszban szeli át, mederszélessége 5-15 m, mélysége 1-2,5 m, középvízállásnál 6 m³, árvízkor 50-100 m³ körüli vízmennyiséget szállít átlagosan másodpercenként. A város közigazgatási területén a Zala legnagyobb mellékveze a Felső-Válicka-patak, kisebb mellékvezei a Pózva-patak, a Nagypáli-patak, Bozsoki-ér, a Ságodi-patak és Szentmárton-patak, valamint a Zsigér-patak és a Szentmihályfai-patak. Egyéb vízfolyások az Egerszegi-patak, Csukás-patak, Csörge-patak, valamint a csapadékvíz elvezetésben jelentős szerepet játszó Vizslaréti-patak.

Zalaegerszeg legjelentősebb állóvize a várostól északra található, 29,5 ha területű Gébárti-tó, melyet jóléti víztározóként adták át 1979-ben. Az elmúlt évek aszályos időjárása következtében a tó vízszintje az üzemi vízszint alá csökkent.

További mesterséges tavak találhatók a Felső-Válicka mentén, valamint Kaszaházán a Zala mellett, az Alsóerdő területén a Budai völgynél és az Aranyoslapi-forrásnál, továbbá Pózván a kavicsbányánál. Ezen állóvizek összfelülete mintegy 5,9 ha, vízmélységük a bányató kivételével csekély, vizükre erőteljes eutrofizáció jellemző.

Felszín alatti vizek

A megyeszékhely szennyeződés érzékenységi szempontból érzékeny területen fekszik. A felszín alatti vizek védelme azért is fontos, mert Zalaegerszeg város és térsége regionális ivóvízellátása a Válicka-patak mentén húzódó, felsőpannon illetve pleisztocén korú kavicsos homok, illetve homok rétegek alkotta Keleti- és Nyugati víznyerő területről történik fúrt kutakból, amelyek többségéből magas vastartalmú vizet nyernek.

A kistérség egyik legértékesebb természeti kincse a hévíz, melyből jelentős mennyiségű és kitűnő minőségű készletek állnak rendelkezésre.

A vízhasznosítás céljára átadott 8 kút közül a víz hőfoka négy kút esetében 30-60 °C, három kútnál 60 és 90 °C közötti hőmérsékletű, továbbá egy kút esetében pedig 90 °C feletti. A kitermelt hévizet elsősorban a Termálfürdő és az AquaCity hévízigényének biztosítására, kisebb mértékben néhány egészségügyi létesítmény fűtésére használják. Azonban termálvizet többféle módon is képes hasznosítani a város, hiszen sem zárt rendszerben hasznosítva, sem visszasajtolva nem veszít értékéből, nem szennyezi környezetét és a tágabb térséget sem.

2.1.2.4 Földréteg, talaj

A város környéki területet a földtörténet pliocén korának végén és a negyedkorban bekövetkezett szerkezeti mozgások emelték ki. Sajátos talajképződményeknek a kedvező vízgazdálkodású réti öntések és karbonátos lápos réti talajok tekinthetők, melyek területi részaránya azonban a kistáj talajainak alig felét teszi ki. A kistáj talajainak másik jelentős hányadát a folyóvölgyet szegélyező löszös üledékeken keletkezett, agyagbemosódásos barna erdőtalajok és Ramann-féle barna erdőtalaj képviselik, melyek közepes és nehéz mechanikai összetételű területeket alkotnak. Ezek a talajok tömörödéssé hajlamosak, ezért az agrotechnikai műveletek során mélylazítást is kell végezni.

A területek csaknem háromnegyedét gyengén savanyú talaj borítja, melyeken fenntartó meszeztést, a semleges kémhatású területeken pedig esetenként mésztrágyázást célszerű végezni. E mellett a talajok jórészt gyenge és közepes humusztartalommal rendelkeznek, amelyet rendszeres szervesanyag-utánpótlással, istálló- és zöldtrágyázással magasabb szinten lehet tartani. A terület talajainak foszforellátottsága összességében közepes, káliumellátottsága pedig kedvező képet mutat.

Talaj megoszlása kémhatás alapján

kémhatás	%
savanyú	4,5
gyengén savanyú	73,5

semleges	22,0
lúgos	-
összesen	100

A város környékén gyenge minőségű talajok, főként az agyagbemosódásos barna erdőtalajok alakultak ki. Ezen adottság miatt nagy területeket hasznosítanak még a város határain belül is szőlőhegynek, ahol az igénytelenebb fajták megteremnek.

Talaj megoszlása fizikai forma szerint

kategória	%
homok	5,0
homokos vályog	2,1
vályog	28,6
agyagos vályog	62,4
agyag	1,9
összesen	100

A kistérség egyik legértékesebb természeti kincse a durvakerámia-ipari nyersanyag, mely nagy készletben és kitűnő minőségben áll rendelkezésre.

2.1.2.5 Flóra

Zalaegerszeg és környéke növényrajzi térbeosztás szerint a Pannóniai flóraállomány átmeneti flóraidékének Göcseji flórajárásába és a Nyugat-balkáni flóraállomány Zalai flórajárásába tartozik. A terület jellemző erdőtársulásai a tölgy-kőris-szil ligeterdők, a gyertyános tölgyesek, az égerligetek, valamint a mészkedvelő erdei fenyvesek. A lágyszárú fajok közül kiemelendő a kornistárics, a kockás liliom és az aranyvessző, valamint a tarka lednek és a zalai bükköny.

A város belterületén csak parkok mutatják a régi gazdag erdők emlékét. (Béke-liget, Dózsa liget, Parkerdő)

A terület 39 %-a szántó művelési ágba tartozik, ahol legjellemzőbb kultúra a búza, az őszi árpa, a kukorica valamint a silókukorica. A 26 %-nyi erdőgazdasági területeket vegyeskorú, zömmel keménylombos erdők borítják. A kevés szőlő következtében a térség borvidékként nem szerepel, ennek ellenére megbecsült kultúrája a lakosságnak.

2.1.2.6 Fauna

A Zalai flóratartományhoz kötődő állatállomány nem különbözik a magyar átlagtól, jellemzően nagyvadakból áll (gímszarvas, őz, vaddisznó) és kevés különleges állatfajnak ad otthont. Gazdasági jelentőséggel bír e vadállomány, mind a vadhús, mind a bérvadászat tekintetében. Híresek a zalai szarvastrófeák, minden évben jelentős számú aranyérmes trófea kerül ki a helyi erdőkből.

Az állatvilág tekintetében viszonylag nagyobb a fajgazdagság az eltérő, mozaikos jellegű élőhelyek következtében, azonban a város kiterjedése és az intenzív emberi jelenlét miatt az ehhez szokott, és a zavarást jól tűrő fajok többsége jellemző. A nagyobb kiterjedésű erdőkben

az irányított erdőgazdálkodás következtében jelentős a vadászati értéket képviselő nagyvadak egyedszáma.

A Zala-völgye, mint jelentős vizes élőhely fontos szerepet játszik a vonuló madárfajok életében, illetve a vonulási időszakokban a fajgazdagság és védett fajok egyedszáma is kiemelkedő. Ezért is lényeges a Zala-völgyének Natura 2000 területté való besorolása.

2.1.3 KÖRNYEZETI ELEMÉK ÉS RENDSZEREK ÁLLAPOTA

2.1.3.1 Levegő

A levegő minőségének egyik meghatározó tényezője a települési légszennyező anyag kibocsátás. A város környezeti és gazdasági adottságaiból adódóan a légszennyező anyag kibocsátások elsősorban a lakossági és közületi gázfelhasználáshoz, a közlekedésből adódó levegőszennyezéshez, valamint az ipari létesítményekhez és szolgáltatói tevékenységekhez kötődnek.

A levegőbe kerülő szennyezőanyagok nagy része bizonyos idő és távolság megtétele után kihullik, vagy a csapadékkal együtt kimosódik, kisebbik része befolyásolja a globális levegőminőséget. A levegőnek – az élővízhez és a talajhoz hasonlóan – természetes öntisztulása van. Ezt a folyamatot alapvetően befolyásolják adott helyen a légszennyező anyagok tulajdonságain kívül a klimatikus viszonyok is.

Mindezek alapján a levegőtisztaság-védelemben elsősorban a regionális ill. helyi szabályozásnak van kiemelkedő szerepe. Két legfontosabb rendelet a levegő védelméről szóló 306/2010. (XII. 23.) Korm. rendelet, valamint ennek végrehajtási rendelete levegőterheltségi szint határértékeiről és a helyhez kötött légszennyező pontforrások kibocsátási határértékeiről szóló 4/2011. (I. 14.) VM rendelet.

A vizsgált település a légszennyezettségi agglomerációk és zónák kijelöléséről szóló 4/2002.(X.7.) KvVM rendelet szerint.

Zónacsoport a szennyező anyagok szerint					
	kén-dioxid	nitrogén-dioxid	szén-monoxid	szilárd (PM ₁₀)	benzol
Légszennyezettségi zóna					
11. Zalaegerszeg	F	E	F	B	E

5. melléklet a 4/2011. (I. 14.) VM rendelethez

A zónák típusai

1. *A csoport:* agglomeráció: az Lvr. szerint.

2. *B csoport:* azon terület, ahol a levegőterheltségi szint egy vagy több légszennyező anyag tekintetében a levegőterheltségi szintre vonatkozó határértéket és a tűréshatárt meghaladja. Ha valamely légszennyező anyagra tűréshatár nincs megállapítva, de a területen e légszennyező anyag tekintetében a levegőterheltségi szint meghaladja a határértéket, a területet ebbe a csoportba kell sorolni.

3. *C csoport:* azon terület, ahol a levegőterheltségi szint egy vagy több légszennyező anyag tekintetében a levegőterheltségi szintre vonatkozó határérték és a tűréshatár között van.

4. *D csoport:* azon terület, ahol a levegőterheltségi szint egy vagy több légszennyező anyag tekintetében a felső vizsgálati küszöb és a levegőterheltségi szintre vonatkozó határérték között van.

5. *E csoport:* azon terület, ahol a levegőterheltségi szint egy vagy több légszennyező anyag tekintetében a felső és az alsó vizsgálati küszöb között van.

6. *F csoport:* azon terület, ahol a levegőterheltségi szint az alsó vizsgálati küszöböt nem haladja meg.

7. *O-I csoport:* azon terület, ahol a talaj közeli ózon koncentrációja meghaladja a célértéket.

8. *O-II csoport:* azon terület, ahol a talaj közeli ózon koncentrációja meghaladja a hosszú távú célként kitűzött koncentráció értéket.

A Nyugat-dunántúli Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Vízügyi Felügyelőség Zalaegerszeg térségében a levegő állapotát jónak minősítette.

A levegő minőségének alakításában meghatározók a település légszennyezési forrásai és a háttérszennyezés. A települési légszennyezési források az alábbi kibocsátásból összegződnek:

- ⊕ · ipari és szolgáltatás
- ⊕ · az egyedi és lakossági fűtések valamint
- ⊕ · a közlekedés.

Zalaegerszeg térségében légszennyezőanyag kibocsátás szempontjából a közúti közlekedés a meghatározó, a vasúti légszennyezés a pálya villamosítása miatt nem jelentős.

A közúti közlekedésből adódó légszennyezést főként a 74. és a 76. számú másodrendű főközlekedési utak okozzák, hiszen a 74-es számú út a várost mintegy 7 km hosszban érinti, míg a 76-os 8 km hosszan szelte át – jelentős levegőterhelést okozó forgalmat bonyolítva András hidától Zalaegerszeg belvárosán át Csács-bozsokon keresztül – egészen addig, amíg 2004-ben átadásra került a főút É-i elkerülő szakasza. Ennek eredményeként a városon átmenő forgalom mintegy 30%-al mérséklődött, mely jelentős mértékben a tehergépkocsi forgalom csökkenésének köszönhető. Így arányosan csökkent a levegőterhelés is.

A Közlekedéstudományi Intézet Rt. Levegő tisztasági és Motorteknikai Tagozata 2002. évben elkészítette a „A hazai Közúti, vasúti, légi és vízi közlekedés országos, regionális és lokális emisszió-kataszterének meghatározását 2000-évre vonatkozóan”.

A közlekedésből származó levegőterhelést komponensenként az alábbi táblázat mutatja járműkategóriánként a 2000. évre vonatkozóan.

Gépjármű kategória	CO	CH	NO ₂	SO ₂	Részecske	CO ₂
személygépkocsi	519,6	80,2	92,0	0,5	4,9	10299,0
tehergépkocsi	95,1	3,4	58,5	1,2	15,5	3812,7

autóbuszok	13,9	1,1	25,1	0,3	1,8	1134,2
Összesen	628,6	84,7	175,6	2	22,2	15245,9

A belváros forgalomterhelésének mérséklése érdekében számos kereszteződésében körforgalmat építettek, amely a csomópontokon való gyorsabb áthaladást segíti elő, ezzel is mérsékelve a közlekedésből adódó légszennyezés mértékét.

A gépkocsi forgalom csökkentése révén elérhető tisztább városi levegő érdekében az önkormányzat támogatja a kerékpárutak fejlesztését, melynek eredményeként a közelmúltban is épültek új kerékpárutak 3 kerékpárútszakaszon, valamint 1 útszakaszon forgalomtechnikai jelzések elhelyezése történt meg.

Zalaegerszeg Önkormányzata a város lakosságával kézenfogva már évek óta szeretné elérni, hogy a Kossuth Lajos utca sétálóutcaként, vagy legalább forgalomcsillapított utcaként funkcionáljon. Azonban e cél csak részben valósítható meg, mivel az utca a belváros egyik forgalmi tengelye és fontos tömegközlekedési útvonal is egyben. A belváros levegőterhelésének mérséklése érdekében ezen szakaszon 30 km/h-ás sebességkorlátozást vezettek be az elmúlt években, de további átépítések várhatóak a belvárost terhelő forgalom korlátozására, melynek következtében a kiszoruló forgalom a Kosztolányi útra, a Mártírok útjára, kisebb részt pedig a Bíró Márton utcába terelődik át.

Vasúti közlekedés tekintetében megtörtént a Zalaegerszeg-Zalalövő meglévő vonal áthelyezése a Zala völgyébe, így a régi vasúti nyomvonalon már megépült a feltáró út egy szakasza a Rákóczi Ferenc utca tehermentesítése érdekében.

A városban a közlekedésből adódó káros hatások mellett további levegőterhelést jelentenek az ipari létesítmények tevékenységéből adódó kibocsátások, ám ezek mértéke nem jelentős, hiszen Zalaegerszeg jellemzően nem ipari jellegű város. Ennek ellenére a kedvező adottságoknak köszönhetően a településen találkozhatunk ipari létesítményekkel, melyek közül a 3 legnagyobb légszennyező-anyag kibocsátó a MOL NyRt., a GE Hungary ZRt., valamint a Pannontej Zrt. Az Olajfinomító meghatározó légszennyező anyagai a CO, NO_x, SO_x, a Lámpagyáré a CO és a NO_x, illetve a tejgyár NO_x-t bocsát a légkörbe.

Az ipari kibocsátók között jelentős még a Flextronics International Zrt. Zalaegerszegi A és B jelű telephelye, valamint az Icopall Villas Kft.

Az ipari jellegű por kibocsátás az elmúlt években ingadozott, azonban így sem mondható jelentősnek.

Összegezve megállapítható, hogy a település ipari tevékenysége a környezetet minimális mértékben terheli, hatása nem jelentős.

A városban levegőterhelést jelentenek még a lakossági fűtés során jelentkező kibocsátások, hiszen a vezetékes gázellátás fokozatosan egyre népszerűbbé vált. Ennek ellenére a gázzal ellátott lakások esetében is egyre jelentősebb számú a vegyes tüzelés használata – mivel a lakosság a korábbi tüzelő berendezéseit is használja az energiaárak fokozatos emelkedése miatt –, melynek várható következménye a légszennyezés időszakos emelkedése.

Zalaegerszeg vezetékes földgáz ellátó rendszerbe van bekapcsolva, így mind a háztartásokban, mind az intézményekben, közületekben a fűtést és melegvíz előállítását gáztüzeléssel oldják meg, néhány egészségügyi intézményt kivéve, ahol a termálvíz hőenergiáját hasznosítják. A gáztüzelésből elsősorban szén-monoxid és nitrogén-oxidok kerülnek a levegőbe.

A fent leírtak szerint a lakossági fűtésből származó légszennyező-anyagok mennyisége nem számottevő, ellenben az egyéb tüzelési módokból származóan lokális légszennyezettségi problémák alakulhatnak ki.

A fentiek alapján elmondható, hogy a település esetében a közlekedésből adódó légszennyezőanyag kibocsátás a legjelentősebb, hiszen a város két országos főútvonal csomópontjában fekszik. A várost elkerülő útszakaszok megépültével a város lakóterületei jelentős mértékű légszennyezéstől mentesülhetnek, azonban a városon belüli forgalom is emelkedik. A közúti közlekedés okozta levegőszennyezés mértéke nagyságrendekkel nagyobb, mint a fűtési vagy az üzemi eredetű légszennyezés. Amíg ez utóbbiak fokozatosan csökkenő tendenciát mutatnak, a közlekedési eredetű levegőszennyezés – a forgalomszámlálási adatok alapján – a forgalom növekedésével arányosan fokozatosan növekszik még akkor is, ha a gépjárművek műszaki állapota általában javult. A forgalom által okozott levegőszennyezettség több alkalommal is okoz egészségügyi határérték túllépést, azonban a túllépések rövid idejűek, hiszen a kedvező meteorológiai adottságok miatt a kibocsátások gyorsan felhígulnak, így a város levegőminőségét tartósan nem rontja.

A városban ülepedő por csak hosszantartó, száraz időben főként a Balatoni út térségében érzékelhető, melynek mennyisége határérték közeli, időnként határérték feletti. Bizonyos építési-bontási munkák során is kerül por olyan mennyiségben a környezeti levegőbe, amely hosszabb-rövidebb ideig tartó szennyezettséget okoz. Az önkormányzat az utak és járdák pormentesítésére utcaseprő és járdaseprő gépeket, valamint nyári időszakban locsolást alkalmaz.

Ezek a lokális és nem folyamatosan jelentkező hatások a város levegőjének minőségét alapvetően nem befolyásolják, azonban megszüntetésükre a Nyugat-dunántúli Környezetvédelmi felügyelőség a Város közreműködésével intézkedéseket dolgozott ki;

Az első, a Zalaegerszeg város légszennyezettségének javítását szolgáló intézkedési programot 2004. év során hozták nyilvánosságra. Bár 2004-ben nem került meghatározásra olyan zónabesorolás, amely határértéket meghaladó szennyezettséget jelentett volna a Város levegőminőségében (azaz a terv készítésére így jogszabály kötelezettséget nem állapított meg), ennek ellenére azon szennyező anyagok tekintetében, amelyek zónabesorolása szennyezettebb volt az ország többi területéhez viszonyítottnak, vizsgálták a város légszennyezettségi állapotát. Vizsgálták továbbá a zónabesorolás megfelelőségét, és – a közreműködő szervezetekkel – meghatározták azokat a szükséges intézkedéseket, amelyek a meglévő kedvező állapot megőrzéséhez, fenntartásához szükségesek.

2008. évben megvizsgálták az intézkedési programban megfogalmazott intézkedések megvalósulásának előrehaladását, állását, a 2004-ben elfogadott dokumentáció teljes felülvizsgálatára azonban ebben az évben nem került sor.

A terv második felülvizsgálatára 2013. év során került sor. A vizsgálati adatok szerint a Város légszennyezettségi adatai továbbra sem tették kötelezővé a terv készítését/felülvizsgálatát, a korábbi vizsgálattal azonos módon felülvizsgálták mindazon szennyező anyagok terheltségi szintjeit és az ezekre korábban kidolgozott intézkedéseket, amelyek a 2004-es vizsgálat tárgyát képezték.

A vonatkozó Korm. rendelet előírja, hogy azokban a zónákban, ahol a kiemelt légszennyező anyagok levegőterheltségi szintje nem haladja meg a határértéket, illetve a célértéket, ott meg kell őrizni a meglévő jó állapotot a fenntartható fejlődés követelményeivel összhangban. A

levegőminőségi terv ezen célkitűzések és előírások figyelembe vételével készült el, és határozta meg az alábbiakat:

- a jelenlegi állapot megőrzését, illetve a levegőszennyezés csökkentését célzó, továbbá a hosszú távon tervezett intézkedések és programok részletei,
- a javításra irányuló, tervezett intézkedések és programok valószínűsíthető költségei és forrásai.

Az allergén gyomnövények főként a városból kivezető utak mentén lévő árkokban fordulnak elő, melyek gyérítése az árkok, útpadkák és zöldfelületek rendszeres kaszálásával és vegyszeres gyomirtásával történik. A kaszált területek nagysága mintegy 25 ha, mely feladat elvégzésében a Városgazdálkodási Kft. és a Kontakt Humán Kft. vesz részt.

2.1.3.2 Vizek

Felszíni vizek állapota

A város legjelentősebb vízfolyása a Zala folyó, de számos kisebb vízfolyás is található a város közigazgatási területén. Ezek közül csak néhány esetében állnak rendelkezésre vízminőségi adatok, azonban valamennyi vízfolyásnál egyértelműen kimutatható a város hatása. A Zala megyeszékhely feletti és alatti szakaszán vett mérési eredmények elemzése alapján megállapítható, hogy az egyes vízminőségi csoportok közül a mért komponensek esetenként a város alatti szakaszon lényegesen magasabb értékeket mutatnak, azonban ez az esetenkénti lényeges különbség a vízminőség végső minősítésében alig érzékelhető.

A felszíni vizek minőségére vonatkozó adatok csak néhány vízfolyás esetében állnak rendelkezésre. A vízminőségi vizsgálatokat a Nyugat-dunántúli Környezetvédelmi Felügyelőség Mérőállomása végezte el 2002. és 2003. során.

Felszíni vizek vízminőségi adatai.

Vízfolyás neve	Vízminőség	
	2002.	2003.
Zala (Andráshida)	IV.*	IV.
Alibánfa	IV.	V.
Felső-Válicka (Zalaegerszegi vízmérce)	V.**	IV.
Avas-árok (Balatoni útnál)	V.	V.
Vizslaréti-árok (Stadionnál)	V.	V.

**IV. kategória: szennyezett*

***V. kategória: erősen szennyezett*

Árvízvédelmi szempontból a Zala folyót kell megemlíteni, mivel sok lebegtetett hordalékot sodor magával, őszi esőzésekkel és tavaszi hóolvadáskor gyorsan megárad, de hamar le is apad. Az utóbbi években 1988-ban és '97-ben volt a várost is érintő jelentős árvíz, azonban a vízfolyásokon évente elvégzett fenntartó munkálatok, valamint a Zala árvédelmi töltéseinek rendszeres kaszálása révén elkerülhető a káros vízbőség.

A Gébárti-tó vízminőségét elsősorban a csökkenő vízszint, a vízgyűjtőterületen folyó intenzív mezőgazdasági művelés, másodsorban pedig a horgász tevékenység, valamint nyári szezonban a strand működése befolyásolja kedvezőtlenül. A tó és az azt tápláló Szent Márton patak vízminősége általánosan III. vízminőségi kategóriába sorolt.

Fontos megjegyezni, hogy a Szent Márton patak vízminőségének javítása az esetleges szennyező-forrásoktól való mentesítése nagyon fontos, mivel minősége közvetlenül befolyásolja a tó minőségét. A tó belső terhelése a tápanyag gazdagsága miatt fokozott figyelmet igényel. A tó környékén megfelelő védőtávolság megtartása indokolt vízminőség-védelmi szempontból.

A többi kisebb mesterséges tó vizére erőteljes eutrofizáció jellemző.

Felszín alatti vizek állapota

A város területe felszín alatti vizek szennyeződés érzékenységi besorolása szempontjából a 33/2000.(III.17.) Korm.rendelet értelmében érzékeny területen fekszik. A felszín alatti vizek védelme különösen fontos, mivel a város ivóvíz ellátását a területén található két vízbázis biztosítja. Mindkét vízbázis vízadó rétegei sérülékenyek.

A város vízellátását a Keleti- és Nyugati víznyerő területről jelenleg mintegy 33 fúrt kút biztosítja, melyek a 16-160 m közötti vízadó rétegeket csapolják meg. A Keleti vízbázis területéről kitermelt víz esetében – annak vas-, mangán- és gáztartalma miatt – vízkezelésre van szükség, míg a jelentős vízkészlettel rendelkező Nyugati vízbázis tekintetében az egyes kutak vizének megfelelő arányú keverése esetén vízkezelés nélkül is biztosítható megfelelő ivóvízminőség.

A különböző víznyerő területről szolgáltatott ivóvizek keménységükben is különböznek egymástól. A Keleti víznyerő terület keménysége közepes, a Nyugati vízbázis területéről kinyert víz keménysége lágy.

A Keleti- és Nyugati víznyerő terület vízbázis-védelem alá tartozik, melyre szükség is van, hiszen a Keleti vízbázis kapacitásának mintegy 35%-a nehezen megvédhető, sérülékeny földtani közegben van. A beépítettség és a szennyezések kizárása végett, a növekvő beruházási és üzemeltetési költségek következményeképpen kérdésessé válik a vízbázis hosszú távon történő fenntartása.

Vízbázisok kapacitása és a tényleges vízkitermelés

Vízbázis	Kapacitás m ³ /d	Víztermelés 2012-ben:	
		m ³ /d	em ³ /év
Keleti			
Nyugati			
összesen:	20 300	11 600	4 233

A víztárolók helyét és tárolókapacitását az alábbi táblázat részletezi:

Tároló helye	Kapacitása m ³
Balatoni úti előtároló	2x500
Bazita víztorony	100
Búslakpuszta víztároló	100
Csácsi hegy I. sz. magaslati tároló	100
Csácsi hegy II. sz. magaslati tároló	100
Egerszeghegyi tároló	2x500
Gógánhegyi víztároló	2500
Jánkahegyi magaslati tárolók	4600

Tároló helye	Kapacitása m ³
Nyugati előtároló	2x250
Bocföldei magaslati tároló	3x100
Babosdöbrétei tároló	100
Bozsoki magaslati tároló	100
Borfai magaslati tároló	160
összesen:	10 660

Zalaegerszeg térségének sajátos geológiai felépítése következtében mind a Keleti-, mind a Nyugati vízbázis különösen érzékeny a szennyezésekkel kapcsolatban, természetes védőréteg a vízbázisok fölé nem települt.

Ezen helyi sajátosságok következtében vízbázis védelmi szempontok miatt került sor a közcsonna-hálózat folyamatos fejlesztésére, valamint a szennyvíztisztító telep rekonstrukciójára. Egyedi szennyvíztisztító kisberendezések csak jelentős területi korlátozások mellett telepíthetők, szikkasztó létesítmények telepítése nem engedélyezhető. További csatornával el nem látható területeken továbbra is kizárólag zárt, szivárgásmentes szennyvízgyűjtők engedélyezhetők.

A város területén jelentős hévíz készletek állnak rendelkezésre, melyet elsősorban a Termálfürdő és az Aquapark hévízigényének biztosítására, továbbá az egészségügyi létesítmények fűtésére használják.

Összefoglalva megállapítható, hogy a város területe alatt elhelyezkedő felszín alatti vízkészlet védelme mind mennyiségi, mind minőségi szempontból a város egyik kiemelkedő környezetvédelmi feladata kell, hogy legyen. A vízbázisokból nyert víz vízminősége esetenként kifogásolható, ezért kezelést igényel.

2.1.3.3 Talaj

A vizsgált térség nem tekinthető sem erózió-, sem deflációveszélyes területnek, kivéve a zártkerti területeket, ahol a vízrendezés hiányából adódóan jelentős az erózió veszélye.

A területek csaknem háromnegyedét gyengén savanyú talaj borítja, melyeken fenntartó meszeztést, a semleges kémhatású területeken pedig esetenként mésztrágyázást célszerű végezni. E mellett a talajok jórészt gyenge és közepes humusztartalommal rendelkeznek, amelyet rendszeres szervesanyag-utánpótlással, istálló- és zöldtrágyázással magasabb szinten lehet tartani. A terület talajainak foszforellátottsága összességében közepes, káliumellátottsága pedig kedvező képet mutat.

Talaj megoszlása humusztartalom alapján

kategória	%
igen gyenge (1% alatt)	5,5
gyenge (1,01-1,5%)	51,0
közepes (1,51-2,00%)	43,5
jó (2,01-4,00%)	-

összesen	100
-----------------	-----

A talajok humusztartalma a genetikai tulajdonságok függvényében meghatározott, ezen változtatni antropogén beavatkozással csak rövidtávra lehetséges, azonban szervesanyag tartalmát rendszeres szervesanyag-utánpótlással magasabb szinten lehet tartani. Ilyen beavatkozás lehet az istállótrágyázás, zöldtrágyázás stb.

Talaj megoszlása szervesanyag-tartalom alapján

kategória	%	
	foszfor	kálium
gyenge (<100 ppm)	11,6	-
közepes (100-200)	78,1	70,9
jó (200-300)	10,3	19,9
igen jó (300 ppm felett)	-	9,2
összesen	100	100

Az előzőekben ismertetett talajtulajdonságok elsősorban a növénytermesztés szempontjából minősítik az egyes talajtípusokat.

Környezetvédelmi szempontból a talaj vizsgálata során elsősorban a toxikus illetve nehézfémek előfordulása, azok mennyisége a döntő szempont, ezért Zalaegerszeg közigazgatási határain belül a Talajvédelmi Információs és Monitoring Rendszer (TIM) által működtetett 3 ponton, 150 cm mélységből vett talajminták vizsgálata során elsősorban ezek előfordulását és mennyiségét elemzik. E pontok vizsgálati eredményeit összevetve a felszín alatti víz és a földtani közeg minőségi védelméhez szükséges határértékekről szóló 10/2000.(VI.2.) KöM-EüM-FVM-KHVM együttes rendelet 2. számú melléklete szerinti, a Magyarországon a talajokban megengedhető határérték-koncentrációkkal, megállapíthatjuk, hogy sehol sem lépik túl a szennyezettségi értékeket, tehát a talajok nem szennyezettek.

A fentiek alapján rögzíthető, hogy a vizsgált területen a talajvédelemben jelentősebb probléma nem tapasztalható.

A talaj és a víz védelme kiterjed a föld felszíni és felszín alatti rétegeire. Az egészséges életfeltételek biztosítása érdekében a földben, vagy a föld felszínén csak olyan anyag helyezhető el, valamint csak olyan tevékenység végezhető, amely a földet valamint a környezeti elemeket, a felszíni és a felszín alatti vizeket nem szennyezi, nem károsítja.

A legnagyobb gondot az illegális szemétklerakók jelentik, amelyek közvetlenül szennyezik a talaj felső rétegét és a talajvizet, ezért fontos ezek felmérése, megszüntetése illetve felszámolása.

A hulladéklerakás 1984. és 2002. évek közötti időszakban történt a Búslakpusztai lerakón, aminek környékén 1993 óta folyamatosan történtek vizsgálatok, melyek szennyeződést jeleztek.

A lerakót anno műszaki védelem nélkül alakították ki felhagyott bányagödrökben. A területen 2007. évben megtörtént a tényfeltárás, melynek során lerakóhoz kapcsolódóan a talajvízben szennyeződések találhatók. Ennek hatása a szomszédos ingatlanokon, sőt a terepadottságoknak köszönhetően a Búslaki völgyben is érezhető. A szennyezés horizontálisan a lerakótól kb. 750 m távolságig mutatható ki. A szennyezett terület felszíni vetületének becsült kiterjedése 88.000 m². A terület kármentesítése folyamatban van KEOP pályázat keretén belül.

A mezőgazdasági területeket a nagyüzemi termelők mellett a kis területekkel rendelkező földtulajdonosok művelik, ezért fokozott figyelmet igényel az egyes termelők műtrágya, vegyszer, és növényvédőszer használata, azok megfelelő minőségű és mennyiségű, környezetkímélő alkalmazása, valamint egyre-inkább előtérbe kerül a földhasználók képzése és továbbképzése is.

2.1.3.4 Természetvédelem

Zalaegerszeg közigazgatási területén országosan védett természetvédelmi terület, tájvédelmi körzet nem található. A térség a Balaton-felvidéki Nemzeti Park Igazgatóságának működési területéhez tartozik.

Az országosan védett növény- és állatfajok, illetve a helyi természeti értékek előfordulási helyei alapján helyi védettség alá került a zalai klimax erdőtársulások jellemző, fajban gazdag képviselője, a Csácsi Arborétum, ahol a legfontosabb védett értékek között említhetők a franciaperjés dombvidéki rétek, bükkösök, gyertyános tölgyek, bokorfüzesek és égerligetek. Ezenkívül kiemelendő a Deák téri park idős, hatalmas, juharlevelű platánfaival, továbbá megemlítendő még a Platánsorok, a Dózsa-liget, a Göcsej vendéglő kertje, a Szentersébethegy gesztenyefa, az Olai temetőben illetve a vasútállomásnál lévő idős hársfák, a Botfai vadgesztenyesor, valamint az Alsóerdő részeként az Aranyoslapi-forrás és Azáleás-völgy is, melyek elsőként kerültek védelem alá.

Az Önkormányzat 32/2001. (X. 26.) rendelete a helyi jelentőségű természeti értékek védelmét szabályozza, melynek hatálya kiterjed a rendeletben megjelölt, országosan védett természeti értékek helyi egyedeire, illetve a helyi természeti értékekre, valamint ezek tulajdonosaira, kezelőire, használóira.

Helyi védettség alatt álló területek:

Védett terület/objektum	Védelem jellege	Védett érték	Á-NÉR kód
Csácsi Arborétum	Helyi természetvédelmi terület	Franciaperjés dombvidéki rétek, bükkösök, gyertyános tölgyek, bokorfüzesek, égerligetek, tájidegen fenyesek, folyóvizek, állóvizek, más védett növényfajok Az erdő a zalai klimax erdőtársulások jellemző, fajban gazdag reprezentáns képviselője.	E1, K3, J3, J5, S5, U8, U9
Deák téri park	Helyi természetvédelmi terület	Dendrológiai értékek, idős, hatalmas fák, melyek a vegetációs időszakban jelentős esztétikai értéket képviselnek: döntően juharlevelű platán (platanus x hybrida)	P6M
Platánsorok*	Helyi	Urbánus környezetben esztétikai céllal	S7M

Védett terület/objektum	Védelem jellege	Védett érték	Á-NÉR kód
(Platán sori út, Landorhegyi út, Zrinyi M. út és Bíró M. út)	természetvédelmi terület	telepített, az út mellett álló hatalmas platánok (platanus x hybrida)	
Dózsa-liget	Helyi természetvédelmi terület	Dendrológiai értékek, idős, hatalmas fák, melyek a vegetációs időszakban jelentős esztétikai értéket képviselnek: döntően juharlevelű platán (platanus x hybrida)	P6M, S7M
Göcsej vendéglő kertje	Helyi természetvédelmi terület	A kert területén található dendrológiai értékek, hatalmas, idős fák, melyek a vegetációs időszakban jelentős esztétikai értéket képviselnek.	P6M
Szenterzsébethegyi gesztenyefa	Védett egyedi természeti érték	A jelentős botanikai értéket képviselő, idős gesztenyefa (Castanea sativa)	P5
Olai temetőben lévő hársfa	Védett egyedi természeti érték	A jelentős botanikai értéket képviselő, idős hársfa (Tilia cordata)	S7M
Olai vasútállomásnál lévő hársfák	Védett egyedi természeti érték	A jelentős botanikai értéket képviselő, idős hársfák (Tilia cordata)	S7M
Botfai vadgesztenyesor	Védett egyedi természeti érték	A jelentős botanikai értéket képviselő, idős vadgesztenye fák (Aesculus hippocastum)	S7M
Aranyoslapi-forrás és -Azaleás-völgy (Rókavölgy)	Helyi természetvédelmi terület	Arborétum jellegű, telepített dendrológiai értékek	K3, S5, U8, U9

A város területén található számos eltérő jellegű élőhelyen igen különböző jellegű és fajösszetételű ökoszisztémák fejlődtek. Ilyen például a város észak-nyugati részén található, patakok felduzzasztásával létrehozott **Gébárti-tó**, mely természetes vizes élőhelynek tekinthető számos védett állatfajjal, továbbá fontos madárvonuló, költő és telelő élőhely is. A területen ugyan védett növényfaj nem található, de fokozottabb védelme a város ökoturisztikai céljaihoz is jól kapcsolódna.

A terület védelme érdekében egyes területeire művelési korlátozások javasoltak, hiszen a tó fürdési célokat is kielégít, melyet a mezőgazdasági művelés (kemikáliák) veszélyeztet. Ugyancsak feladat a tájidegen fajok (akác, aranyvessző) visszaszorítása.

A területen védett növényfaj ugyan nem található, de a város ökoturisztikai céljaihoz jól kapcsolódna a terület fokozottabb védelme. Védett állatfajok viszont előfordulhatnak, a tó térségén jelentős számban költenek, telelnek, illetve vonulnak át madarak.

Másik fontos természeti terület a várostól délre húzódó összefüggő erdőterület, az **Alsóerdő**, melynek egyes részei már védelem alá kerültek, azonban újabb területek védelme is javasolt, mivel az erdőben nagy számban találhatóak botanikai és zoológiai értékek. Az itt található ökoszisztéma, valamint a város lakosainak egyik kedvelt kirándulóhelyének védelmében is művelési korlátozások bevezetése javasolt. Továbbá ez az erdő a város lakosainak egyik kedvelt kirándulóterülete, így jelentős rekreációs szerepe is van.

A város bozsoki városrészében található a művelésből felhagyott területeken kialakult másodlagos növényesedés és az értékes eredeti élőhelytöredékek komplexe által jellemzett

Bozsoki-domb. A területen számos védett és fokozottan védett élőlény található (méhbangó, gyurgyalag), mely indokolta a védelem alá helyezést.

A **Zala-völgy** a folyóvölgyben fennmaradt értékes vizes élőhelyek, gyepek, erdők összefüggő élőhelykomplexét jelenti, ezért az ott található botanikai és zoológiai értékek miatt érdemes védelmét mielőbb megoldani. E területrész egyik kiemelkedő egysége a Pózvai égerláp és láprétek.

Összegezve megállapítható, hogy lényeges a Zala-völgyének Natura 2000 területté való besorolása, hiszen a Zala-völgye, mint jelentős vizes élőhely fontos szerepet játszik a vonuló madárfajok életében.

2.1.3.5 Élővilág

Magyarország kistájkezelési tervére alapján Zalaegerszeg a Kelet-Zalai-dombságon belül a Egerszegi-Letenyei-dombság északi végén helyezkedik el, négy kistáj találkozásánál. A délnyugati városrészek már átnyúlnak a Közép-zalai-dombság (Göcsej) területére. Az északi rész a Felső-Kemeneshát déli részén, a középső rész Felső-Zala völgyében foglal helyet. A nyugati városrészek az Egerszeg-Letenyei dombság kis részét érintik. A város területén a kistájak jellegzetességei, karakteres élőhelyei – az átmeneti jelleg ellenére is – jól megfigyelhetők.

Az erdőgazdasági területeket vegyes korú, zömmel keménylombos erdők borítják. A mezőgazdasági művelés jellemzőbb kultúrái a búza, az őszi árpa, a kukorica és a silókukorica.

Zalaegerszeg környékén kétféle növénytakaró jellemző: a völgyekben vízparti rétek, fűz- és égerligetek jellemzőek. A magasabban fekvő területeken gyertyános és kocsánytalan tölgyesek, zalai bükkösök, cseres tölgyesek találhatóak, gyakori még a szelídgesztenye előfordulása is. A város belterületén csak parkok mutatják a régi gazdag erdők emlékét. (Béke-liget, Dózsa liget, Parkerdő)

Az állatvilág tekintetében az eltérő, mozaikos jellegű élőhelyek következtében viszonylagosan nagyobb a fajgazdagság. Azonban a jelentős kiterjedésű városrészek és az intenzív emberi jelenlét miatt az élővilágot elsősorban a zavarást jól tűrő, illetve városi környezethez szokott fajok többsége jellemzi. A nagyobb kiterjedésű erdőkben az irányított erdőgazdálkodás következtében jelentős a vadászati értéket képviselő nagyvadak egyedszáma.

A Zala-völgye, mint jelentős vizes élőhely fontos szerepet játszik a vonuló madárfajok táplálkozásában, pihenésében, a vonulási időszakokban a fajgazdagság és védett fajok egyedszáma is kiemelkedő lehet. Ezen okok miatt is lényeges a Zala-völgyének Natura 2000 területté való besorolása.

2.1.3.6 Zaj és rezgés

Zalaegerszeg zajhelyzetének vizsgálata során három fő területre kell kitérni, melyek a közlekedés, az ipari tevékenységek, valamint a kulturális- és szórakoztatóipar. Ezek közül a település környezeti zajhelyzetét döntő módon a közlekedés határozza meg, annak ellenére, hogy megépültek a 74-es és 76-os utak várost elkerülő szakaszai. Mind az átmenő, mind a belső forgalom jelentős, ami a város térségben betöltött szerepéből adódik, továbbá következménye annak, hogy a város ipari körzetei szétszóródnak, a város különböző pontjain

fekszenek, ami részben megmagyarázza az úthálózaton tapasztalt jelentős zajhatást okozó tehergépjármű forgalmat. Ezen utak forgalma határértéket meghaladó zajjal terheli a város fokozott védelmet igénylő, főként kórházi és oktatási intézményeinek működését. A közlekedési eredetű zaj mértéke a főforgalmi, forgalmi és gyűjtőutak mentén nem csökkenthető lényegesen, annak ellenére, hogy az elkerülő utak megépítésével az átmenő forgalom a városközpont területén csökkent ugyan, azonban a személygépkocsik számának növekedése lényegében ellensúlyozza a teherforgalom csökkenését.

Zajtól védettebb területet csak a kis forgalmú, lakóterületeket kiszolgáló utak, valamint a forgalom elől elzárt belvárosi területek környezete jelent.

A közúti közlekedés zajhatása mellett számolni kell a vasútállomáson és a településen átmenő vasúti közlekedés hatásával is, annak ellenére, hogy ezek csak kis mértékű zajterhelést okoznak, hiszen Zalaegerszeg belterületi részét csupán 2-2,5 km hosszú vasútvonal érinti, a további pályaszakasz külterületen vagy iparterületen húzódik. A települést érintő vasútvonal nem tekinthető kiemelt forgalmú szakasznak, így nem várható határértéket meghaladó környezeti zajterhelés, bár a pályaudvar közvetlen térségében magasabb a zajhatás, valamint az éjszakai időszakban a hangjelzések okozhatnak jelentős zajterhelést.

Az üzemi vagy szolgáltató jellegű létesítmények zaja csupán lokálisan hat, így a lakosságnak csupán kisebb részét érinti, annak ellenére, hogy Zalaegerszeg esetében a lakóterületek és az ipari területek nem különülnek el egyértelműen egymástól. A településen jelentős zajvédelmi problémát üzemi létesítmény nem okoz.

A térségben betöltött szerepének köszönhetően Zalaegerszeg jelentős célforgalmat vonz a kultúra és a vendéglátás területén is, az üzletek, bevásárló központok jelentős környezeti hatást okozva multifunkcionális feladatokat látnak el. A szórakoztatóipari, kulturális illetve vendéglátó létesítmények és rendezvények döntően közvetlen környezetüket terhelik, hiszen a lakó- és intézményterületekkel érintkezve, illetve azok közé beékelődve helyezkednek el. Lakossági zavarást általában a hangosító berendezések okoznak, de zavaró lehet a hűtő és légkondicionáló berendezések kültéri egységeinek működése is. Annak ellenére, hogy ilyen jellegű létesítmények főként koncentráltan a város szívében helyezkednek el növelve a belváros zajterhelését, igazán komoly, a település nagyobb részét is érintő zajvédelmi problémát csupán a szabadtéri rendezvények, események zajhatása okoz, melyek azonban ritkán kerülnek megrendezésre.

A helyi sajátosságokat elemezve összefoglalóan megállapítható, hogy Zalaegerszeg zajhelyzetét döntő módon a közúti közlekedés határozza meg.

2.1.3.7 Zöldterület gazdálkodás

Zöldterületek, településökológiai adottságok

Zalaegerszegen országos szinten is magas a zöldterületek aránya a beépült környezethez viszonyítva, továbbá a település kiérdemelte a Magyarország egyik legvirágosabb városa címet is.

A város környezetvédelmi jellegzetességei a belterületi parkok és zöldfelületek, valamint kapcsolatuk a városközponttal. A nagy zöldfelületi arány lehetőséget kínál a város otthonossá, természet közelivé tételéhez.

Parkok

A megyeszékhelyen jelentős értéket képviselnek a belterületi parkok. Azonban ahhoz, hogy a parkok továbbra is a település gyöngyszemei legyenek, folyamatosan szükséges az elöregedett fák cseréje, a pázsitok újratelepítése, illetve rendszeres locsolása és nyírása, továbbá a nagyobb virágfelületek esztétikus kialakítása.

Sajnálatos módon a belvárossal ellentétben az ipari létesítmények környezetében alig található zöldfelület, s a fák száma is rendkívül csekély.

Zalaegerszeg területét kettémetsző Zala-völgy jelentős része NATURA 2000 terület. A szennyvíztelep mellett magas természeti értéket képviselő maradvány égeres található.

Az azáleás völgy területével Alsóerdő valamint a Csácsi erdő és a Csács-bozsoki Arborétum fajgazdag társulásával a települési zöldfelületek jelentős elemei. A Gébárti tó az északi városrész legjelentősebb zöldfelülete, közkedvelt pihenőhely.

A 60-as években telepített parkerdő a központ legnagyobb kiterjedésű (83 ha) parkja. A Vizsla rét és a Május 1. liget a centrum hagyományos értelemben vett legnagyobb közparkja. A Vizsla rét tágas, nyílt térszerkezetével ellentétben a Május 1. liget zárt, árnyas jellegű. A Dózsa- és a Béke-liget a város legöregebb közparkjai, melyeknek idős faállománya jelentős táji értéket képvisel.

Egyedi fák, fasorok

Az előregedett, illetve lakossági panaszok miatt eltávolított sorfák pótlása egyedi fák, fasorok telepítésével oldható meg. Emellett elsődleges a már meglévő és helyi védelem alatt álló fasorok védelme is, mint például a Platán sori, Zrínyi Miklós úti és Bíró Márton úti fasorok gondozása.

A zöldfelületek sajátos csoportjába tartoznak a játszóterek is, melyek rekonstrukciója kiterjed az elavult eszközök EU normáknak megfelelő játékokra történő cseréjére, illetve a játszótéri zöldfelületek és parkok felújítására is. A sikeres „Tündérkert program” keretében az óvodai játszóterek felújítása valósult meg, ám a köztéri játszóterek felújítása is folyamatban van.

A tájidegen fajok és allergén gyomnövények visszaszorítása érdekében a zöldfelületek, önkormányzati árkok, útpadkák rendszeres kaszálását, illetve vegyszeres gyomirtását végzik.

A városban található idős fasorok, mint például a Platán sor, Landerhegyi út, a Zrínyi út és a Bíró Márton úti platánok, vagy a Jókai utcai és a Bem utcai hársfasor jelentős biológiai és esztétikai értékkel bírnak.

A Köztársaság út és a Göcseji út menti tömbházas terület idős fáinak köszönhetően a házak közötti területek árnyas, ligetes megjelenésűek, nagy kiterjedésű, összefüggő parkfelületet biztosítanak, nem utolsó sorban kapcsolatot jelentenek az Alsóerdő és a belváros között.

A vizsgált terület táji, illetve természeti adottságainak mai állapotára jellemzőek az emberi beavatkozások, illetve ezek átalakító hatásai.

2.1.3.8 Épített környezet

Zalaegerszeg belterületi szerkezetére jellemző a történelmileg kialakult belső városrész és az ehhez sugárirányú utakkal kapcsolódó további belterületek, amelyek régen önálló települések voltak. A sugárirányú nyomvonalak között a terepadottságoknak megfelelően csak kevés kapcsolat van. A megyeszékhely múltat idéző belvárosának meghatározója a XX. sz. első felének építészeti képe, az újszerű törekvések mellett az előző századok hangulatát idéző épületek hiánya miatt főként a historizáló stílus jellemző, valamint a neobarokkon kívül eklektikus és neoromán stílusjegyű épületek is fellelhetők.

A városi épületállomány átlagéletkora alacsony, a műemlékek száma nem túl sok, mindössze 23 ilyen jellegű épület van. A helyi védelmű építészeti értékek száma már jóval több, számszerűsítve 75 található a városban.

Műemlék jellegű épületek (a lista nem teljes)

Megnevezés	Cím	Védettség	Eredeti funkció
Apáti nyaraló	Zalaegerszeg (Csácsbozsok), Csácsi u. 100.	Műemléki védelem	lakóépület
Arany Bárány Szálló	Zalaegerszeg, Széchenyi tér 1.	Műemléki védelem	középület (szálló)
Fakereszt	Zalaegerszeg, (Andráshida) Andráshida Petőfi u. Andráshida Gát u. sarok	Műemléki védelem	plasztika
Húvös-Erdődy-kastély	Zalaegerszeg (Botfa), Várberki u. 13.	Műemléki védelem	lakóépület
Kálvária-kápolna, szobrok és síremlék	Zalaegerszeg Kálváriadomb, Göcseji u.	Műemléki védelem	Szagrális építmény (kápolna)
Kvartélyház	Zalaegerszeg, Széchenyi tér 5.	Műemléki védelem	lakóépület
Lakóház	Zalaegerszeg, Rákóczi u. 19.	Műemléki védelem	lakóépület
Levéltár	Zalaegerszeg, Széchenyi tér 3.	Műemléki védelem	középület (kulturális és szórakoztató épület)
Nepomuki Szent János-kápolna és szobor	Zalaegerszeg (Andráshida), Andráshida u. 42.	Műemléki védelem	Szagrális építmény (kápolna)
Nepomuki Szent János- szobor	Zalaegerszeg, Kaszaházi u. – Zala u. sarok Kaszaházi u.	Műemléki védelem	plasztika
Régi vármegyeháza (Zala Megyei Bíróság)	Zalaegerszeg, Várkör 2.	Műemléki védelem	középület (közigazgatási épület)
Római katolikus plébániaház	Zalaegerszeg, Balatoni út 1.	Műemléki védelem	lakóépület (plébánia)

Római katolikus plébániatemplom	Zalaegerszeg, Szabadság tér	Műemléki védelem	Szagrális építmény
Római katolikus temetőkápolna	Zalaegerszeg (Ola), Hock János u. temető	Műemléki védelem	Szagrális építmény
Római katolikus temetőkápolna	Zalaegerszeg Besenyő u. temető	Műemléki védelem	Szagrális építmény
Megnevezés	Cím	Védettség	Eredeti funkció
Római katolikus templom	Zalaegerszeg Andrásbuda), Andrásbuda u. 42.	Műemléki védelem	Szagrális építmény
Római katolikus templom	Zalaegerszeg Csácsbozsok), Csácsi u. 101.	Műemléki védelem	Szagrális építmény
Sóház	Zalaegerszeg, Deák tér 2.	Műemléki védelem	Agrár műemlék
Szálloda és vendéglő	Zalaegerszeg, Kazinczy tér 11.	Műemléki védelem	középület (kereskedelmi- és vendéglátó létesítmény)
Szent Flórián-szobor	Zalaegerszeg, Szabadság tér	Műemléki védelem	Plasztika
Szentháromság-szobor	Zalaegerszeg, Szabadság tér	Műemléki védelem	Plasztika
Városi tanácsháza	Zalaegerszeg, Batthyány u. 2. – Szabadság tér 8. – Várkör u. 1–3. Szabadság tér 8. Batthyány u. 1.	Műemléki védelem	középület (pénzügyintézet)
Vízimalom, ún. Hencz-malom (Göcseji Falumúzeum)	Zalaegerszeg (Ola), Zala folyó partján	Műemléki védelem	Ipari műemlék

Az új városközpont építészeti értékei annak idején országosan is elismerést váltottak ki, hiszen az olyan egyedi arculatú értékek, mint a régi és új iskolák, művelődési házak, színház, uszoda és sportcsarnok, kórházak, kereskedelmi és szolgáltató épületek harmonikus összképet mutatnak.

2.1.4 FÖLDRAJZI ADOTTSÁGOK, TELEPÜLÉSSZERKEZET

A város a Zala folyó völgyének északi oldalán, a kelet-nyugat irányú folyóvölgy és a Válicka-patak észak-dél irányú völgyének találkozásánál helyezkedik el. Az ősi település egy észak-dél irányú lapos háton alakult ki, melynek tengelye egy természetes, a földrajzi viszonyok

következtében kialakult útvonal. Ez Baktól a Válicka völgy nyugati oldalán húzódik és vezet a Zala folyó egerszegi átkelőjéhez, majd északi irányba Vasvár felé folytatódik. A település északi határa így a Zala folyó völgye, nyugati határa a Vizsla patak, keleti határa pedig a Válicka völgyének mélyen fekvő mocsaras területe volt. A földrajzi, fizikai nehézségeket a város fejlődése során fokozatosan küzdötte le és terjeszkedett elsősorban nyugati irányba Andrásbuda felé, összeépülve az egykoron külön településrésznek számító Olával.

Ennek során jelentős mértékben ma a város olyan területeket épített be, amelyeken csak jelentős energia bevitellel lehetett kialakítani, ma pedig fenntartani a városi struktúrákat – ami konfliktusokhoz vezet a környezettel (csapadékvíz elvezetés, magas talajvíz, stb.). Ezt a jövőben célszerű lenne elkerülni. A jelenlegi városszerkezet kialakulását erősen determinálta a földrajzi környezete. A város területi terjeszkedése a mélyen fekvő területek építésre alkalmassá tétele, beépítése után dél és dél-nyugati irányba folytatódott. A terjeszkedés földrajzi akadályai a következők:

. az északi terjeszkedésnek továbbra is gátat vetett a Zala folyó és völgye. Ugyan számos, egykor önálló településként létező városrész van a folyó északi oldalán, de a két oldal szerves kapcsolódása, a folyó északi oldalának, bal partjának folytonos beépítése napjainkig nem történt meg.

. déli és dél-nyugati terjeszkedés területébe beékelődnek és a terjeszkedésnek gátat szabnak a dombok. A város testébe beékelődő Jánkahegy a mai napig átjárhatatlan gátat képez a két beépített oldala, a Kertváros és a Zrínyi úti területek között. A Landerhegyi városrész határa a nyugati határát képező Egerszeg-hegy.

. a Páterdomb a vasútvonal és a vasútállomás által szigetelődött el a várostesttől – ez jelentős ingatlanfejlesztési, közlekedési, gazdasági gondokhoz, többek között például a kelet-nyugati irányú keresztforgalom további, helyi igényekből fakadó erősödéséhez vezet – a harántirányú átkötés önmagában is csökkentené a mobilitási igényt, ezzel a környezetileg legterheltebb városmag lég- és zajszennyezését.

. a nyugati irányú terjeszkedés csak egy szűk sávban, a Zala-völgy és a Gógánhegy, Erzsébethegy közé beszorítva alakulhatott ki, ahol az ideálisnál nagyobb sűrűségű beépítettséghez vezetett.

A városszerkezetet meghatározó, a városrészek lehatárolása során is figyelembe vett földrajzi elemek a következők:

- Zala folyó kelet-nyugat irányú völgye.

- A Zala folyó északi oldalán elhelyezkedő Kemeneshát déli, kevésbé szabdalts domboldala, mely terület észak-dél irányú vízátfolyásai és völgyei a Nagypáli patak és völgye, a Ságodi és Szentmártoni patak melyek egyesülő völgyében völgyúttal alakították ki a Gébárti tavat.

- A városközponttól dél-nyugatra a Szentmihályfai és a Vizsla patakok völgyeivel határolt, a Göcseji térséghez tartozó Szentersébethegy, Újhegy, Gógánhegy, Egerszeghegy, Virágszer, Kápolnahegy, Becsalihegy.

- A Vizsla patak völgye.

- A Jánkahegy, annak déli folytatása a Lukahegy, a Vakaroshegy és az Öreghegy.

- Páterdomb lankás dombja.

- Felső-Válicka patak és széles észak-dél irányú völgye.

- A város közvetlen földrajzi környezetét ugyan nem képezi, de a város közigazgatási területéhez tartozik a Válicka keleti oldalán elterülő észak-dél irányú hosszanti dombhátakból álló dombság, a Csácsi hegy, a Bozsoki hegy, stb.

A mai település kialakulásának az eddig ismert régészeti leletek a XII-XIII. századra teszik. Maga Egerszeg azon az észak-dél irányú lapos háton alakult ki, melynek tengelye a Kossuth Lajos utca, a Széchenyi tér vonala. Ez tulajdonképpen egy természetes, a földrajzi viszonyok következtében kialakult útvonal, amely Baktól a Válicka völgy nyugati oldalán húzódik és vezet a Zala folyó egerszegi átkelőjéhez, majd északi irányba Vasvár felé. Ez az út az átkelést követően keresztezte a római időktől létező kelet-nyugati utat. (Zala) Egerszeg a tengely mentén egyutcás településként alakult ki. A tulajdonképpeni korai főutca nyugati oldala kisebb eltérésekkel azonos a Báránytömb keleti vonalával. Az egyutcás település későbbi bővülése a XIV. század második felétől kimutatható mezővárosi fejlődés következménye volt. A mezővárosiasodás megkövetelte az állandó piacokat, a piac a teresedést, a térkialakítást, amely ebben az időszakban általánosan a központ, a templom térségében jött létre. Az egykori vármegyeháza, mai bíróság és börtön helyén állt a földesúri kúria. Az észak-dél irányú települési főutca, valamint az Ola . Andrásida irányába vezető út kereszteződésében a mai Kazinczy tér – Széchenyi tér találkozásának teresedése ekkor alakulhatott ki. A települést keleti irányból egyértelműen lehatárolta a Válicka mocsara. A XII-XVII. század közepe közötti időszakban a Széchenyi tér nyugati és a Kazinczy tér déli vonala lehetett beépítve, melyet megerősítenek a Széchenyi téri ásatások.

A XVI. század közepétől kezdődően a török veszély miatt a földesúri (püspöki) kúria körül kialakult a vár, a folyamatos támadások miatt a település átrendeződött. A védelem miatt a lakosok a vár köré húzódtak és birtokba vették a környező mocsaras területet a Válicka – Zala – Vizsla patak között, valamint a közeli szőlőhegyekre települtek. A vár körüli területet a XVII. században megerősítették.

A török kiűzését és a vár lebontását követően a központi rész XVI.XVII. századi kialakult településszerkezete megmaradt, a mai szerkezet alapját képezi. A XIX. századig csak kisebb mértékben bővült, melyet jól mutat az 1826-os tűzvész után készült térkép.

Ekkor már kialakulnak a főutak:

- Észak-déli főút, a Kossuth és Batthyány utcák
- Andrásida, Ola felé vezető Kazinczy tér, Rákóczi út
- Csács felé vezet Berzsenyi utca.
- A mai piac, az egykori vár környezetének úthálózata a mainak megfelelően.
- A mai Ady utca északi kezdeménye, Mártírok út, Arany János utca kezdeménye.
- A város déli határát képezően a mai Kisfaludy utca kelet-nyugat irányú vonala.

Ez a városi alaphálózat folyamatosan egészül ki az 1950-es éveket követő nagyléptékű átalakításokig. A szerkezetet módosító hangsúlyosabb változások a következők voltak:

- A vasút kiépítése, a vasútállomás helyfoglalása.
- A vasútállomástól nyugatra lévő családi házas városnegyed kiépülése az 1935-ben átadott Notre Dame zárda épületegyüttesével.

- Az egyutcás (észak-déli főút) szerkezet hálózattá, körbe záródó rendszerre alakuló útszerkezetének keleti elemét, a Bíró Márton utcát a vasút elvágja és a vasúttól délre lévő területet a várostesttől leválasztja. Így alakul ki a várostól vasút által ma is elszigetelt városrész, a Páterdomb.
- A város a fejlődésével új városrészt hoz létre a Vizsla árok nyugati oldalán a hagyományosan meglévő Ola utcai (Körmendi utca) egyutcás beépítésén túl, tőle délre.

A második világháború idején Zalaegerszeg kisváros. 1940-ben 14 000 lakosa van az akkori városterületnek, amely a jelenlegi városterület vonatkozásában 21 700 fő az azóta városhoz csatolt településekkel együtt. A világháborút követően az 1950-es évektől, de nagyobb lendülettel az 1960-as évektől megindul a város fejlődése. E növekedés fő motorja egyrészt az országosan általánosan jellemző urbanizáció, másrészt az igazgatási központként működő város gazdasági erősödése a gazdaság centralizálása, állami irányítása révén.

A korábbi igazgatási központ e szerepének megtartása révén a gazdaság, ezen belül a megyei szintre tagozódó állami irányítású és tulajdonú gazdaság központja lesz.

Új városrész a Landorhegy építése kezdődik az 1950-es évek elején az új laktanya és a ruhagyár létrehozásával. Ekkor létrejön a városszerkezet ma is fontos eleme, a korábbi várostestet dél-nyugatról határoló út, a Lenin út, a jelenlegi Platán sor. Ugyancsak fontos városszerkezeti elem a korábbi Erzsébet Királyné, a mai Kosztolányi utca északi irányú továbbépítése és csatlakoztatása a Kazinczy keleti folytatásához, valamint a Batthyány utcához.

Kiépül az egykori Temető és Kálvária utcák helyén a város déli forgalmi útja, a Göcseji út. A korábbi egyutcás szerkezet így körre záródik, melynek elemei a Kazinczy tér, Rákóczi és Ola utcák, a Platán sor, a Göcseji út, valamint a Kosztolányi utca.

E városszerkezeti átalakulás a város növekedésével elkerülhetetlenné vált, mely átalakulásnak fontos és nyitható, de elkerülhetetlen eleme a templom és a plébánia közötti templomkert megszüntetése, a terület úttal történő átvágása, a templom körbejárhatóvá tétele. Az 1826-ból és az 1858-ból származó térképek ugyan úttal körbejárt épületként ábrázolják a templomot, de a XX. század első feléről zárt, kerítéssel határolt templomkertet ismerünk, amely egyúttal a Kazinczy tér keleti zárását is jelentette.

Az 1950-es évek végétől megkezdődik a Köztársaság út kiépítése a Mártírok út déli folytatásában, mellyel párhuzamosan a Jánkahegy (domb) nyugati alján felkúszva megkezdődik egy másik új városrész, a Kertváros kiépítése. Ugyancsak az 50-es évek végétől indul meg az északi végén és a vasútállomás felett egy utcával, az úgynevezett Oncsa teleppel már megkezdett Páterdomb továbbépítése.

A lakóterületi városrészekén túl e korszakban megindul a városba vezető főutak mentén az ipari, gazdasági területek kialakulása és beépítése. Ilyen összefüggő gazdasági területek a következők:

- Mindegyik között a legkisebb a Vizsla patak völgyében a Göcseji út mentén, mely egy üzemet, jelenleg a GE Lighting Tungstram fényforrásgyártó üzemet foglalja magába.

- Ola utca folytatásában a Hock János és a Teskándi út mentén vasúti ipari vágánnyal is rendelkező nyugati iparterület.
- Balatoni út mentén Csács városrész és a várostest között a Pipahegyig dél irányba elterülően és a Páterdomb keleti lábáig elnyúló keleti iparterület.
- A Zrínyi út mentén, a vasútállomáshoz kapcsolódóan és délre Zalabesenyő városrészig elterülő déli iparterület, melynek legnagyobb egysége a dombháton keresztül a Válicka völgyéig kiterjedő MOL telep.

A város északi irányú kapcsolatai a történelmileg kialakult útvonalakon Körmend és Vasvár felé voltak az andráshidai és kaszaházi hidakkal. A Zala völgyének új átkelési pontja épült ki az 1980-as évek első felében Neszelénél, amely kiépítésekor a katonai gyakorló és lőtéri területek megközelítését szolgálta.

Napjainkra fontos belső szerkezeti kapcsolat a várostest, valamint Neszele és Ságod városrészek, a Gébárti tó és üdülőterület, a kialakuló északi ipari park és az északi elkerülő út között.

A közlekedés, a közúti forgalom növekedése elégtelenné tette a keleti irányú bevezető út, a szintbeli vasúti keresztezéssel terhelt Berzsényi utca (Csácsi út) kapacitását. Az 1970-es évek közepén elkészült az új keleti bevezető út, a Balatoni út a vasúti felüljáróval. Észak-dél és kelet-nyugat irányban, jól átjárhatóvá vált a város, melynek kellemetlen, és egy idő után tarthatatlan következménye lett, hogy minden forgalom ezekre az utakra koncentrálódott, a városközpontot ezeknek az utaknak a forgalma szétvágta és később ez a forgalom kikényszerítette a Válicka völgyében és a város északi határában az elkerülő utak kiépítését, a Zala folyón új átkelési pont és külön szintű vasúti keresztezés kialakítását.

A jelenlegi város szerkezetének és területének változásában fontos történeti elem a környező települések – Andráshida, Vorhota, Szentersébethegy, Ebergény, Bazita, Zalabesenyő, Botfa, Csácsbozsok, Pózva, Nekeresd, Kaszaháza, Neszele és Ságod – Zalaegerszeghez kapcsolása.

A város területi terjeszkedése révén ezek közül gyakorlatilag a várossal összeépült Kaszaháza, Csácsbozsok, Zalabesenyő és Vorhota. A csatolt települések elsősorban alvóváros részek, melyek közül nagyobb lakóterületi fejlesztés és intézményfejlesztés Andráshidán és Csácsbozsokban történik.

Az 1970-es évek közepétől elsősorban itt van lehetőség családi lakóházak építésére, a tehetősebb családok magasabb szintű lakásigényének a megoldására. A lakóterületi fejlesztéseken túl a következő beruházások, fejlesztések történtek a városhoz kapcsolt községek területén:

- Andráshidán az Állami Gazdaság jelentős területet elfoglaló központja fejlődik ki.
- Andráshida, Ságod és Neszele között megépül e völgygát és kialakul a Gébárti tó. Szabadidő és sport területe, melynek környezetében napjainkban termálfürdő és üdülőterületi fejlesztés jön létre.

- Pózva városrész szomszédságában az egykori munkásszanatórium fejlesztésével tudószanatórium, majd a továbbiakban más osztályokat is tartalmazó külső kórház jön létre.
- Kaszaházától északra építik meg az új köztemetőt az 1980-as évek elején.
- Botfától nyugatra fiúnevelő otthon jön létre.

A városszerkezetet lényegesen érintő változások napjainkra nem szűntek meg. A város lakossága ugyan nem növekszik, de a rendszerváltást követő időszak gazdasági fejlődése, a tulajdonviszonyok, a gazdaság átrendeződése, a motorizáció, a közlekedési terhelés jelentős növekedése számos szerkezeti változást eredményezett. E szerkezeti változások a rendszerváltást követő időszakra a következő pontokban összegezhetők:

- Elkészül a város keleti és északi elkerülő útja, mellyel a 74-es és 76-os főutak elkerülő forgalma a városból kihelyeződik.
- Alapvetően megváltoznak a kereskedelmi szokások. A kereskedelem jelentős része a várostestből a főutak, azok csomópontjai környékére költözik és működésük a gépjárműforgalom növekedését eredményezi.
- A várostestben lévő korábbi területhasználatok, gazdasági tevékenységek megszűnnek, területeik átpozícionálódnak. Ilyen terület a Mártírok és Arany János utcák közötti cserépkályhagyár, ruhagyár, a laktanyák megszűnése, a kaszaházi malom területén lakóterület kialakulása.
- A fő közlekedési hálózat megváltozásával egyes területek gazdaságilag felértékelődnek, mely területhasználat változásokat, intenzív fejlesztéseket eredményeznek. Ilyen változás történt a sportpálya helyén létrejött TESCO áruház esetében, a 74-76-os utak keresztezésének környékén, az elkerülő út kaszaházi csomópontjánál és napjainkra már szerepét veszítve a város nyugati, andráshidai bejáratánál.
- A gazdasági ipari fejlesztések részben a meglévő iparterületek felhasználásával, de nagyon sok esetben új zöldmezős beruházásokkal alakultak ki. Ezek egy része a meglévő ipari területek bővülését hozta magával. Jelentős változás a Baki út mentén Zalabesenyő városrészről délre kialakuló új iparterület, mely az út nyugati oldalát használta fel napjainkra már a közigazgatási terület déli határáig. Kialakulóban van a város északi elkerülő útja mentén egy új, az északi ipari park.
- Lakóterületi fejlesztések közül a városközpontban és környezetében megvalósult intenzív társasházi építkezések településszerkezeti változásokat nem eredményeztek. A rendszerváltás előtti időszak alulfejlesztett belső területeit értékelte fel és hozott létre egy intenzívebben hasznosított városias városközpontot.
- A várostestbe beékelődő, hozzá közvetlenül kapcsolódó domboldalakra, az egykori zártkerti területekre felkúszott a beépítés. A tehetősebb városi polgárság lakóterületévé vált, de az ilyen lakóterületek minősége, egységessége függött a telkek rendezetlenségétől, vagy rendezhetőségétől. A várostesthez kapcsolódó részek – Jánkahegy nyugati és északi széle, Szívhegy, Egerszeghegy keleti, északi széle,

Becsalihegy – beépítése, lakóterületi hasznosítása napjainkra egységessé kezd válni, míg a távolabbi zártkerti területeken szórvány lakóházak, lakóterületek alakultak ki.

- A lakóterületi fejlesztés külterületi földterületek felhasználásával, akciószerűen új utcák nyitásával csak néhány helyen, a város északi felében alakult ki.

Zalaegerszeg a várost 11,2 km hosszban keresztező Zala folyó kelet-nyugat irányú folyóvölgyének és a Válicka patak észak-dél irányú völgyének találkozásánál helyezkedik el. A várost a folyó két nagy részre osztja. A Zalától északra fekvő területre főként a mezőgazdasági művelés jellemző. Ezen belül megemlíthető, hogy a Gébárti tó környezete „Korlátozott mezőgazdasági övezet” kategóriába tartozik. Ipari-/ kereskedelmi terület, valamint falusias lakóterület is található. A Zalától északra fekvő területen található még a repülőtér is.

A Zalától délre eső közigazgatási terület belvárosi részére legjellemzőbb a belvárosias övezetek előfordulása (pl. /település/központi vegyes övezetek, kereskedelmi-, ipari övezetek) előfordulása. A külterületi részeken pedig jellemzően az erdős és zárt kertes övezetek találhatók.

A jelenlegi városszerkezet kialakulását meghatározták a földrajzi adottságok. A város területi terjeszkedése a mélyen fekvő területek építésre alkalmassá tétele, beépítése után dél és dél-nyugat irányba folytatódott. A földrajzi nehézségekkel, még jelenleg is küzd a település.

Zalaegerszeg településszerkezetének legjellemzőbb tulajdonsága a zöldterületek magas részaránya. A város rendeltetési övezetek szerint jellemzően nem tagolt, azaz egy-egy városrészben igen változatos használatok találhatók.

A város északi terjeszkedésének továbbra is gátat szab a Zala folyó és völgye. Ugyan számos, egykor önálló településként létező városrész van a folyó északi oldalán, de a két oldal szerves kapcsolódása, az északi oldal folytonos beépítése napjainkig nem történt meg.

Déli és dél-nyugati terjeszkedés területébe beékelődnek és a terjeszkedésnek gátat szabnak a dombok. A város testébe beékelődő Jánkahegy a mai napig átjárhatatlan gátat képez a két oldalának beépítése, a Kertváros és a Zrínyi úti beépítések között.

De nemcsak a földrajzi adottságok, hanem a vasútvonal és a vasútállomás, valamint a Balatoni út is határvonalat jelent. Péterdomb a vasútvonal és a vasútállomás által határolt elszigetelődik a várostesttől. A Balatoni út a város közepén vezet át, kétfelé vágva ezzel a történelmi belvárost. Ennek hatására sajnos a lakosság is kettévált. Az úttól délre lakók egy folyamatosan fejlődő városrészben élnek, közel az igazgatási, kulturális és gazdasági intézményekhez, míg az úttól északra többnyire foghíjas tömbök és múlt századi, elavult, földszintes épületek várnak a lakókra. A 2009-ben induló belvárosi rekonstrukciós program által ez az éles határvonal halványodni látszik.

Növekedése során Zalaegerszeg sok szomszédos települést magába olvasztott. Elsőként, 1887-ben, Ola községet csatolták a városhoz, utolsóként pedig 1981-ben pedig Botfa vált Zalaegerszeg részévé.

2.2 Gazdaság

Zalaegerszeg közepesen fejlett Nyugat-dunántúli város, az egy lakosra jutó bruttó hozzáadott értéke az országos átlag 80-90%-a, a régióátlag 75-80%-a.

Zalaegerszeg addig jelentéktelen gazdasága az 50-es években induló országos programhoz kapcsolódóan kezdett fejlődni, ekkor kezdte meg működését többek között a Ruhagyár, a Kenyérgyár, a Tej-, és Húsipari valamint Baromfifeldolgozó Vállalatok.

A város ipari szerkezete színes képet mutatott, hiszen a nehézipar (olajfeldolgozás) éppúgy jellemezte, mint a gépgyártás széles spektruma, a finommechanika, az építőipari alapanyaggyártás, az építőipar, a faipar, a bútorgyártás, és nagyon erősen az élelmiszeripar több ágazata (elsősorban húsfeldolgozó és hűtőház)

A rendszerváltást követően a legtöbb nagyüzem felbomlott, a hátrahagyott területeken kis üzemek jöttek létre, amelyek közül sok mára szintén megszűnt. Az 1990-es évek közepétől megjelenő multinacionális cégek közül a legjelentősebb a Flextronics International Ltd., amely 1999-ben nyitotta meg ipari parkját a városban. A Flextronics ipari parkján kívül még a Ganz Ipari Park és az önkormányzati tulajdonú Zalaegerszegi Déli Ipari Park található a városban.

A rendszerváltás után Zalaegerszeget a más országrészekben szokásosnál kisebb mértékben érintette a gazdasági recesszió, rendkívül dinamikus fejlődés jellemezte, sőt megindult a szolgáltatási szektor megerősödése is.

2.2.1 VÁLLALKOZÁSOK

A regisztrált vállalkozások száma az elmúlt tíz évben az időszak elején tapasztalt visszaesését követően folyamatosan és dinamikusan emelkedik, 2011. év végén 10.537 zalaegerszegi vállalkozást tartottak nyilván. A működő vállalkozások száma is folyamatosan emelkedett az ezredfordulón, az utóbbi 5 évben azonban jelentősen visszaesett. Míg 2003. végén számuk 7.317 volt, ezzel szemben a KSH adatai szerint 2010 év végén már csak 5.549 működött Zalaegerszegen.

Regisztrált és működő vállalkozások száma

év	regisztrált vállalkozás			működő vállalkozás		
	egyéni	társas	összes	egyéni	társas	összes
2010	6778	3969	10747	2736	2813	5549
2009	6544	3936	10480	2741	2795	5536
2008	6592	3913	10505	2935	2784	5719

A következő táblázat a működő vállalkozások nemzetgazdasági ágak szerinti eloszlását mutatja.

Működő vállalkozások nemzetgazdasági ágak szerinti megoszlása

Nemzetgazdasági ág/alág	Működő vállalkozások száma (db)		
	2010	2009	2008
A= MEZŐGAZDASÁG, ERDŐGAZDÁLKODÁS, HALÁSZAT	55	101	105
B= Bányászat, Kőfejtés	2	3	5
C= FELDOLGOZÓIPAR	263	471	483
D= VILLAMOSENERGIA-, GÁZ-, GŐZELLÁTÁS, LÉGKONDITIONÁLÁS	2	2	2
E= VÍZELLÁTÁS	11	12	12
F= ÉPÍTŐIPAR	201	460	501
G= KERESKEDELEM, GÉPJÁRMŰJAVÍTÁS	611	939	979
H= SZÁLLÍTÁS, RAKTÁROZÁS	88	231	247
I= SZÁLLÁSHELY-SZOLGÁLTATÁS, VENDÉGLÁTÁS	110	212	207
J= INFORMÁCIÓ, KOMMUNIKÁCIÓ	105	172	186
K= PÉNZÜGYI, BIZTOSÍTÁSI TEVÉKENYSÉG	76	234	256
L= INGATLANÜGYLETEK	230	283	288
M= SZAKMAI, TUDOMÁNYOS, MŰSZAKI TEVÉKENYSÉG	569	1014	972
N= ADMINISZTRATÍV ÉS SZOLGÁLTATÁST TÁMOGATÓ TEVÉKENYSÉG	317	321	400
O= KÖZIGAZGATÁS, VÉDELEM	0	1	0
P= OKTATÁS	303	298	283
Q= HUMÁN-EGÉSZSÉGÜGYI, SZOCIÁLIS ELLÁTÁS	302	281	280
R= MŰVÉSZET, SZÓRAKOZTATÁS, SZABAD IDŐ	150	153	160
S= EGYÉB SZOLGÁLTATÁS	359	348	353

A táblázatokból jól látható, hogy a működő vállalkozások száma az utóbbi években szinte az összes gazdasági ágazatot figyelembe véve drasztikusan csökken. Kivételt képeznek az oktatás, humán-egészségügyi, szociális ellátás valamint az egyéb szolgáltatási tevékenységek.

2.2.1.1 Mezőgazdaság

Zalaegerszegen, hasonlóan az ország más területeihez, gyökeresen megváltozott a gazdálkodó szervezetek és az egyéni gazdálkodók által használt terület aránya a rendszerváltást követően. A város közigazgatási területén belül nagyszámú kistermelő és őstermelő rendelkezik földtulajdonnal. Ezek nem tudnak hatékonyan termelni és megjelenni a piacokon, ezen belül a helyi piacokon, integrátlanságuk és együttműködésük hiányai miatt.

Zalaegerszeg művelésre alkalmas külterületein a rendszerváltásig nagyüzemek működtek. Jelenleg a településen a mezőgazdasági vállalkozásból élő vállalkozások számát az alábbi tartalmazza.

Mezőgazdasági vállalkozások számának alakulása

év	összes vállalkozás	ebből mezőgazdasági vállalkozás
2011	10537	1298
2010	10747	1231
2009	10480	1139
2008	10505	1052
2007	9795	404

Az adatsor jól mutatja, hogy a településen a mezőgazdasági ágazatban részt vevő vállalkozások száma háromszorosára emelkedett 5 év alatt, melynek az alábbi okai lehetnek:

- a vállalkozások indításának vonzóbbá válása
- visszatérés az önellátó termeléshez.

Zalaegerszeg ökológiai adottságai megfelelő feltételeket biztosítanak mind növénytermesztés, mind pedig az állattenyésztés tekintetében, hiszen a város nagy kiterjedésű, kiváló termőhelyi adottságú területekkel rendelkezik, közigazgatási területének ~60-62%-a mezőgazdasági terület

Erdőgazdálkodás

Az erdőgazdálkodás számára igen kedvezőek a feltételek. A termőterületek közel 40 %-án folyik erdőgazdálkodás, melyek közel 90 %-a a fatermelést szolgálja.

Zalaegerszeg Önkormányzata bejegyzett erdőgazdálkodóként 2010 évtől összesen 200,00 ha erdőterületen folytat szakszerű erdőgazdálkodást. A meglévő területek mellett befejezett erdősítésnek köszönhetően további 8,50 ha erdőterületet vett nyilvántartásba az Önkormányzat.

Vadgazdálkodás

A Zalaegerszegi erdészet mintegy 8560 hektár nagyságú vadászterülete Zalaegerszegtől délre, a Bak – Zalatárnok – Lickóvadamos – Gellénháza – Bocfölde – Botfa – Nemeshetés - Pölöske települések által körülölelt területen helyezkedik el.

A térségben a vadászati jogot a tulajdonosok maguk gyakorolják vagy vadásztársaságok bérlik, melyek árbevétele bér-vadásztatásból, illetve vadhús eladásból származik. A térség nagyvadas vadászterület, a magas erdősültség miatt kisebb jelentőségűnek mondható az itt élő apróvad. A térség legjelentősebb nagyvada a gímszarvas, mely mellett egyedszám és minőség tekintetében is jelentős nagyvadfaj az őz és a vaddisznó.

2.2.1.2 Ipar

A város gazdasági életében a feldolgozóipar játszik meghatározó szerepet, ezen belül is a gép- és bútoripar teljesített a legjobban az elmúlt években amellet, hogy a feldolgozóipar termelésének nagy részét adó élelmiszeripar teljesítménye közel 10%-kal esett vissza. Az építőipar teljesítménye javuló tendenciát mutat, a növekedés mértéke meghaladja mind a régió mind az ország átlagát.

A városban a MOL Zalai Finomítójában 2002-től kőolaj-finomítás már nem, csak bitumengyártás (útépítő és építőipari célú), valamint fáradtolaj-feldolgozás folyik. Az építőipari célú bitument csak a zalai finomító gyártja, elsősorban különféle szigetelési célokra. Zalai kőolajat teljes egészében a Dunai Finomítóba szállítják feldolgozásra.

A rendszerváltás után még életben maradt nagy múltú feldolgozóipari cégek közül elsőként a fénykorában több ezer embert is foglalkoztató a Ruhagyár utódja, a Za-Ko Rt. ellen indult felszámolási eljárás, 2005-ben pedig a Zalahús Rt. termelése állt le. A cég felszámolás alá került, eszközállományának nagy, valamint dolgozóinak egy részét a Zalabaromfi Zrt. vette át. Azonban a Zalabaromfi is csak 3 évvel élte túl a Zalahús Rt-t, 2008 szeptemberében bezárta kapuit. A tulajdonosváltást követően az üzem volt beszállítói alkotta befektetői csoport Pacsán épített egy újabb csarnokot a régi kiváltására, ami szintén felszámolásra került 2012-ben.

Jelenleg is működő nagyobb ipari vállalatok: Pannontej Zrt., Flextronics, Zalai Nyomda Zrt., GE Hungary Zalaegerszegi Alkatrészgyár, MOL Zalai Finomítója

A következő években a gazdaságfejlesztésre lenne szükség Zalaegerszegen, elsősorban a kis- és középvállalkozások részére nyújtandó támogatással, de nem hagyva figyelmen kívül a multinacionális cégek betelepülésének elősegítését sem, így biztosítva a munkalehetőséget a zalaegerszegi lakosság részére.

Ipari parkok

A megfelelő ipari, vállalkozási infrastruktúra kialakítása kiemelt cél volt a városban is a kilencvenes évek eleje óta. Ma csak a Ganz Ipari Parkja működik a város közigazgatási területén, 3 pedig közvetlenül a város határai mellett.

Jelenleg 4 ipari park működik a városban:

- Flextronics Ipari Park
- Déli Ipari Park
- Ganz Ipari Park
- Északi (Ságodi) Ipari Park

Inkubátorházak

Zalaegerszegen jelenleg egy inkubátorház működik az Északi Ipari Parkban. A 2010 óta működő 22 műhelyt és 5 irodát magába foglaló épület azzal a céllal jött létre, hogy zömében kezdő mikro- és kisvállalkozásoknak biztosítson helyet a piacinál alacsonyabb bérleti díjakért. A kezdeményezés olyan sikeresnek bizonyult, hogy 2013-ban bővíteni kellett a létesítményt, 17 további műhely valamint 15 db iroda került kialakításra. Így az első ütemmel együtt várhatóan 200 új munkahelyet eredményez, minimum 80%-os kihasználtság mellett.

2.2.1.3 Kereskedelem, szolgáltatás

A működő vállalkozásokat tartalmazó táblázat alapján megállapítható, hogy a városban a gazdasági ágazatok közül a helyi szolgáltatások a legjelentősebbek.

A kereskedelem lassan, de biztosan bővül, azonban csökken az egyéni vállalkozásban működtetett üzletek száma. Jellemző, hogy egyre újabb multinacionális üzletközpontok építkeznek a városban.

év	kiskereskedelmi üzletek száma	ebből egyéni vállalkozás által üzemeltetett
2011	1408	316
2010	1423	314
2009	1339	317
2008	1328	337
2007	1360	371

2.2.1.4 Foglalkoztatás, munkaerőpiac

Foglalkoztatás

Az alkalmazásban állók száma a foglalkoztatás jellege szerint Zalaegerszegen, 2005

Ágazati kód	Gazdasági ág	Teljes munkaidőben foglalkoztatott (fő)		
		nő	férfi	összesen
A, B	Mezőgazdaság, vad-, erdő-, hal- gazdálkodás	1177	4857	6034
C	Bányászat	0	367	367
D	Feldolgozóipar	14046	22079	36125
E	Villamosenergia-, gáz-, gőz-, vízellátás	503	1706	2209
F	Építőipar	516	8569	9085
G	Kereskedelem, javítás	7517	7348	14865
H	Szálláshely-szolgáltatás, vendéglátás	3829	3215	7044
I	Szállítás, raktározás, posta, távközlés	2469	5887	8356

Ágazati kód	Gazdasági ág	Teljes munkaidőben foglalkoztatott (fő)		
		nő	férfi	összesen
J	Pénzügyi közvetítés	1489	413	1902
K	Ingatlanügyletek, gazdasági szolgáltatás	2643	3157	5800
L	Közigazgatás, védelem, kötelező társadalombiztosítás	4209	3505	7714
M	Oktatás	6823	1469	8292
N	Egészségügyi, szociális ellátás	7161	1785	8946
O	Egyéb közösségi, személyi szolgáltatás	2967	1999	4966
	ÖSSZESEN	55349	66356	121705

A fenti táblázatot összehasonlítva a vállalkozások nemzetgazdasági ágak szerinti bemutatásával jól érzékelhető, hogy míg a vállalkozásoknál nagyobb részt a szolgáltató szektor tölt ki, addig a foglalkoztatásban továbbra is hangsúlyos szerep jut az iparnak, azon belül is a feldolgozó iparnak. Jelenleg Zalaegerszegen közel minden harmadik foglalkoztatott a feldolgozó iparban dolgozik.

Zalaegerszeg határ menti fekvésének, kapcsolódásainak sajátos, és a város szempontjából előnytelen vonatkozása, hogy a határ közelsége miatt nagy az osztrák gazdaság munkaerőpiaci elszívó hatása. Ez különösen a műszaki területeken, illetve egyéb ipari területeken és az egészségügyben okoz komoly, a gazdaság fejlődését jelentősen fékező, akár visszavetítő hatást. Az osztrák és a szlovén bérek magasabb szintje, tekintettel a határ menti térség hasonló gazdasági profiljára és a munkaerőképzés hasonló gondjaira, különösen erős differenciákat okoz bérezésben. Zalaegerszeg számára a távolság ahhoz nagy, hogy a gazdasági pozitív hatások (befektetői érdeklődés erősödése) érzékelhetően erősödnének, ahhoz viszont túl közeli, hogy a munkavállalók számára akár még az ingázás is vállalható legyen.

Regisztrált vállalkozások a foglalkoztatottak száma szerint 2011-ben

foglalkoztatottak száma szerinti csoport	2011	
	vállalkozások száma	%
legfeljebb 10 fős regisztrált vállalkozások	10258	97,3
10-19 fős regisztrált vállalkozások	142	1,36
20-49 fős regisztrált vállalkozások	87	0,84
50-249 fős regisztrált vállalkozások	42	0,4
250 főnél több munkavállalót foglalkoztató vállalkozások	8	0,08
Összes regisztrált vállalkozás	10537	100

A fenti táblázatból látható, hogy a vállalkozások 97 %-a legfeljebb 10 főt foglalkoztat - közülük is jelentős számú az önfoglalkoztató -, 140 körüli a 10-20 fő közötti létszámot foglalkoztató vállalkozások száma és csak 8 zalaegerszegi vállalkozás foglalkoztat 250 főnél több munkavállalót.

A legnagyobb iparűzési adót szolgáltató vállalkozások

GE Lighting Hungary Zrt.	Zalai Nyomda Zrt.
Flextronics International Kft.	3B HUNGÁRIA Kft.
Forest Hungary Kft.	Anton Kft.
Pylon-94 Gép- és Acélszerkezetgyártó Kft.	Helsa Kft.
Schneider Electric Hungária Villamossági Zrt.	

Munkanélküliség

A munkanélküliséget, mint az egyik legsúlyosabb következményekkel járó társadalmi jelenséget a regisztrált munkanélküliek és a tartós munkanélküliek számának alakulásával mérjük. Vizsgálati szempont a pályakezdő munkanélküliség alakulása, továbbá a munkanélküliség nemek szerinti megoszlása.

A munkanélküliségi ráta tekintetében a zalaegerszegi helyzet az ország egészére jellemző értékhez képest jóval kedvezőbb képet mutat, mivel a relatív összehasonlítást tekintve 4 %-kal elmarad az országos értéktől.

Munkanélküliségi ráta

munkanélküliségi ráta	2012	
	országos	10,925
	helyi	6,15

A regisztrált munkanélküliek száma 2011-ben

	2011			2010		
	nő	férfi	összesen	nő	férfi	összesen
Nyilvántartott álláskeresők száma	1068	1125	2183	1372	1424	2796
180 napon túl nyilvántartottak száma	479	421	900	688	692	1380
Nyilvántartott pályakezdő álláskeresők	68	76	144	109	115	224
Egy éven túl nyilvántartott álláskeresők	253	196	449	351	352	703

Álláskeresők száma végzettség, korcsoport szerint

álláskeresők száma (fő)	2011	2010
Általános iskola 8 osztályánál kevesebb végzettséggel rendelkező	56	74
Általános iskolai végzettségű	537	660
Szakmunkás végzettségű	696	905
Szakiskolai végzettségű	52	65
Szakközépiskolai, technikumi, gimnáziumi végzettségű	636	854
Főiskolai végzettségű	152	166
Egyetemi végzettségű	54	72
Fizikai foglalkozású	1587	2067
Szellemi foglalkozású	596	729
A 20 évesnél fiatalabb	48	72
A 21-30 éves	477	654
A 31-40 éves	533	731
A 41-50 éves	518	591
Az 51-60 éves	585	730
A 61 évesnél idősebb	22	18

Zala megyében egy év alatt több mint 10 %-kal csökkent a regisztrált munkanélküliek és nyilvántartott álláskeresők száma, végzettség valamint korcsoport szerinti megoszlásban is minden mutatószám csökkenő tendenciát mutat, kivéve a 61 évnél idősebb korosztálynál figyelhető meg növekedés.

A nyilvántartott álláskeresőknél a gazdaságilag aktív népességhez viszonyított aránya 2011. évben 6,7 % volt.

A munkanélküli nők és férfiak aránya meglehetősen átalakult az utóbbi évtizedben. Míg az első 5-6 évben a nők között találjuk a több munkanélkülit (pl:52%-48%) arányban, addig a 2011-es adatok alapján ez az arányszám megfordult. A tartós, vagyis 180 napon túl regisztrált munkanélküliek aránya meglehetősen magas: mindig elérte a munkanélküliek harmadát, de az utóbbi években meghaladta a 40%-ot is. Közöttük még magasabb a nők aránya, egész évtizedben 53-55 % volt. Az egy évnél is régebben regisztráltak nagyobb hányada tartósan nem talál magának állást, illetve újra és újra visszakerül a munkanélküliek közé.

Az állástalanok többsége még mindig fizikai munkás, (a regisztrált munkanélküliek kétharmada fizikai foglalkozású, egyharmada szellemi foglalkozású), melyek között sajnos diplomás munkanélküliek is akadnak. Külön figyelmet érdemelnek a pályakezdők.

2.2.2 INFRASTRUKTÚRA

2.2.2.1 Ivóvízellátás, vízgazdálkodás

Zalaegerszeg város ivóvízellátása a Zalaegerszeg és térsége regionális Vízműről történik, melynek üzemeltetője az Észak-zalai Víz- Csatornamű és Fürdő Vállalat. Mértékadó kapacitása 28.500 m³/nap, a szolgáltatott vízmennyiség napi csúcs értéke 23.452 m³. Zalaegerszeg város 88,6 %-os ivóvíz ellátottsága mellett a vízkitermelés üzemmenete folyamatos.

2012 évi vízfogyasztás

kategória	vízfogyasztás m ³
lakossági	2 422 324
közületi	373 213
összesen	2 795 537

Az ivóvíz vezetékhálózat hossza több mint 220 km, anyaga 69 %-ban azbesztcement cső, amely sérülékeny és elöregedett, mivel nagyobb részük 25 évnél idősebb. A hálózat többi része, 28 %-a műanyagcső, valamint 3 %-a acél- és öntöttvas cső.

A város vízellátásának statisztikai adatai

Időszak	2012. év
Lakónépesség az év végén (fő)	59 500
Lakásállomány (db)* 2011.év	25 715
Közülemi ivóvízvezeték-hálózat hossza (km) – bekötővezetékek nélkül*	326,5
Összes szolgáltatott víz mennyisége (1000 m ³)*	2 795,5
Háztartásoknak szolgáltatott víz mennyisége (1000 m ³)*	2 422,3
Közülemi ivóvízvezeték-hálózatba bekapcsolt lakások száma (db)* 2011.év	22 648
Vízbeöntéssel ellátott lakások aránya (%)*	88,1
Egy lakosra jutó évi vízfogyasztás, (m ³)	39,2

Az egy főre jutó ivóvíz felhasználás Zalaegerszegen meglehetősen magas (107 l/fő/nap), szemben a környező települések 60-80 l/fő/nap-os fogyasztásával

2.2.2.2 Csatornahálózat, szennyvízkezelés

A megyeszékhely szennyvizeinek elvezetése az és tisztítása Észak Zalai Víz- Csatornamű Zrt. által üzemeltetett Zalaegerszeg és térsége regionális szennyvízrendszeren és szennyvíztisztító telepen történik. A város szennyvízcsatornázása a II. világháború óta a mai napig folyamatban van. Elválasztó rendszerű, többségében gravitációs üzemű szennyvízcsatorna hálózatok épültek, melynek hossza a városban 333 km.

A város csatornázottságának mértéke 81 %, a csatornarákötés aránya pedig 80 %. A város lakosságának közel 72 %-a vezeti csatornahálózaton keresztül a szennyvíztisztítóba szennyvizét. A volt zártkerti településrészekben a vízhálózat kiépített, a csatornahálózat azonban még csak részben készült el.

A közcsonatnával ellátatlan területeken, az ivóvíz bekötéses vízellátással ellátott lakások csatornapótló, helyi egyedi szennyvízgyűjtő medencékbe, többnyire szikkasztó műtárgyakba helyezik el szennyvizüket, mellyel egyaránt jelentősen szennyezik a talajt, a talajvizet és a mélyebben lévő rétegvizeket is.

A csatorna ellátás jellemző adatai 2012

megnevezés		mennyiség
Keletkező szennyvíz mennyiség (m3/év)		2 767 900
Ebből lakossági szennyvíztermelés (m3/év)		2 277 900
Összes lakás 2011 ÉVI ADAT		25 715
Szennyvízbekötéssel ellátott lakás (db) 2011 ÉVI ADAT		20 341
Közüemi ivóvízvezeték-hálózatba	bekapcsolt lakás, %	88,1
Közüemi szennyvízgyűjtő-hálózatba		79,1
Csatornarakötés aránya (%)		96,7
Egy km közüemi ivóvízvezeték-hálózatra jutó közüemi szennyvízgyűjtő-hálózat, km		1,02
A közüemi ivóvízvezeték-hálózatba és a közüemi szennyvízgyűjtő-hálózatba bekapcsolt lakások arányának különbsége, százalékpont		9
Egy lakosra jutó elvezetett szennyvíz, m3		36,8
Hulladékkezelési engedély alapján fogadott hulladék (t)		0
Keletkező szennyvíziszap mennyisége (t)		6 825,2
Mezőgazdasági kihelyezés (t/év)		6 781

Az 1983-ban létesült szennyvíztisztító telep számos fejlesztésen beruházáson esett át. Üzemeltetője a ZALAVÍZ Zrt. A részvénytársaság 8 db kommunális (települési) szennyvíztisztító telepet üzemeltet a kapcsolódó szennyvízcsatorna hálózatokkal együtt. Ezek közül a zalaegerszegi telep 20.000 köbméter/nap szennyvízmennyiség fogadására és megtisztítására alkalmas. A telepen fogadják a város környéki községek szennyvizeit is regionális elvezető és átemelő rendszereken keresztül.

Zalaegerszegen az elmúlt évek adatai alapján a szennyvízhányad közel 98%, azaz a szolgáltatott ivóvizek 98%-a kerül vissza szennyvíz formájában a tisztítóba.

A telep tisztított szennyvizének befogadója a Zala folyó, amely I. vízminőség védelmi kategóriába tartozik. Mivel a folyó a Balatonba torkollik, ezért nem csak a város környezetének érdekében szükséges a minél teljesebb körű szennyvíztisztítás.

Az elmúlt időszakban valósult meg a zalaegerszegi szennyvíztisztító rendszer és hálózat fejlesztése is, melynek kiemelt célja a Balaton vízminőségének védelme, illetve a szennyvízhálózaton a szennyvízkiömlések kockázatának csökkentése, és az üzembiztonság növelése volt.

A zalaegerszegi szennyvíztisztító telep kibocsátott tisztított vizére folyamatos fertőtlenítést ír elő a hatóság, mely klórgáz injektálásával történt meg. A klórgáz kiömlés esetén nem csak a telep, de a környező területen tartózkodó lakosságra is komoly veszélyt jelentett volna.

A fejlesztéssel a szennyvíztisztító telepen működő klórgáz tisztítási technológia UV technológiával történő kiváltásával csökkent - az esetleges klórkiömlésből adódó - környezeti kockázat. Az UV tisztítás a jelenleg alkalmazott legkorszerűbb, nemzetközi viszonylatban is kiemelkedő tisztítási technológia.

A projekt további célja a Zala Megyei Kórház szennyvízbekötésének kiváltásával történő hálózatfejlesztés volt. Ennek köszönhetően tovább nőtt a hálózat üzembiztonsága, csökkent a környezetterhelés veszélye, a kiemelt közintézmény ellátása biztonságosabbá vált.

Egyedülálló „zöldberuházás”-ként biogáz üzem létesült a zalaegerszegi szennyvíztelepen.

Ennek eredményeképpen a technológiában a szennyvíz tisztítása során felhasznált iszapot úgynevezett rothasztó tornyokba helyezik el. A rothasztás során keletkező gázt egy berendezés megtisztítja, majd 200 bar nyomáson sűríti. Ezt eleinte hő- és villamos energiaként hasznosították.

Egy tisztító berendezés üzembe helyezését követően 97 százalékos tisztaságú biometánt tudnak előállítani a szakemberek, amit sűrítést követően gázüzemű autókba tankolhatnak. A keletkezett biometán fűtőértéke megegyezik a földgázéval. A vállalat a telepen kialakított egy biogáz töltőállomást, amellyel megalapozta a CNG üzemű járművek tankolását.

Körülbelül 1,4 köbméter biogáz egyenértékű egy liter benzinnel, de jóval olcsóbb annál, bruttó 150 forintba kerül, és kevésbé terheli a környezetet. A Zalavíz jelenleg napi 1200 köbméter biogáz előállítására képes, de tervük, hogy hamarosan megháromszorozzák a termelést. A napi 3600 köbméter metán pedig már körülbelül száz kocsi feltöltésére elegendő.

A Zalavíz Zrt. 2011. szeptember 2-án, az országban egyedülálló, CNG üzemű kishaszon-gépjármű flottát helyezett üzembe. Első lépésként nyolc darab gyárilag kialakított Opel Combo Cargo 1.6 CNG típusú kishaszon gépjárművel váltották ki az előregedett járműveiket, amelyeket az ellátási területükön hibaelhárításra és karbantartásra használnak. Jelenleg 10 biometánnal hajtott gépkocsi fut a térségben.

A városban jelen dokumentáció elkészítésének befejezésére már várhatóan 4 db CNG-s buszt közlekedtet minden nap a Zala Volán Zrt.

2.2.2.3 Energiaellátás

A vezetékes energiahordozók közül jelenleg a villamos energia és a földgáz szolgál a települések energiaellátására.

A hazai helyzet jellemző a megyeszékhelyre is, vagyis a felhasznált összes energia 40 %-át az épületeinkben fogyasztjuk el, melynek mintegy kétharmada a fűtést és hűtést szolgálja.

A háztartások energiafelhasználásának megközelítőleg 80 %-a a hőcélú felhasználás (fűtés, használati melegvíz valamint főzés), amely nagyrészt vezetékes földgázzal üzemelő egyéni fűtőkészülékekkel, közösségi távhőrendszereken keresztül kerül kielégítésre. A fűtéssel és hűtéssel kapcsolatos kiadások a lakosság és a közületi szektor rezsiköltségének jelentős tételét képezik.

Gázellátás

A város vezetékes gázzal történő ellátását az E.ON Energiaszolgáltató Kft. végzi Zalaegerszegen. A lakások szinte teljes köre rendelkezik vezetékes gázzal.

Az országos tendenciákkal párhuzamosan alakul a város vezetékes földgáz-ellátása. A város földgázellátására vonatkozó adatokat az alábbi táblázat mutatja.

A gázellátás alakulása Zalaegerszegen

Fogyasztás jellege	2011	2010	2009
Összes gázfogyasztók száma [db]	27047	27166	27044
Háztartási gázfogyasztók száma (db)	25471	25211	24950
Lakások száma (db)	25715	25675	25620
Gázzal fűtött lakások száma [db]	20154	21676	20478
Az összes szolgáltatott vezetékes gáz mennyisége (átszámítás nélkül) [1000 m3]	39120	54233	61778
Az összes szolgáltatott gáz mennyiségéből a háztartások részére szolgáltatott gáz mennyisége (átszámítás nélkül) [1000 m3]	22868	26022	23670

Egyéb fűtési módok között kell megemlíteni az olaj és szilárd (fa és szén) tüzelőanyagokkal történő fűtést. Ugyan ezek száma csekély, azonban légszennyező hatása miatt megemlítiendő. Távhő ellátás a városban nincs, alternatív energiaforrások használata nem jellemző

A nem lakossági fogyasztók felhasználása az elmúlt 15 év során folyamatosan csökkent. Ennek oka részben az iparszerkezet átalakulása – több jelentős ipari fogyasztó szűnt meg –, részben a technológia korszerűsödése.

Villamos-energia ellátás

A villamos energiát ugyancsak multinacionális szolgáltató biztosítja. A hálózat teljes körűnek mondható, a városban ellátatlan terület nincs, a kiépített kapacitásokkal a jelenlegi igények kielégíthetők. A jelenlegi ellátási rendszer működése a város területén környezetterhelést nem okoz.

A város villamos energia ellátását, és a felhasznált villamos energia mennyiségét az alábbi táblázat tartalmazza.

Fogyasztás jellege	2011	2010	2009
Háztartási villamosenergia fogyasztók száma [db]	34785	34911	34930
A háztartások részére szolgáltatott villamosenergia mennyisége [1000 kWh]	50325	50951	55464
Villamosenergia-fogyasztók száma [db]	37972	28240	37567
Szolgáltatott összes villamosenergia mennyisége [1000 kWh]	228625	202554	198862

Az egy háztartási fogyasztóra jutó villamos energia felhasználás az elmúlt 10 évben emelkedő tendenciát mutatott, azonban az utóbbi években enyhe visszaesés mutatkozik. Az okok között megemlíthető a nagy fogyasztók megszűnése, illetve szerepet játszhat a racionálisabb energiagazdálkodás is.

2.2.2.4 Hulladékgazdálkodás

A hulladékgazdálkodás a hulladékok káros hatása elleni védelemnek a hulladékok teljes életciklusára kiterjedő tevékenységek összehangolt sorozata.

Gyakorlatilag a hulladékok keletkezésének megelőzését, csökkentését, a keletkezett hulladékok elkülönített gyűjtését és hasznosítását, a nem hasznosítható hulladékok környezetszennyezés nélküli átmeneti tárolását és ártalmatlanítását foglalja magában.

A hulladékgazdálkodás a környezetvédelem talán legfontosabb szakterülete. Kulcsszerepe van a környezeti elemek (víz, föld, levegő, élővilág, épített környezet) minőségének és a természeti erőforrások védelmében, egyben eredményesen segítheti a gazdasági hatékonyságot.

Települési szilárd hulladékok

A város területén keletkező nem veszélyes hulladékok begyűjtését, szállítását, előkezelését és lerakással történő végleges ártalmatlanítását a Zala-Depo Kft., mint közszolgáltató végzi. A hulladék lerakása a várostól D-i irányban, az Alsóerdei út mellett megépített Búslakpusztai kommunális hulladéklerakón történik, melynek kapacitása 600.000 m³, az egy naptári évben elhelyezhető hulladék mennyisége pedig 50.000 t lehet. A lerakóra beszállított hulladék 60 %-a a lakosságtól származik, a megyeszékhelyen keletkezett hulladék részaránya mintegy 50%.

	2011	2010
Lakásállomány (db)	25715	25675
Állandó népesség száma (fő)	59272	59464
Összes elszállított települési szilárd hulladék (t)	26646	27011
Lakosságtól elszállított települési szilárd hulladék (t)	19411	19980
Rendszeres hulladékgyűjtésbe bevont lakások száma (db)	25675	25309
A lakosságtól szelektív hulladékgyűjtésben elszállított települési szilárd hulladék (t)	203	101

A lakosság és az intézmények esetében a települési szilárd hulladék gyűjtésének jelenlegi ellátottsága elérte a 100 %-ot, valamint a szelektív hulladékgyűjtés is már nagyon jó hatásfokkal működik, a szelektív hulladékgyűjtésbe a lakosság csaknem 100 %-a bevonásra került.

Építési-bontási hulladékok

A Kft. telephelyein illetve a megrendelőnél történik az építési hulladék kezelése, Roppantó-vágófejjel kiegészített kotró és rakodó gép, törőgép, és síkrostás osztályozógép alkalmazásával lehetővé vált az építési-bontási anyagok újrahasznosítása, csökkent a felhalmozódott és nagy tárolási kapacitást igénylő hulladékok mennyisége, a környezetkárosító anyagok felhalmozódása, a hulladéklerakó terhelése.

Zöldhulladék

A biológiailag bontható hulladékok gyűjtése, illetve kezelése többféle módon történik. A lakossági zöldhulladék egy része a lakosság körében szétosztott házi komposztálókban kerül kezelésre, illetve onnan gyűjtőjáratokon keresztül begyűjtésre, sajnos a hulladék jelentős része a kommunális hulladékkal együtt a kommunális hulladéklerakó telepre kerül. Ezekon túlmenően a lakosság a biohulladékot a hulladékudvarokra is beszállíthatja. A parkfenntartásból származó zöldhulladék a volt laktanya területén üzemelő hulladékhasznosító

telepre kerül, ahol aprítják, majd ezt követően a Körmendi fűtőerőműben hőtermelési célra, illetve a hulladékkezelő telepen komposztálásra hasznosítják.

A Búslakpusztán 2008 óta üzemelő 10 000 t/év kapacitású komposztáló műben faforgács, fűrészpor, szennyvíziszap, és a parkfenntartási munkák során keletkező komposztálható hulladékok keverékéből készül a komposzt.

Szelektív hulladékgyűjtés

A családi házas övezetben nagyon jó hatásfokkal működik a műanyag és papír hulladékok ún. zsákos gyűjtése. Az így összegyűjtött hulladékok elszállítását minden hónapban egyszer végzi a közszolgáltató.

A városban mintegy 127 db gyűjtősziget található, melyeket részben Zala-Depo Kft. valósított meg saját erőből, illetve az ISPA projekt keretein belül kerültek kihelyezésre a gyűjtőszigetek, melyeken 4 frakcióban történik műanyag, üveg, papír és fém gyűjtése.

A gyűjtőszigetek mellett 2 db hulladékudvar is üzemel (Parki úti valamint a Búslakpusztai hulladékudvar), ahol a fenti 4 frakción kívül még

- Építési hulladék,
- Lom, nagydarabos hulladék,
- Elektronikai hulladék,
- Veszélyes hulladék (fáradt olaj, étolaj, gyógyszer, szárazelem, akkumulátor, háztartási vegyszer, festékek, lakkok, növényvédőszer, spray)
- Fa és zöld hulladék is leadható a lakosság számára térítésmentesen.

A hulladékudvarra beérkező anyagok külön-külön, anyagfajtánként felcímkézett konténerekben kerülnek gyűjtésre. A hulladékfajták közül csak veszélyes hulladék és az építési- bontási hulladék esetében határoztak meg maximális elhelyezhető mennyiséget.

A szelektíven összegyűjtött, illetve tárolt hulladékok a hulladékudvarokról a Zala-Depo Kft által üzemeltett létesítményeken belül kerülnek feldolgozásra.

A búslakpusztai hulladéklerakónál 2008 óta üzemel a 13000 t éves kapacitású válogatómű, ahol papír és karton, műanyagok és fóliák, valamint fém és textil előkezelése történik.

Veszélyes hulladékok

A lakosság a veszélyes hulladékokat 100 kg-ig térítésmentesen viheti be a hulladékudvarokba. A közületeknél keletkező nagy mennyiségű veszélyes hulladékot a Zala-Depo Kft. megrendelés alapján elszállítja, majd eljuttatja az ártalmatlanítóhoz.

A 2007. és 2008. évben begyűjtött veszélyes hulladék (festékeket, lakkot, gyógyszereket, szárazelemet, akkumulátorokat tartalmazó veszélyes hulladék) mennyisége az alábbi:

2010. év: 8340 t,

2009. év: 7205 t

Illegális hulladéklerakás

Az ország más területeihez hasonlóan sajnos Zalaegerszegen is megfigyelhető az illegális hulladéklerakás. Az ily módon kihelyezett hulladékok közel 100 helyen fordulnak elő, azonban

az egyszerre kihelyezett hulladék kis mennyiségű, ezért a lerakások tájképi romboló hatása viszonylag kis mértékű, viszont előfordulása diffúz.

Hosszú távon a hulladékkezelésnél jelentősebb stratégiai célkitűzés a hulladékok mennyiségi csökkentése, melynek egyik, az önkormányzatok számára is alkalmazható eszköze a hulladékok szelektív gyűjtése és újrahasznosítása.

2.2.2.5 Közlekedés

A város jó közúti megközelíthetőségi viszonyokkal rendelkezik, mivel a 76-os, 74-es és 75-ös főközlekedési utak közvetlen vonzáskörzetében helyezkedik el, valamint az M7-es autópálya-felhajtó is csak 50 km-re fut.

2010-es évben Zalaegerszeg belterületi közúthálózatának hossza 217,51 km, a külterületi úthálózat hossza pedig 305,42 km. Az összes úthálózat 61,47% -a minősíthető szilárd burkolatúnak. A város kerékpárút-hálózatának hossza, meghaladja a 20 km-t. A járdák hossza meghaladja a 220 kilométert.

A városi úthálózat minőségét illetően jelentős része felújítást igényel.

Úthálózat

Útkategóriák	2010	2011 km	2012
belterületi elsőrendű főutak	-	-	-
másodrendű főutak	11		
gyűjtőutak	14		
kiszolgáló és lakóutak	185		
külterületi közutak	112		
kerékpárutak	13		
gyalogutak és járdák	225	226	

Közúti közlekedés

A megyeszékhely úthálózatának jelentős része követi a térség észak-dél, valamint kelet-nyugat irányú forgalmát, csak pár utca igazodik a domborzati viszonyokat. A Balaton felől érkezve a tóról elnevezett négysávos úton érünk a városközpontba, nyugat felé haladva a Rákóczi úton az olai városrészben a párhuzamos közlekedés megszűnése miatt lelassul a közlekedés

A belváros észak-dél irányú forgalma az észak elkerülő út megépítésével jelentősen csökkent. Dél felől – az egysávos volta miatt lassú – Zrínyi út visz be a városba, a forgalom a vasútállomás után oszlik meg az egyirányúsított, párhuzamos közlekedésű Kosztolányi és Kossuth utcákon. A Mária Magdolna templom mellett elhaladva a forgalom ismét két sávra szűkül. A központi utcákról a tehergépkocsi-forgalom ki van tiltva. A város mellékutcainak csak elenyésző része egyirányúsított.

A belvárosban néhány éve parkolási rendet vezettek be, különböző parkolási zónákat alakítottak ki. A kialakított parkolókat hétköznap 8-18 óra, valamint szombaton 8-14 óra között fizetés ellenében lehet igénybe venni zónák szerinti díjszabástól függően.

Tömegközlekedés

A városi tömegközlekedés kizárólag a menetrend szerint közlekedő autóbusz helyi járatok üzemeltetésével működik. A közúthálózat adottságainak maximális kihasználásával a járatok útvonalai megfelelő lefedettséget biztosítanak. Jelenleg 23 vonalon közel 40 autóbuszszal naponta csaknem 800 járatral évente 15 millió utas közlekedése oldható meg helyi járatok indításával a város különböző pontjaira, a legforgalmasabb útvonalakon haladva.

A helyközi járatok a Stadion úti fő autóbusz-pályaudvarról valamint a vasútállomás előtti térről indulnak, a vonalhálózat a megyét teljes körűen lefedi, minden település elérhető buszjáratral. A tömegközlekedést a Zala Volán Zrt. üzemelteti.

Vasúti közlekedés

A város vasúton történő elérhetősége rendkívül nehézkes, ugyanis a város a vasúti közlekedésben kevésbé fontos tényező, csak a szomszédos Zalaszentivánon keresztül, átszállással lehet csatlakozni a fontos észak-déli irányú vasúti járatokra. A helyi közlekedésben a vasút egyáltalán nem vesz részt.

Egyéb közlekedés

Zalaegerszegen Hatháza városrészében az egykori szovjet katonai létesítmény helyénl 2006 nyara óta nem nyilvános repülőtér üzemel, amely belföldi és külföldi kisgépeket fogad előzetes bejelentkezés alapján, valamint a sportcélú repülés feltételeit biztosítja.

2.3 Társadalom**2.3.1 DEMOGRÁFIAI HELYZET, TENDENCIÁK**

Zalaegerszeg lakónépessége az elmúlt 10 év statisztikai adatai alapján valamelyest csökkenő tendenciát mutat. Az elmúlt néhány évben emelkedett a születések száma, ugyanakkor sajnos ennél nagyobb mértékben nőtt a halálozások száma is, melynek eredményeképpen csökkent a város lakossága.

2.3.1.1 Népsűrűség

A város területe 102,41 négyzetkilométer, népsűrűsége 603,94 fő/km² 2013. januári adat alapján a lakossága 59.500 fő.

Népesség alakulása 2007-2011 között (fő)

év	Állandó népesség	férfiak összesen	nők összesen
2011	59.272	28.020	31.252
2010	59.464	28.075	31.389
2009	59.626	28.190	31.436
2008	59.832	28.290	31.542
2007	60.110	28.467	31.643

Látható, hogy a nők-férfiak aránya változatlan az éves során 53-47% a nők javára.

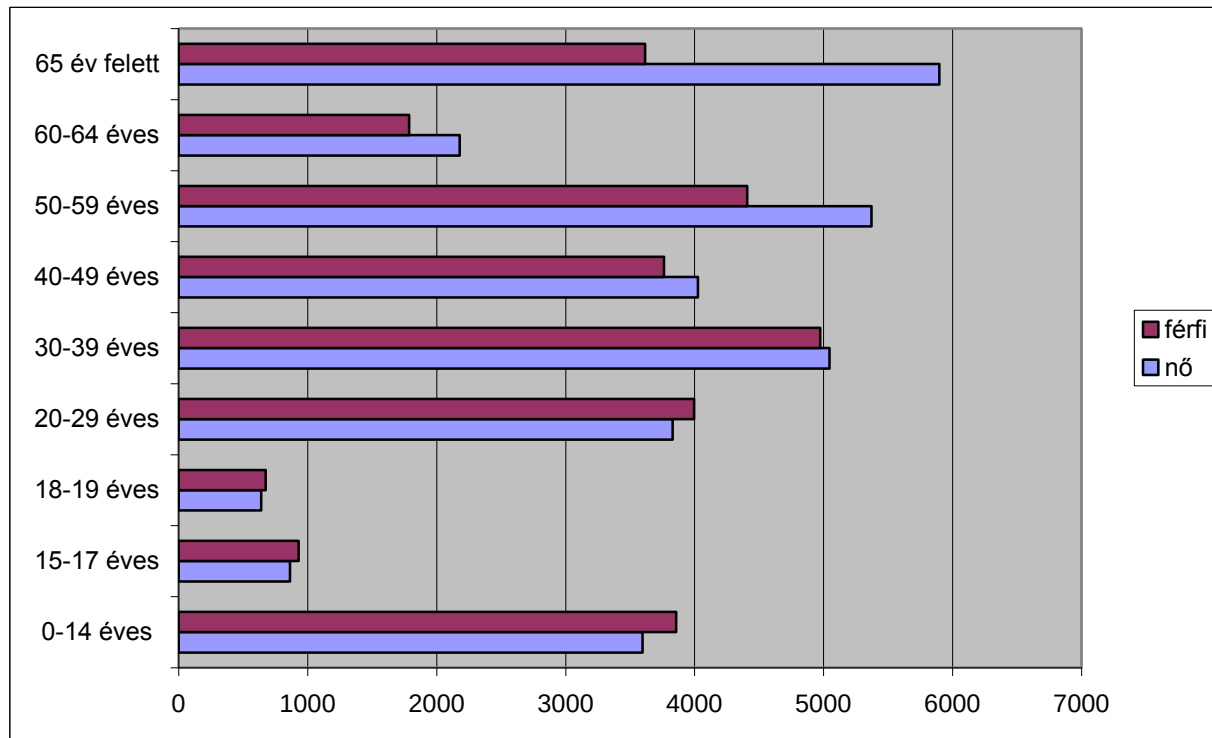
A város népesedése jellemző képet mutat a hazai helyzetről. A 60-as-70-es években 30%-kal nőtt meg a város lakossága, köszönhetően az ipartelepítésnek, a hozzácsatolásoknak és a bevándorlásnak.

Ezen demográfiai robbanás hatására rengeteg új lakás épült, amelyekbe elsősorban fiatal falusiak költöztek. Azonban ma már nem hogy stagnáló, de inkább fogyó népességről kell beszélnünk, ennek két tényezője a természetes fogyás és a szuburbanizáció hatása. A természetes fogyás 1992-től jellemző a városra, valamint korosztályok szerinti átrendeződés játszódik le: csökken a fiatalok aránya és nő a közép- és az időskorúak aránya.

Népmozgalmi adatok 2007-2011 között (fő)

	2007	2008	2009	2010	2011
Élveszületések száma	536	518	530	480	487
Halálozások száma	696	719	731	714	736
Csecsemőhalálozás	1	4	1	2	1
Házasságkötések száma	220	230	234	195	237
Válások száma	140	177	165	175	144
Oda vándorlások száma	2894	2086	2153	2505	2910
Elvándorlások száma	3010	1937	1974	2061	2800

A települési korösszetétel változása szintén kedvezőtlen, előregedő tendenciát mutat a 2007-2011 közötti időszaka átlaga alapján.

2.3.1.2 Lakóterületek

A lakások építési ideje szerint jelenleg kedvező összetételű a lakásállomány, hiszen a városban található lakások túlnyomó többsége 1960-1990 között épült, melyek 87,5 %-a (7.390 épület) a 2001-es népszámlálás adatai szerint földszintes, a városban tehát ez az uralkodó típus.. Az 1960 előtti épületekben a lakások mintegy 10 %-a van, a belterületen folyamatosan csökken a számuk a korszerűsítések, átépítések, bontások és új építkezések miatt. Ugyanakkor a lakótelepi „magasházak” következtében a háztartások közel 60 %-a emeletes házban lévő társasházi lakásban él.

A város lakásállománya 2001-es népszámlálás alapján.

Városrész, funkció	1945 előtt	1945- 1959	1960- 1969	1970- 1979	1980- 1989	1990- 2001	Összes lakás
	épült	között épült					
Belváros	440	394	864	1262	728	324	4012
Hagyományos beépítésű belső lakóterület	445	486	673	601	1404	299	3908
Lakótelep	12	147	2333	3881	2191	571	9135
Kertvárosias lakóövezet	254	424	747	893	1070	460	3848
Falusias jellegű lakóövezet	67	87	104	114	105	72	552
Üdülőövezet	0	0	0	0	0	0	0
Ipari, üzemi terület	22	20	32	106	26	10	216
Egyéb övezet	46	20	48	118	199	112	543
Összesen	1286	1578	4804	6975	5723	1848	22214

A legutóbbi népszámlálás adatai szerint a lakott lakások aránya Zalaegerszegen 96 %, melyek 18 %-a a belvárosban, 17,6 %-a a hagyományos beépítésű lakóterületeken, 41 %-a lakótelepeken, 17 %-a kertvárosias lakóövezetekben található, mely arányt nagyságrendekkel nem változtatta meg az ezredfordulót követő új lakásépítési hullám sem. Azonban megfigyelhető az egy lakásra jutó lakosok számának, valamint a lakások alapterületének folyamatos csökkenése. A laksűrűség Zalaegerszegen átlagban 25 m²/fő.

Az elmúlt másfél évtized során a legjelentősebb változás a lakások tulajdonviszonyait érintette. Amíg 1990-ben a lakásállomány közel 20 %-a volt önkormányzati tulajdonban, ez az arány 2001-re 3 %-ra csökkent.

A lakások számának alakulása a megyeszékhelyen

	2007	2008	2009	2010	2011
Lakások száma (db)	25.309	25.497	25.620	25.675	25.715

2.3.2 OKTATÁS, KÉPZÉS

Oktatás-nevelés

Mint megyeszékhelyként a megyei szintű intézmények székhelyeinek a város ad otthont. Nagyságának köszönhetően agglomerálódó térségként a vonzáskörzete továbbterjed a Zalaegerszegi kistérség 65 településén, hozzá kötődnek Vas megye déli és Zala megye északi részének egyes területei.

Zalaegerszegen összesen 4 bölcsőde működik, maximális férőhely-kihasználtsággal, ezenkívül szintén 4 családi napközi is várja a legkisebbeket.

A településen összesen 40 oktatási-nevelési intézmény van, melyből 17 óvoda, 12 általános iskola és 11 középiskola (3 kollégium és 3 alapfokú művészetoktatási intézmény), a mai gyakorlatnak megfelelően számos tagintézményként üzemel.

4 integrált **óvodában** 12 tagóvoda + 2 kihelyezett óvodai csoport működik, emellett 2 óvoda ÁMK-khoz tartozóan fogadja a gyermekeket. Ez 16 városi fenntartású óvodát jelent, amit kiegészít az alapítványi működtetésű Szent Család Óvoda, melyekben összesen 73 csoportba 1825 gyermek járt 2011-ben, mely 94%-os férőhely-kihasználtságot jelent.

9 városi fenntartású **általános iskolában** 163 osztály működik. Emellett működik speciális intézményként a szintén városi fenntartású Béke ligeti Iskola, amely fogyatékos gyermekek számára biztosítja az alapfokú tanulmányok folytatását 8 osztályban, valamint a nem városi fenntartású Mindszenty József Iskola 16 osztálya, amelybe a keresztény értékrendek alapján élő és nevelni kívánó szülők írathatják be gyermekeiket. Így összesen 11 általános iskola működik a városban, ahol összesen 4310 fő tanul 187 osztályban.

A 2010-2011. tanévben a zalaegerszegi általános iskolákban a más településről bejáró tanulók száma 736 fő, ami az összes tanulólétszám 17 %-a.

A tanulók száma az elmúlt években folyamatosan csökkent és ez várhatóan a következő években is folytatódni fog, amely különös tekintettel a felső tagozatos osztályokat érinti.

Zalaegerszegen városi fenntartásban 10 **középiskola** működik, illetve még az Ady iskolában folyik középfokú oktatás is. Emellett speciális szakképzési lehetőséget kínál fogyatékos gyermekek számára a Béke ligeti Iskola, így a szülők és a tanulók 12 város által működtetett középfokú intézmény közül választhatnak. Emellett még a nem városi fenntartású Mindszenty Gimnáziumban folyik középfokú oktatás.

A középiskolákban nappali tagozaton tanuló diákok száma 5687 fő volt 2011-ben. Ennek a létszámnak közel 45 % nem zalaegerszegi.

Városi fenntartásban 3 **kollégium** működik, negyedik kollégiumként a Mindszenty Iskola kollégiuma is várja a diákokat.

A felsőoktatást a nagyobb városok egyetemeinek, főiskoláinak kihelyezett képzései adják. Ezek a Budapesti Gazdasági Főiskola Pénzügyi és Számviteli Főiskolai Kar Zalaegerszegi Intézete, a Pécsi Tudományegyetem Egészségügyi Főiskolai Kar Zalaegerszegi Képzési Központja, a Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem Gépészmérnöki Kar

Zalaegerszegi Kihelyezett Képzése és Gábor Dénes Műszaki Informatikai Főiskola távoktatási helyszíne.

A közoktatási intézmények épületei az építés évétől függően más-más műszaki állapotúak, azonban a legtöbb épület elöregedett, felújításra szorul. A legidősebb épületek az 1890-es években épültek (Polgármesteri Hivatal Ady utcai épülete, Öveges ÁMK Óvodája, Zrínyi Gimnázium), míg az intézmények többségének építési éve az 1960-as és 1970-es évek közé esik. A város legfiatalabb intézménye az 1986-ban épült Apáczai Csere János ÁMK épülete.

Iskolázottsági adatok a 2005. évi népszámlálás alapján a 7 évnél idősebb lakosság körében

végzettség	fő
első évfolyamot sem végzett	3990
1-7. évfolyamot végzett	42501
1-8 évfolyamot végzett	61456
érettségi nélküliek	75617
érettségivel rendelkezők	65383
főiskola oklevél	23520

2.3.3 EGÉSZSÉGÜGY, SZOCIÁLIS ELLÁTÁS

Egészségügy

A magyar lakosság egészségi állapota szempontjából hazánk Európa egyik legrosszabb statisztikájú országai közé tartozik, noha észlelhető kis mértékű javulás az előző évekhez képest. Sajnos Zalaegerszeg egészségügyi mutatói sem térnek el jelentősen az országos átlagtól, városunkra is jellemző a népességfogyás ténye csakúgy, mint Magyarország összességét tekintve. Ennek mértéke ugyan nem magas, ami az átlagos halandóság mellett magas elveszülésnek köszönhető.

Zalaegerszeg lakosainak egészségi állapota a megbetegedések alapján jellemezhető. Az arányok nemenként és korcsoportonként eltérően alakulnak, azonban mindkét nemnél már a '50-es korosztály fele magas vérnyomással küzd, gyakori emellett a daganatos, emésztőrendszeri és keringési megbetegedés is. A külső okok miatti halálozás (baleset, (ön)gyilkosság) az előbbieket a leggyakoribb halálokok is.

A szív- és érrendszeri betegségek tekintetében Zalaegerszeg az országban talán a legrosszabb statisztikát mutatja, hiszen a halálozási arányszám országos átlagot 10-15%-kal túllépi.

A daganatos betegségek száma sajnos növekszik, főként a dohányzással, illetve az alkoholfogyasztással kapcsolatos daganatos halálozás.

A bélrendszerek betegségeinek száma stagnál, melyben a lakosság ismereteinek bővülése nagy szerepet játszik.

A város egészségügyi alapellátásának szervezését az Egészségügyi Alapellátási Intézmény végzi. Az önkormányzat a feladatkörébe tartozó egészségügyi alapellátások teljes körűen

ellátottak. A szakellátásokhoz valamint a fekvőbeteg-ellátáshoz való hozzáférés a Zala Megyei Kórház keretében biztosított.

A felnőtt lakosság alapellátását 22 db rendelőben 25 (felnőtt) háziorvosi praxis látja el. A házi gyermekorvosi ellátást 11 db rendelőben 11 praxis végzi.

A gyógyító, megelőző alapellátás keretében a háziorvosok feladatkörébe tartozik az egészséges lakosság részére nyújtott tanácsadás és szűrés, a betegek vizsgálata, gyógykezelése, az egészségi állapotának ellenőrzése, az orvosi rehabilitáció, illetve szükség esetén a beteg szakorvosi vagy fekvőbeteg gyógyintézeti vizsgálatra, kezelésre való utalása.

Városunkban a fogászati ellátás teljes körűen privatizált, ami azt jelenti, hogy a fogorvosok saját tulajdonú rendelőkben, saját eszközeikkel – az önkormányzattal kötött területi ellátási szerződés alapján - látják el feladataikat.

Jelenleg a felnőtt lakosság alapellátását 15 vegyes fogorvosi praxis, míg a gyermekek ellátását 9 iskolafogászati praxis végzi

A városban az alapellátási ügyelet működési ideje a háziorvosi rendelésen kívül eső időszak. Az ügyeleti szolgálatot a háziorvos az Önkormányzat által kijelölt rendelőben (Botfy u. 1.) látja el.

Az iskola-egészségügyi ellátás feladata a 3 – 18 éves korosztály, valamint 18 év feletti középfokú nappali rendszerű iskolai oktatásban résztvevők preventív ellátása. Az ellátásban főállásban jelenleg 4 orvos, 10 védőnő, valamint 3 asszisztens dolgozik. Az óvodás és általános iskolás gyermekek iskola-egészségügyi ellátása a háziorvosok és a területi védőnők közreműködésével történik.

Zalaegerszegen a körzeti védőnői feladatokat (pl. nővédelem; várandós és gyermekágyas anyák, és gyermekek gondozása; családgondozás), 22 védőnői szolgálat keretében 22 fő végzi, az iskolai védőnők száma 14 fő.

Zalaegerszeg fontos egészségügyi központ, a Zala Megyei Kórházhoz a 2007-es egészségügyi reform óta mint súlyponti kórház működik, összesen 1025 ágygal rendelkezik. A Kardiológiai és Szívsebészeti Centrum országos hírű, a legmagasabb szintű ellátást biztosítja a betegek számára. Zalaegerszeg kórháza országos szempontból is jelentős és fontos egészségügyi intézmény. A Kardiológiai és Szívsebészeti centrum a Dunántúl egészségügyi ellátását is jelentősen segíti, hiszen a híres felszereltség a térségben köztudott. A kórház mellett nagy szerep jut a védőnői ellátásra is, de a házi segítségnyújtás és a családsegítés problémája is teljes mértékben megoldott. Két önkormányzati szociális otthont üzemeltet a város, de számos ilyen jellegű magánintézmény is működik, amelyeket a város vezetése maximális mértékben támogat.

A rászorulókat étkeztetést, házi segítségnyújtást, családsegítést és jelzőrendszeres házi segítségnyújtást vehetik igénybe az önkormányzat által nyújtott szociális alapszolgáltatások közül. A városban 1 egyházi és 2 önkormányzati idősek otthona van a számos ilyen jellegű magánintézmény mellett. A Zala Megyei Kórház a Külső Kórház területén szintén fenntart ilyen céllal egy létesítményt.

A városban található egy 30 fős nappali melegedő, valamint egy 40 fős átmeneti szállás és egy 30 fős éjjeli menedékhely is a hajléktalanokat szolgálja. 1 alkalmazott utcai szociális munkát is végez.

2.3.4 MŰVELŐDÉS, KULTÚRA**Kultúra**

A kultúra is jelentős szerepet játszik a város életében, hiszen a Hevesi Sándor Színház valamint a Kvártélyház előadásai nemcsak a megyeszékhely és vonzáskörzete, hanem a megye határán túl élők is vonzzák. Nyolc Múzeum és emlékkiállítások mutatják be a város múltját, fejlődését, jelenlegi helyzetét az érdeklődőknek, a könyvek szerelmeseinek pedig 4 települési könyvtár áll rendelkezésre. 4 Művelődési Központ is színes programokkal, ünnepi vásárokkal és kiállításokkal várja az érdeklődőket. A fedett uszoda mellett a Termálfürdő valamint az AquaCity nyújt tartalmas szórakozást a kikapcsolódásra vágyóknak.

Hitélet

A megyében a lakosság életszemléletéből adódóan nagy az érdeklődés a hitélet iránt, így az egyházi létesítményekben sincs hiány. A városban és környékén 14 templom, illetve egyházi létesítmény üzemel.

2.3.5 SPORT, KIKAPCSOLÓDÁS**Sport**

A városban 56 sportágban 132 sportegyesület működik, a Jégcsarnok felépülésével párhuzamosan alapított jeges sportágak (jégkorong, gyorskorcsolya és a szinkronkorcsolya) is színesítik a palettát. Az Ostoros Károly Sportcsarnok, Városi Strandfürdő és Fedett Uszoda, Városi Sportcentrum, Városi Sportcsarnok, Dózsa-pálya, ZTE FC labdarúgó klub stadionja szolgálja a Jégcsarnokon kívül a sportolni vágyókat.

2.3.6 TURIZMUS

Napjainkban a turizmus a gazdaság egyik fő ágazata, ezért nem mindegy hogy a város mennyi turistát tud idevonzani. A turizmus növekedését vagy csökkenését sok tényező együttes hatása befolyásolja.

Az alábbi táblázat adataiból láthatjuk a turisták számát, tartózkodási idejét a városban.

Vendégforgalom alakulása a kereskedelmi szálláshelyeken

Kereskedelmi szálláshelyek				
	Férőhely (db)	Vendégéjszaka (db)	Külföldi vendégéjszaka (db)	Átlagos tartózkodási idő (éj)
2007	1754	58567	12299	2,29
2008	1514	63082	12266	2,15
2009	722	52568	6958	2,19
2010	1301	36307	8158	2,11
2011	1417	44196	12939	2,45

Vendégforgalom alakulása a magán szálláshelyeken

Egyéb (magán) szálláshelyek				
	Férőhely (db)	Vendégéjszaka (db)	Külföldi vendégéjszaka (db)	Átlagos tartózkodási idő (éj)
2007	269	10523	1142	3,88
2008	298	11305	270	3,84
2009	274	9100	144	4,58
2010	234	8527	464	3,68
2011	228	7698	546	2,93

A gazdasági válság hatása a turizmusban is érezhető volt, hiszen a 2009-2010 években jelentősen csökkent a vendégéjszakák forgalma a kereskedelmi szálláshelyeken, 2011-ben viszont jelentősen nőtt a városban a külföldi vendégéjszakák forgalma. A magán-szálláshelyek esetében mind a férőhely, mind a vendégéjszakák számában is csökkenő tendencia figyelhető meg, bár a 2011-es évben már növekvő külföldi vendégéjszaka szám volt tapasztalható.

A következő évekre a turizmus növekedés tekintetében bizakodásra adhat okot a városban töltött vendégéjszakák számának újbóli növekedése, és a város nyári programjainak sokszínűsége.

Zalaegerszeg a turisztikai lehetőségek szempontjából kedvező helyzetben van. Turistavonzó látványosság az Egerszeg Fesztivál, a Pálinka és Mangalica Majális, Egerszegi Búcsú, Belvárosi Szüret, Múzeumok Éjszakája valamint a Falumúzeumban tartott programok is.

A jelentős ráfordításokkal létrehozott, nagy reményekkel induló AquaCíty a kezdeti időszakban jellemzően csupán térségi szinten tudott jelentőségre szert tenni, és a termálfürdő is nehezen tud versenytársává válni a Balaton melletti termál-háromszögnek. Az elmúlt évek tapasztalatai azonban pozitívak, az AquaCíty 2010. évi, 57.710 fős vendéglétszámát 2012-re 92.091 főre sikerült növelni, amely bizakodásra ad okot a jövőt illetően.

Zalaegerszeg számára elsősorban a szelíd turizmuson alapuló eseményturizmus lehet a fő fejlesztési irány, ami összhangban áll természeti adottságaival. A városnak arra kell törekednie, hogy olyan turisztikai kínálatot valósítson meg, amely nemcsak egy napra, hanem hosszabb időre is vonzóvá teszi a hazai és külföldi turisták számára.

2.3.7 KÖZBIZTONSÁG

A város érdeke, hogy a közbiztonság ne romoljon, a város nyugalma továbbra is biztosítható legyen. A rendőrségnek a számos polgárőr egyesülettel együttműködve meg kell előzni a közbiztonságot veszélyeztető helyzetek kialakulását.

A helyi tűzoltó-parancsnokság jó színvonalon végzi tűzkár-elhárítási, tűz megelőzési és műszaki mentési feladatait. A megelőzési szakterületen kiemelten kezeli a hatósági tűzvédelmi ellenőrzések terv szerinti végrehajtását, illetve a gyors és szakszerű ügyintézését.

2.3.8 CIVIL SZERVEZETEK

Az egerszegi civil szervezeteket a városban élő vagy dolgozó polgárok önszerveződő közösségei. Ezek a szervezetek önkormányzati feladatok megvalósításával foglalkoznak, úgymint:

- a polgárok közéletbe való bevonása,
- a település fejlesztése és szépítése,
- a környezetvédelem,
- a rászorulókat támogatása,
- kultúra és a hagyományok ápolása,
- lakosság művelődése, oktatása, egészségvédelme, sportolása,
- esélyegyenlőség megteremtése

A jelenleg működő 512 társadalmi szervezetből 100 fölött van a sportegyesületeknek, szövetségek száma.

A szervezetek közel 80 %-nak szervezeti formája egyesület, 10 %-a alapítvány.

A civil szektor fontosságát összességében az adja, hogy terepet biztosít az állampolgári öntevékenység számára, hozzájárul a demokrácia fejlődéséhez, és ugyanakkor a szolgáltatások területén alternatívát kínál a piaci és az állami szektorral szemben. De a civil szektor léte nagyban függ az önkormányzattól: anyagi forrást, információt, infrastruktúrát és egyéb működési feltételt remél.

3 HELYZETÉRTÉKELÉS

3.1 Kérdőívek kiértékelés

A LOCAL AGENDA 21 program a helyi közösség és a lakosság együttes részvételén is alapszik, hiszen az ország valamint a város vezetése által hozott döntések a lakosságot érintik, annak érdekeit szolgálja, következményeit is ők érzik.

Zalaegerszeg környezeti, gazdasági és társadalmi helyzetének felméréséhez és a helyzetértékelés elkészítéséhez lakossági és oktatási kérdőíveket készítettünk, melyet a felnőttek valamint a fiatalabb korosztályt is megcélózva az általános iskola felső tagozat illetve a középiskolák számára küldtünk meg az Önkormányzat közreműködésével.

A kérdőívek kiértékelésének eredményei rávilágítanak a lakosság által megfogalmazott megoldandó feladatok körére és a lakosság megyeszékhelyről alkotott véleményére.

A lakossági kérdőíveknél a kitöltők száma 80 fő volt, melyből 5 db volt kiértékelhetetlennek tekinthető. Azokat a kérdőíveket vettük kiértékelhetetlennek, melyekben több kérdés nem került megválaszolásra.

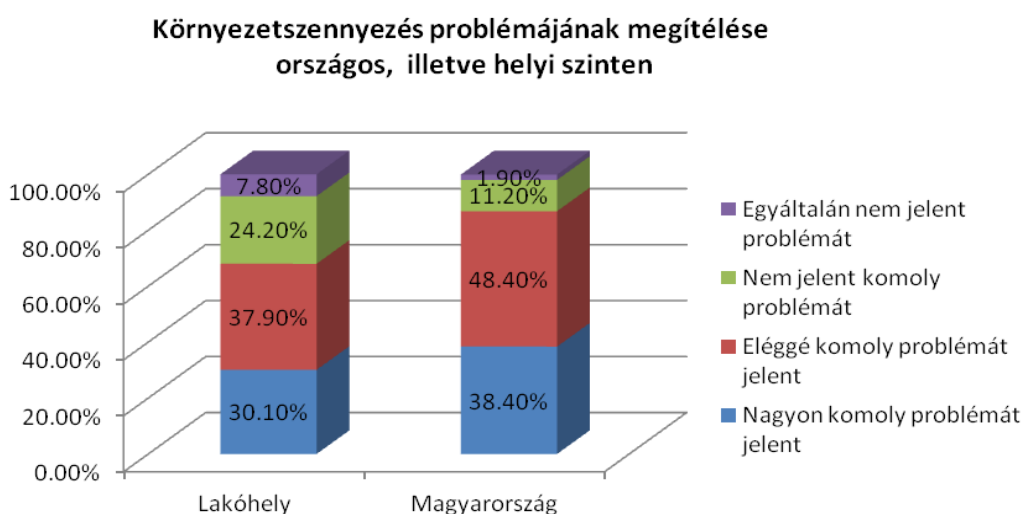
Az oktatási intézményekben kitöltött kérdőívek száma összesen 610 db. A 310 középiskolás által kitöltött kérdőív 11 db-ot, a 300 általános iskolás felső tagozatos kérdőív 42 db-ot tartottunk kiértékelhetetlennek a fenti okok miatt.

3.1.1 ÁLTALÁNOS ISKOLÁS KÉRDŐÍV

A kisiskolás kérdőív összeállításánál arra voltunk kíváncsiak, hogy a diákoknak mi a véleményük a hazai, valamint a lokális környezeti helyzetről, mennyire tudatosan cselekszenek, és mit tesznek környezetük megóvása érdekében.

Az értékelés bemutatása a kérdőívben feltett kérdések sorrendjében történik.

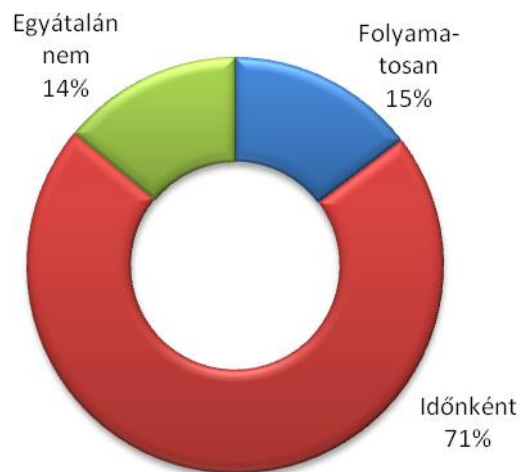
- 1) Szerinted problémát jelent ma Magyarországon a környezetszennyezés?
- 2) Szerinted mennyire jelent problémát lakóhelyed környezetében a környezetszennyezés?

A környezetszennyezés mértékét mind országos mind helyi szinten eléggé komoly problémának tekintik a kisdíákok, azonban az országos helyzetet rosszabbnak ítélik a lakókörnyezetük állapotánál. A hazai környezetszennyezést 38,4%-ban *nagyon komoly*, 48,4%-ban pedig *eléggé komoly problémának* ítélték, míg a válaszadók közvetlen lakókörnyezetét tekintve 30,1 %-ban illetve 37,9 %-ban mondták ugyanezt. Az arányokban nagyobb fokú eltérés a másik két kategóriánál tapasztalható. *Nem jelent komoly problémát* minősítést az ország egész területére csak 3 %-ban jelölték meg, míg a közvetlen lakókörnyezetben 24,2 %-ban. Csupán 1,9% véli úgy, hogy országosan *egyáltalán nem jelent problémát* a környezetszennyezés, helyi szinten pedig ugyanez 7,8%.

A válaszok összessége arra enged következtetni, hogy a megkérdezettek szerint a környezetszennyezés mind helyi, mind pedig országos szinten igenis jelentős probléma, de lokálisan, közvetlen környezetükben kevésbé rossznak ítélik a helyzetet.

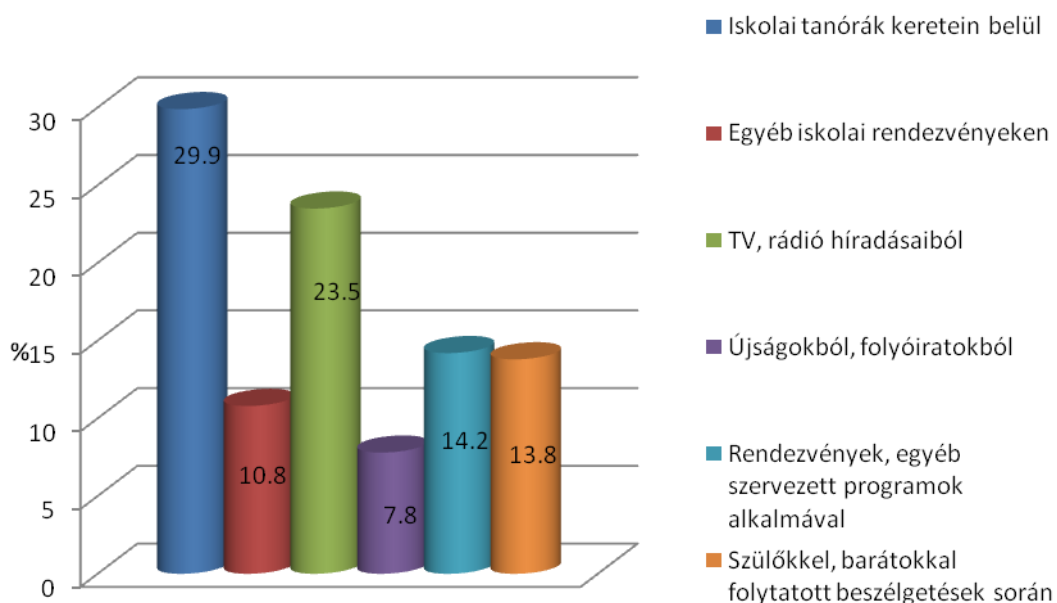
3) Szoktál foglalkozni a látott/hallott/olvasott környezetvédelmi problémákkal?

Általánosságban elmondható, hogy a tanulók főként *időszakosan*, főleg konkrét eseményekkel kapcsolatosan érdeklődnek a környezetvédelemről, ezt a választ 71%-uk jelölte meg. Megközelítőleg azonos arányban vannak azok, akik *folyamatosan* érdeklődnek a környezetvédelmi kérdések iránt (15%), valamint azon válaszadók, akik *érdektelennek* vallják magukban e témában (14%).

A válaszokból arra következtethetünk, hogy csak a magasabb hírértékű globális vagy a közvetlen környezetüket érintő környezetvédelmi események keltik fel figyelmüket.

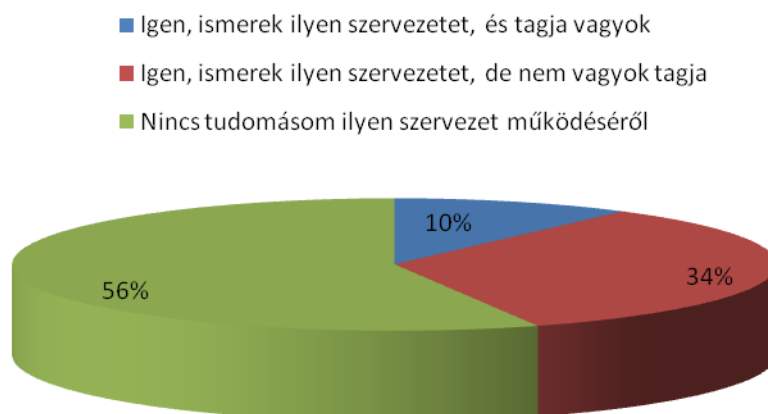
4) Honnan jutottál eddig hozzá a környezetvédelemmel kapcsolatos ismeretekhez?

A válaszadók elsősorban iskolai tanórákon valamint a TV és rádió híradásaiból értesülnek a környezetvédelemmel kapcsolatos információkról.

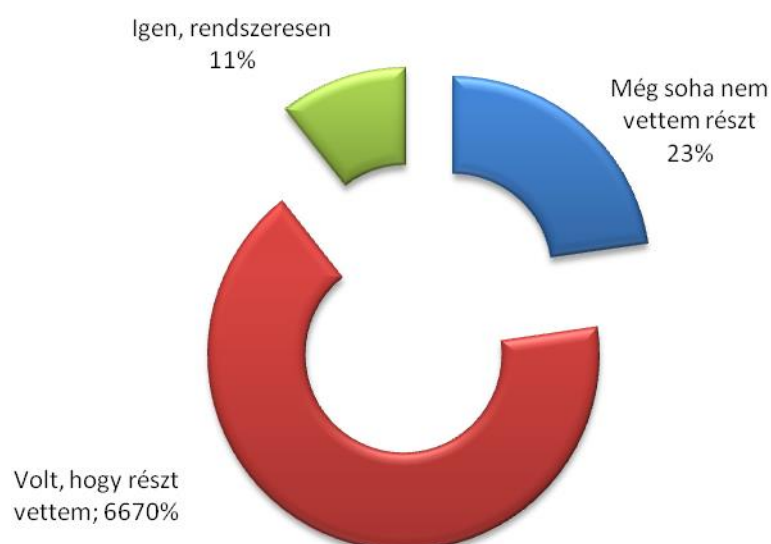
Ezt követi szinte azonos arányban a rendezvényeken illetve a szabadidejükben történő magánjellegű beszélgetéseik során történő hírszerzéseik. Tájékozottságuk utolsó forrása az egyéb iskolai rendezvények valamint a nyomtatott sajtó.

- 5) Tudsz-e róla, hogy lakóhelyeden, vagy iskoládban milyen környezetvédelmi szervezet (akár klub, szakkör formájában) tevékenykedik?

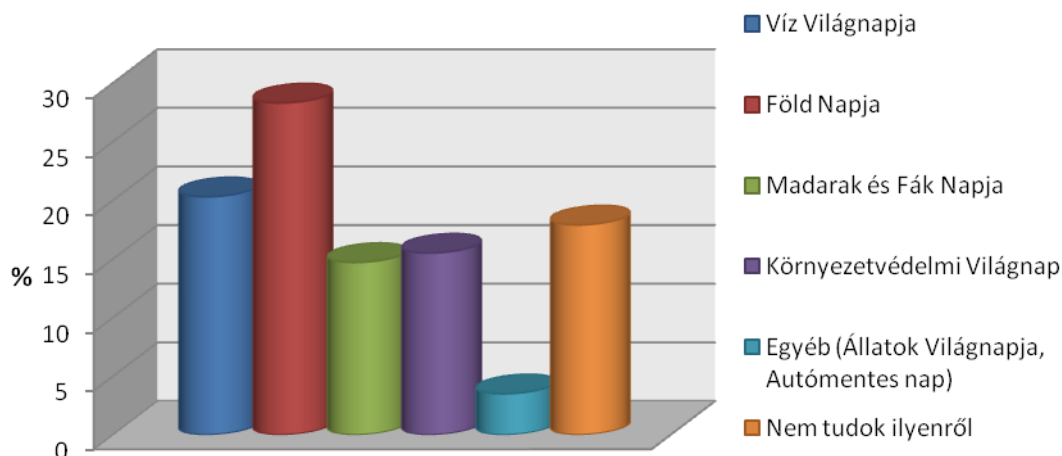
Sajnálatos módon a megkérdezett diákok több mint fele nem ismer környezet- és/vagy természetvédelmi szervezetet, szerintük az iskola nem működtet ilyen szakkört, s csak a válaszadók tizede tagja környezetvédelmi szervezetnek, mely arány a részvételt is tükrözi.

- 6) Részt veszel a lakóhelyeden vagy az iskoládban rendezett, a környezet vagy a természet védelmével kapcsolatos rendezvényeken?

A válaszadók 89%-a meglehetősen passzívan áll hozzá a környezetvédelmi rendezvényekhez, hiszen 23%-uk még soha, míg 66%-uk csak nagyon ritkán vesz részt ilyen programokon. Az aktív résztvevők aránya mindösszesen 11%.

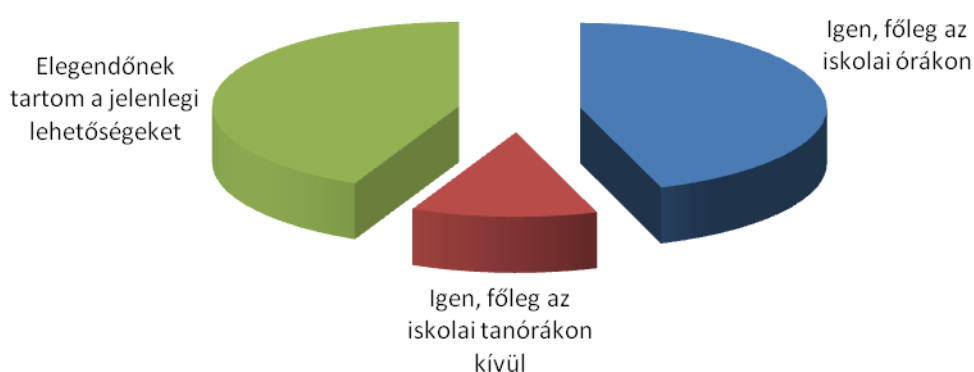
- 7) A környezetvédelem kiemelt napjai közül melyekről szoktatok megemlékezni az iskolában?

A tanulók közül a megkérdezettek 82%-a tudott minimum egy, az iskolájában rendszeresen megrendezésre kerülő környezetvédelemmel kapcsolatos napot megnevezni, 18%-uk szerint iskolájukban nincsenek ilyen megemlékezések.

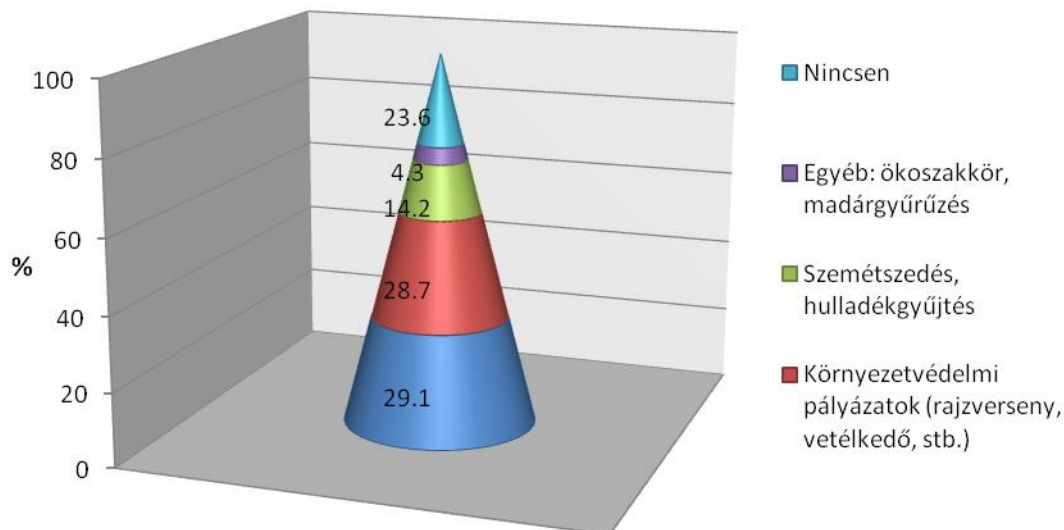
A válaszadók 28%-a nevezte meg a Föld Napját, a Víz Világnapját pedig minden ötödik diák megjelölte, így ezek tartoznak a legismertebb világnapok közé. A Környezetvédelmi Világnapot valamint a Madarak és Fák Napja-t, a válaszadók 15-15%-a jelölte meg. A kérdőívben szereplő egyéb kategóriát csak 3,5%-uk jelölte meg és az Állatok Világnapja valamint egy esetben az Autómentes nap került megnevezésre.

- 8) Szeretnél-e többet tanulni a környezet- és természetvédelemről?

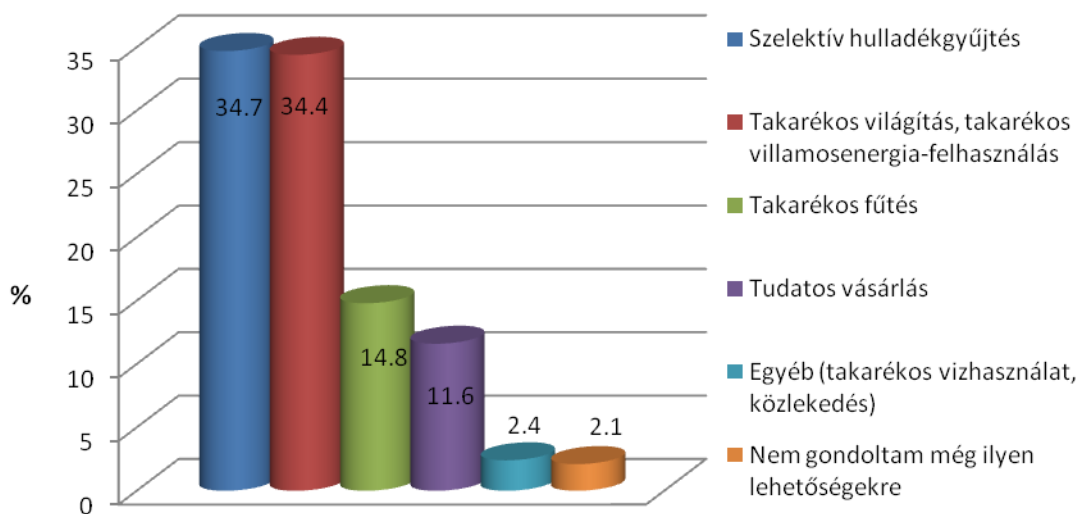
Megkérdeztük a diákokat arról is, hogy az eddig ismereteiket szeretnék-e bővíteni a környezetvédelem témakörében. Amíg a válaszadók nagyon nagy aránya, közel 45%-a fogadna szívesen további, környezetvédelemmel kapcsolatos információkat az iskolai tananyagban belül, addig tanórán kívüli foglalkozás keretében csak 12%. Meglepő, hogy a tanulók 43 %-a gondolja azt, hogy elegendő ismeretekkel rendelkezik ezen a téren.

- 9) Van-e olyan a környezetvédelemhez kapcsolható elfoglaltság, amelyben szívesen részt vennél?

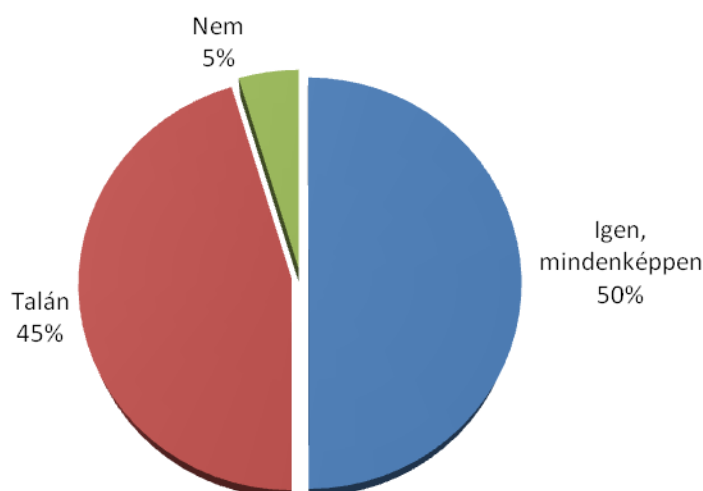
Már a fiatal korosztály figyelmét is fel kell hívni arra, hogy környezetük megóvása érdekében lépéseket tudnak és kell is tenniük annak érdekében, hogy olyan környezetet alakítsanak ki maguk körül, melyben szívesen élnek. A diákok főként a fa és virágültetésben vennének részt szívesen, második legkedveltebb tevékenység pedig a rajzpályázatokon és egyéb környezetvédelmi vetélkedőkön való részvétel. Az iskolák által szervezett hulladékgyűűtésben a diákok csak 14%-a vesz részt. Sajnos a válaszadók közel negyede semmilyen környezetvédelmi tevékenységben nem vesz részt szívesen.

- 10) Jelöld meg, milyen megoldásokat alkalmazol Te magad a környezet védelmének érdekében?

A diákok véleménye szerint az otthon és az iskolában is alkalmazható „környezetvédő” megoldások közül fontosságuk szerint a hulladékok hasznosításával, takarékos villamos energia felhasználással, valamint takarékos fűtésrendszer alkalmazásával is hozzá lehet járulni a környezeti problémák mérsékléséhez. Fontosnak tartják fentiekén túl még a tudatos vásárlást is. Az egyéb módszerek közül kerültek megnevezésre a takarékos vízhasználat valamint a tömegközlekedés, sajnos vannak olyan tanulók is akik még nem gondoltak a környezetvédő megoldások lehetőségeire.

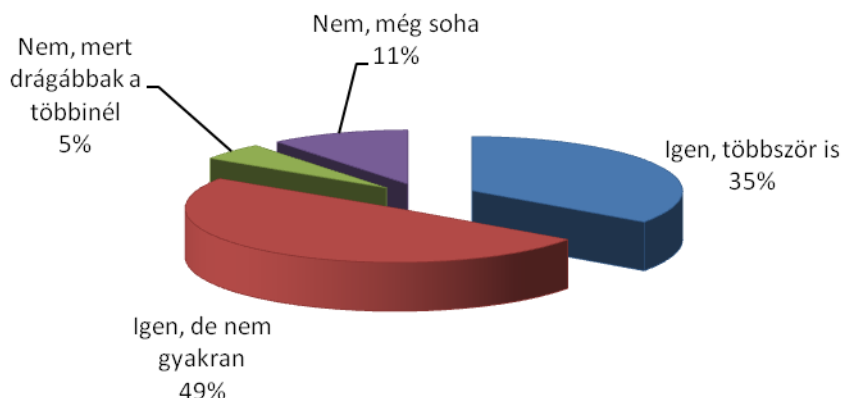
- 11) Szerinted tudatos vásárlási, fogyasztási szokásokkal az emberek tehetnek-e a környezeti problémák fokozódása ellen?

A tanulók fele jelentősnek tartja a fogyasztási (vásárlási) szokások környezetterhelő hatását, így a tudatossággal sokat tehetünk a környezet védelme érdekében. A megkérdezettek 45%-a azon véleményen van, mely szerint néha lehetnek csak a tudatos fogyasztási (vásárlási) szokásaiknak környezetkímélő hatásai, míg 5%-uk ezen szokásokat nem tartja jelentős tényezőnek a környezet védelme során.

A kapott eredmény jól mutatja, hogy ennek a korosztálynak még nincs tudatos vásárlási szokása és fogyasztói magatartása, illetve csak korlátozott információkkal rendelkeznek a témában, de fogékonyak a környezetkímélő megoldásokra, mely által nem szennyezik tovább lakóhelyük környezetét.

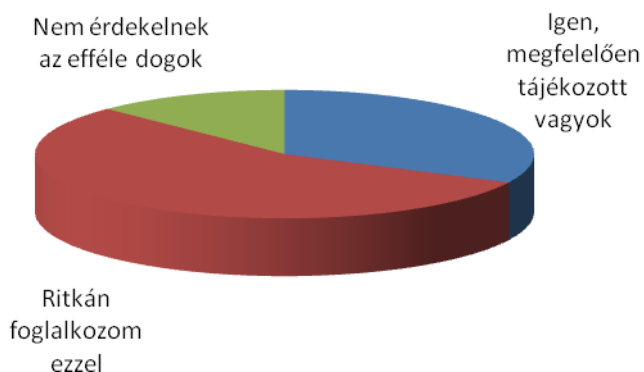
- 12) Vásároltál-e olyan terméket, amelyről tudtad, hogy kevésbé terheli a környezetet?

A tanulók 35 %-a gyakran használ ill. vásárol olyan terméket, amely kevésbé terheli a környezetet, azonban 65%-ánál nem beszélhetünk tudatos vásárlói szokásokról, a megvásárolt vagy használt termékek környezeti terhelését figyelmen kívül hagyják, vagy csak nagyon ritka esetben számolnak azzal. Eszerint a válaszokat adó diákok 49%-a nagyon ritkán, 16%-a pedig sohasem használ környezetbarát termékeket. 5% azok aránya, akik úgy vélik, hogy az ilyen termékek ára magasabb a többi termékhez viszonyítva.

A kiértékelés rámutat arra, hogy a jövőben fontos lenne a gyermekek ilyen irányú tájékoztatására nagyobb hangsúlyt fektetni.

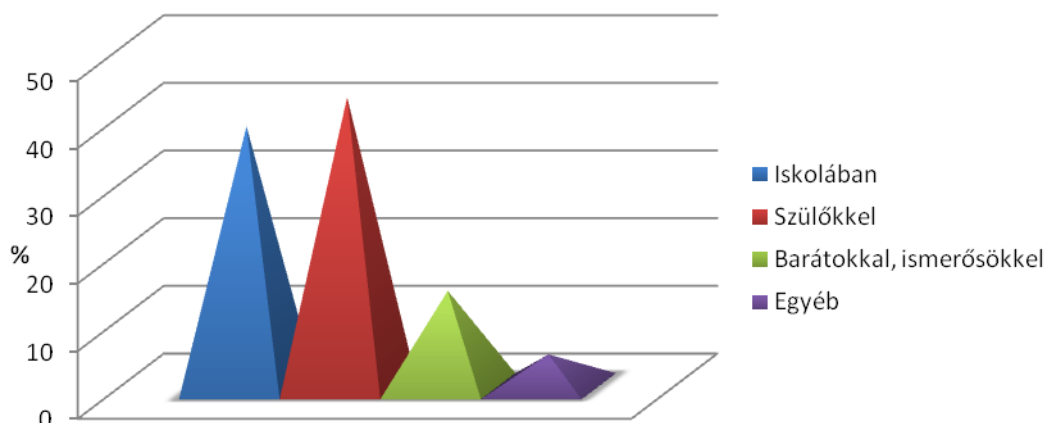
13) Tájékozottnak tartod magad a lakókörnyezeted környezetvédelmi, gazdasági, egyéb ügyeiben, kérdéseiben?

A kérdésre kapott válaszok alapján elmondható, hogy a diákok 55%-a passzív hozzáállást tanúsít a helyi ügyekkel, kérdésekkel kapcsolatban, csak ritkán foglalkozik velük. A megkérdezettek 13%-a teljes érdektelenséget tanúsít ezen ügyek iránt, míg mindösszesen csak 32%-uk tartja magát megfelelően tájékozottnak, illetve érdekeltnek lakóhelye ügyeit illetően.

Vélhetően a válaszadók korosztályi sajátosságainak következménye a nem túl biztató megoszlás.

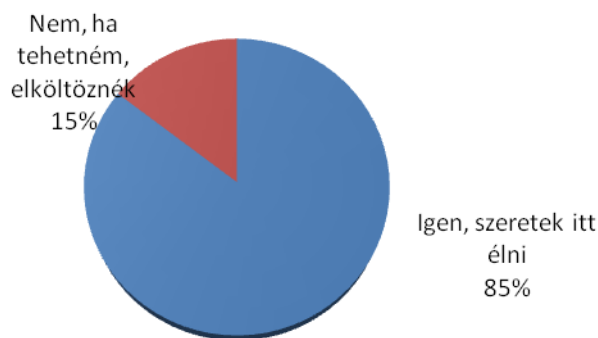
14) Hol kerülnek leggyakrabban szóba lakóhelyed ügyei?

A város, valamint a szűkebb lakókörnyezet aktuális ügyeit, problémáit a válaszadók majdnem fele (43%) jellemzően otthon, szülőkkel beszéli meg. Ezt követi az iskolában beszerzett információ 38%-os arányban. A baráti társaságban, ismerősökkel történő beszélgetést 14%-uk jelölte meg információforrásként. A válaszadók 5%-a jelölte meg az egyéb kategóriát, mely esetében a nyomtatott sajtó került megnevezésre, illetve sajnálatos módon a „sehol” is feljegyzésre került.

Ez a korosztály még több helyről kapja és fogadja be az információkat, a szülők valamint a tanárok véleménye és gondolatai nagyban tükröződik a viselkedésükben.

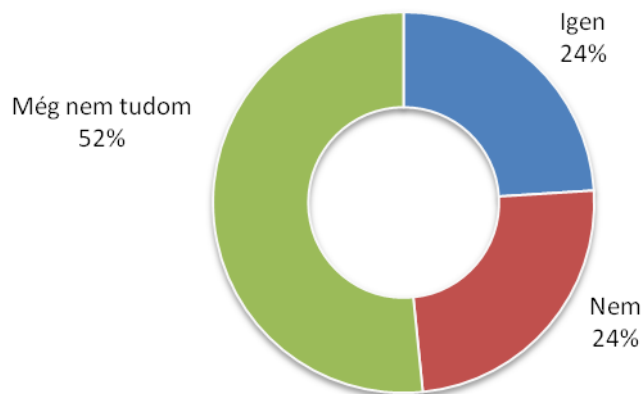
15) Szívesen laksz ezen a környéken?

Az eredmény igen pozitív képet mutat, hiszen a megkérdezett tanulók 85%-a szívesen él lakóhelyén, csupán a válaszadók 15%-a költözne el, amennyiben módjában állna, vagy lehetősége lenne rá.

Ez egy nagyon fontos adat, hiszen jelzi, hogy a fiatalok jelentős része szívesen él lakóhelyén, így jövőbeni sikeres fejlesztések esetén feltételezhető, hogy a város népességmegtartó képessége javul.

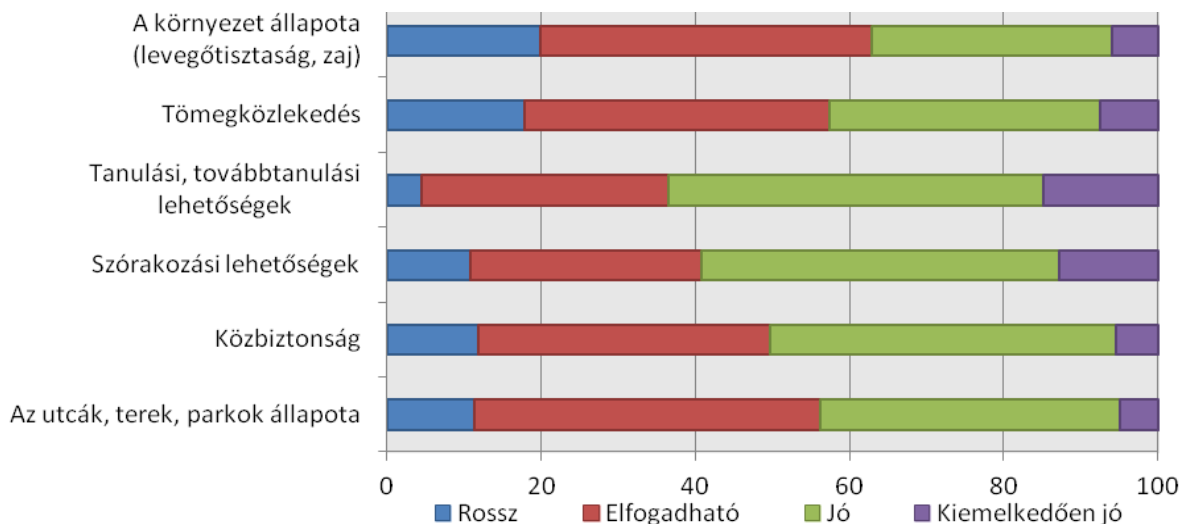
16) Az iskola befejezése után Zalaegerszegen szeretnél tovább élni?

A válaszadók közel negyede határozottan továbbra is a városban szeretne élni, azonban másik negyede más városban folytatná tovább az életét. A diákok 52%-a hezitál, vagyis jelen pillanatban még nem tudja, hogy marad-e a városban vagy máshol tanul tovább.

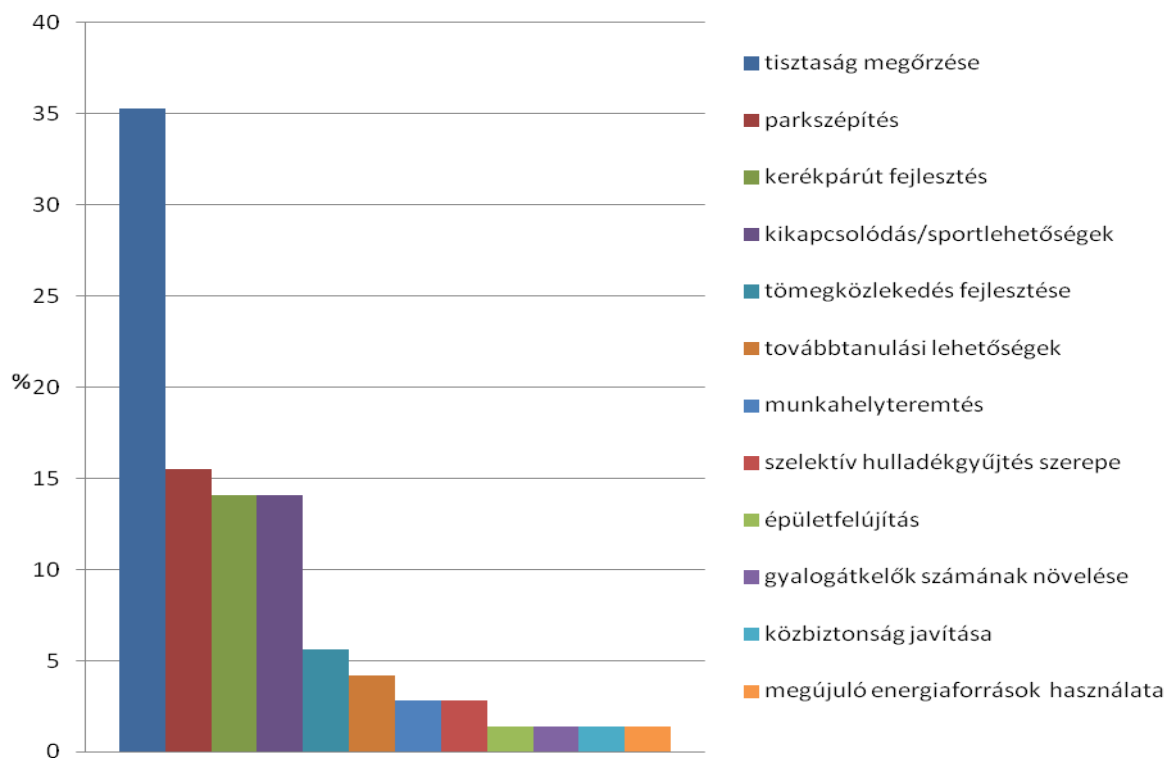
Sajnálatos módon a diákok véleménye tükrözi a szülők helyzetét, a létbizonytalanságot, hogy kinek van/lesz lehetősége gyermekét távolabbi iskolába járatni, illetve nem kényszerül-e máshová költözni munkahelyének megszűnése miatt.

17) Mennyire vagy elégedett Zalaegerszegen a következőkkel? (1: Rossz, 2: Elfogadható, 3: Jó, 4: Kiemelkedően jó)

A megkérdezett kisdíjak számára Zalaegerszeg város inkább jó lehetőségekkel és adottságokkal rendelkezik mind környezetvédelmi, mind pedig az őket foglalkoztató társadalmi kérdések (tanulás, szórakozás, a város benyomása) tekintetében. Az átlagos elégedettség utató kb. 60-70% között mozog.

18) Mire hívnád fel a figyelmet, milyen további lehetőségeket szeretnél látni a városban?

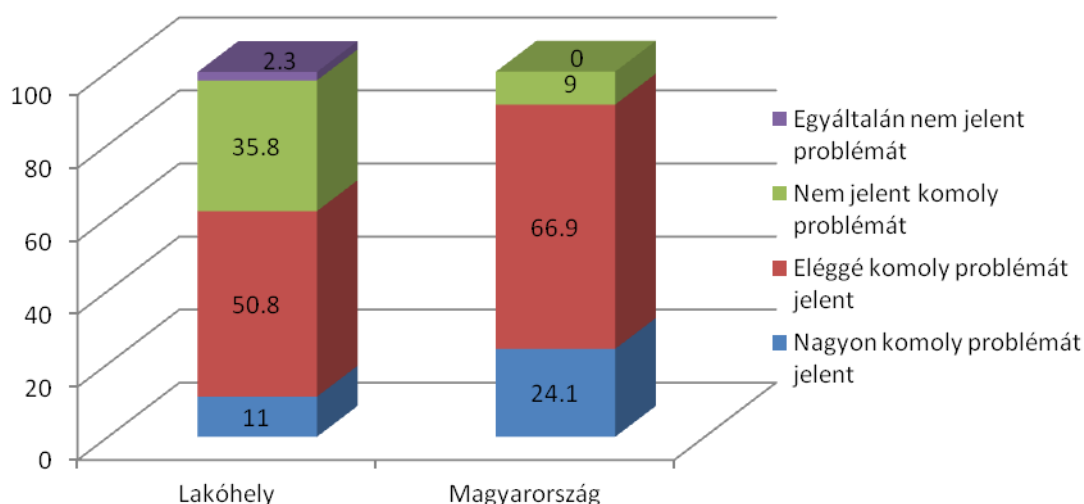
A kisikolások számára leginkább a tisztaság megőrzése fontos, hiszen legalább minden harmadik válaszadó ezt nevezte meg a megkérdezés során. E mellett a város környezeti állapota, természetközelsége, valamint kikapcsolódási, sportolási és – környezetbarátabb, egészségmegtartó – közlekedési lehetőségeik foglalkoztatják őket.

3.1.2 KÖZÉPISKOLÁS KÉRDŐÍV

A kérdőív összeállításánál a kisiskolásoknak feltett kérdések nagy részén túl már arra is kíváncsiak voltunk, hogy a diákok ismerik-e a fenntartható fejlődés fogalmát, szerintük kinek kell gondoskodni a település környezeti állapotának védelméről, milyen környezeti gazdasági-társadalmi feladatokat tartanak fontosnak, milyen forrásból szerzik be az információkat.

Az értékelés bemutatása szintén a kérdőívben feltett kérdések sorrendjében történik.

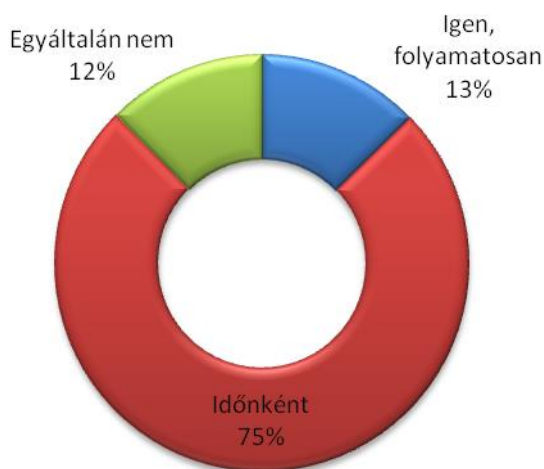
- 1) Szerinted problémát jelent ma Magyarországon a környezetszennyezés?
- 2) Szerinted mennyire jelent problémát lakóhelyed környezetében a környezetszennyezés?

A kisdíákokhoz hasonlóan a középiskolások is komoly problémának tekintik környezetszennyezés mértékét helyi és országos tekintetben is, lakókörnyezetük helyzetét szintén jobbnak látják az országos állapotnál. A hazai környezetszennyezést 24,1%-ban *nagyon komoly*, 66,9%-ban pedig *eléggé komoly problémának* ítélték, míg a válaszadók a közvetlen lakókörnyezetüket tekintve 11 %-ban illetve 50,8 %-ban mondták ugyanezt. Az arányokban nagyobb fokú eltérés a *Nem jelent komoly problémát* kategóriánál tapasztalható, mely minősítést az ország egész területére csak 9 %-ban jelölték meg, míg a közvetlen lakókörnyezetben 35,8 %-ban. Senki nem véli úgy, hogy országosan *egyáltalán nem jelent problémát* a környezetszennyezés, helyi szinten ez az arány 2,3%.

Érdekes módon, ha összevetjük az általános és középiskolások válaszait, azt tapasztaljuk, hogy a kisdíákok véleménye szerint kedvezőtlenebb a környezetszennyezés helyzete, lakóhelyük esetében 2,5-szer többen, az ország tekintetében pedig 1,5-szer többen gondolják nagyon komoly problémának a környezetszennyezést.

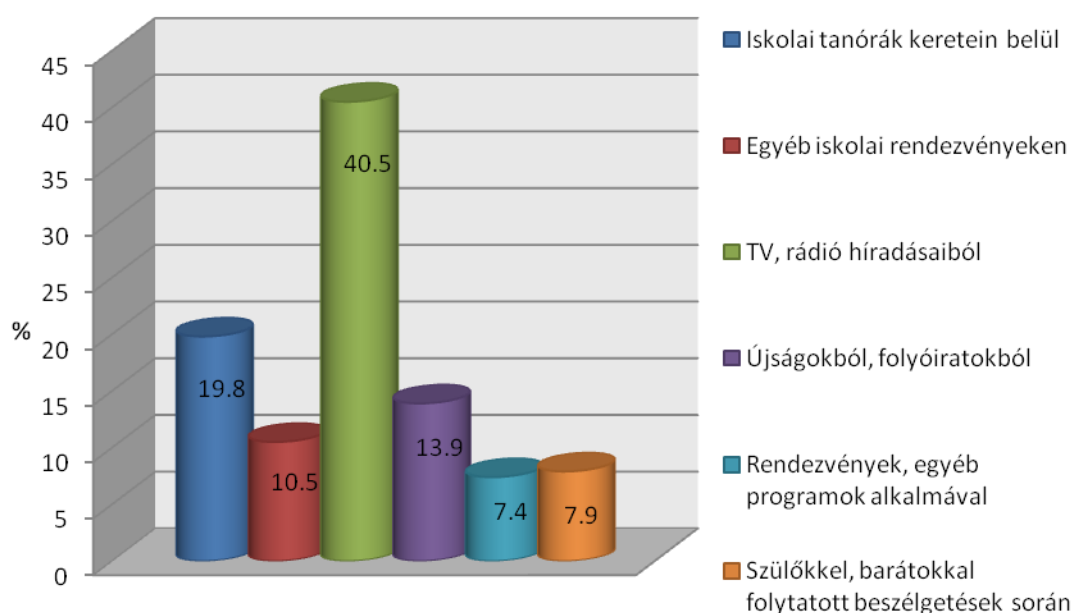
3) Szoktál foglalkozni a látott/hallott/olvasott környezetvédelmi problémákkal?

Az ábra jól szemlélteti, hogy a diákok jelentős része, $\frac{3}{4}$ -e főként csak *néhanapján* érdeklődik a környezetvédelem iránt. Majdnem azonos arányban vannak azok, akik *rendszeresen* érdeklődnek a környezetvédelmi kérdések iránt (13%), valamint azon válaszadók, akik teljesen *érdektelennek* vallják magukban e témában (12%).

Összehasonlítva a kisiskolások válaszával látható, hogy a tendencia ugyanaz, az arányok csak minimálisan tolódtak el, mely főként a kamaszkor eltérő érdeklődési köréből adódhat.

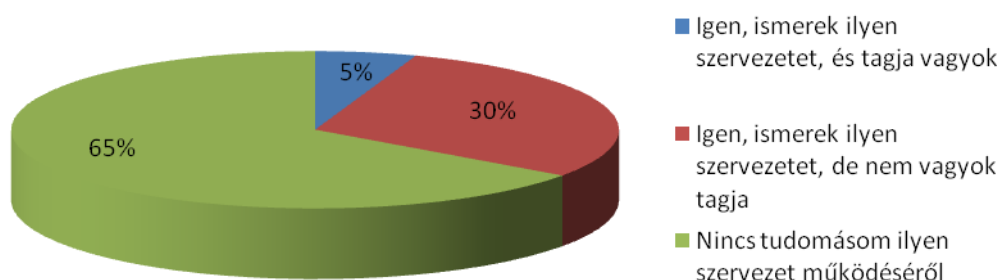
4) Honnan jutottál eddig hozzá a környezetvédelemmel kapcsolatos ismeretekhez?

A középiskolások a kisdiákokkal ellentétben a környezetvédelemmel kapcsolatos információk nagy részét már nem az iskolai tanórákon, hanem TV és rádió híradásaiból szerzik be. Ez a

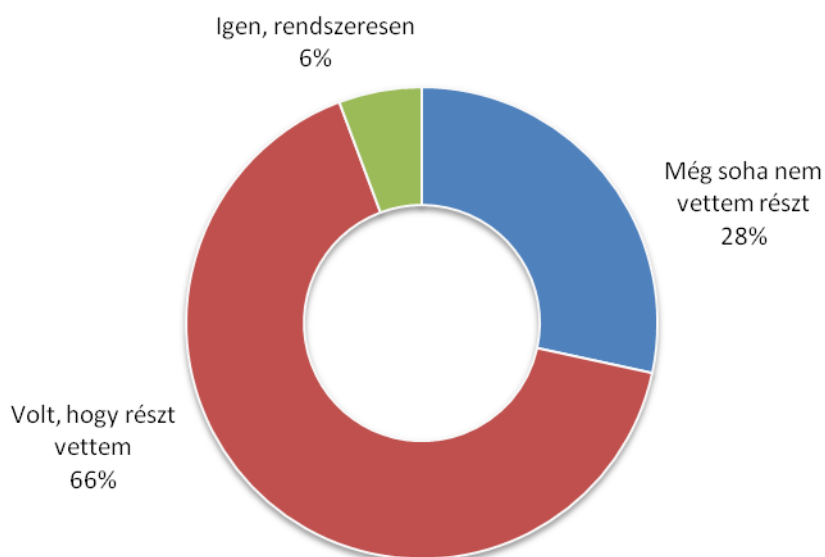
korosztály már előtérbe helyezi az újságok, folyóiratok információit az egyéb iskolai rendezvényeken szerzett információkkal szemben. Tájékoztatottságuk legritkább forrása a szabadidejükben történő magánjellegű beszélgetéseik valamint a szervezett rendezvények.

- 5) Tudsz-e róla, hogy lakóhelyeden, vagy iskoládban milyen környezetvédelmi szervezet (akár klub, szakkör formájában) tevékenykedik?

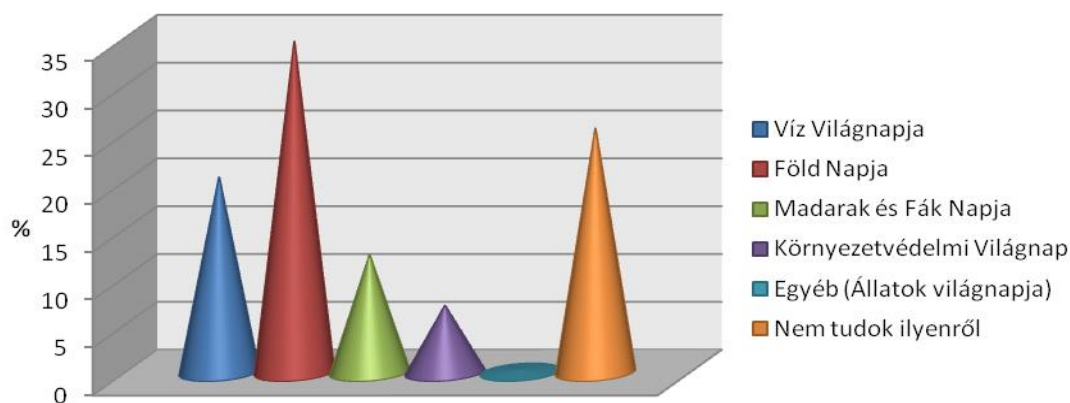
A középiskolások még nagyobb hányada (65%) nem ismer környezet- és/vagy természetvédelmi szervezetet, mint az általános iskolások. A válaszadók csupán 5%-a tagja környezetvédelmi szervezetnek, mely arány a szervezetben való rendkívül alacsony részvételt is jelzi.

- 6) Részt veszel a lakóhelyeden vagy az iskoládban rendezett, a környezet vagy a természet védelmével kapcsolatos rendezvényeken?

A diákok több mint 90%-a meglehetősen érdektelenséget mutatva áll hozzá a környezetvédelmi rendezvényekhez, hiszen 28%-uk még soha, míg 2/3-uk pedig csak elvétve vesz részt ilyen programokon. Az aktív résztvevők aránya csupán 6%. A passzivitás még jobban érzékelhető, mint az általános iskolások esetében.

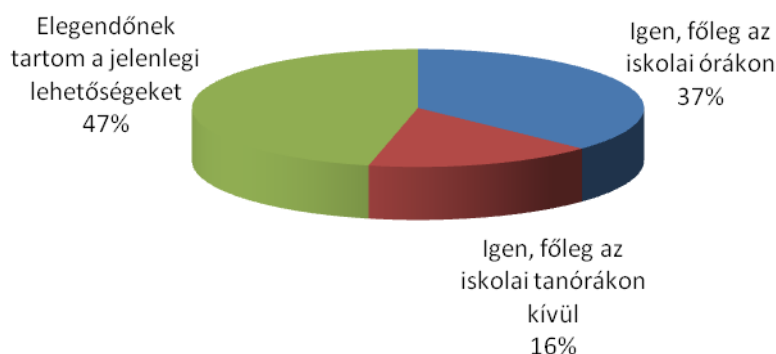
- 7) A környezetvédelem kiemelt napjai közül melyekről szoktatok megemlékezni az iskolában?

A tanulók közül a megkérdezettek csak $\frac{3}{4}$ -e – szemben a kisiskolások 82%-ával – tudott minimum egy, az iskolájában rendszeresen megrendezésre kerülő környezetvédelemmel kapcsolatos napot megnevezni, míg a többiek szerint iskolájukban nincsenek ilyen megemlékezések.

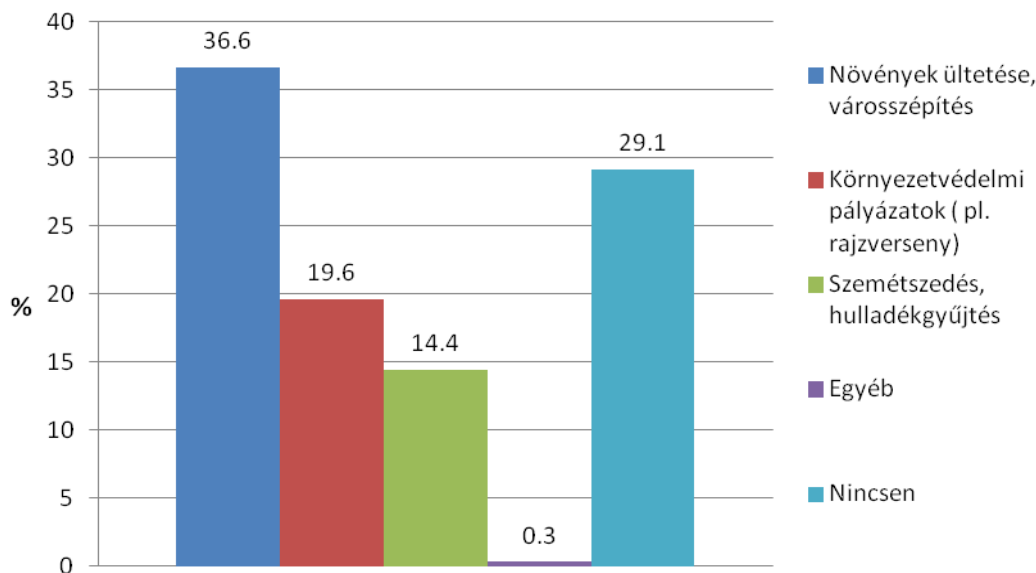
A diákok 35%-a nevezte meg a Föld Napját, a Víz Világnapját pedig minden ötödik diák megjelölte, így ezek tartoznak a legismertebb világnapok közé a középiskolások körében is. A Madarak és Fák Napját valamint a Környezetvédelmi Világnapot a válaszadók 12 illetve 7%-a jelölte meg. A kérdőívben szereplő egyéb kategóriát csak 1 diák jelölte meg, aki Állatok Világnapját nevezte meg.

- 8) Szeretnél-e többet tanulni a környezet- és természetvédelemről?

Meglepő módon a megkérdezett diákok majdnem fele úgy véli, hogy elegendő ismeretekkel rendelkezik környezetvédelem témakörében. A válaszadók 53% igényli a további információkat, amíg 37%-a főként az iskolai tananyagon belül, addig tanórán kívüli foglalkozás keretében csak 16%.

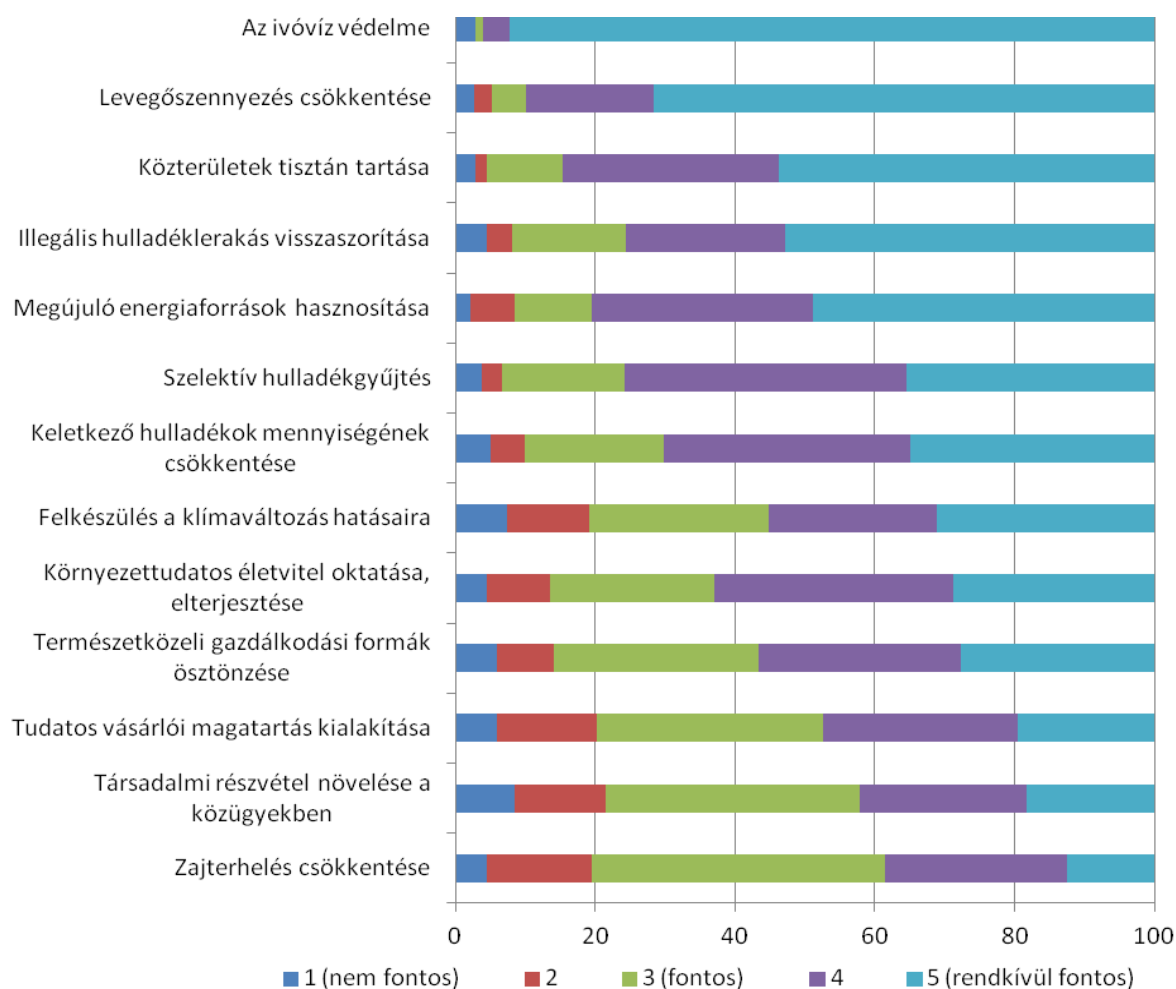
- 9) Van-e olyan a környezetvédelemhez kapcsolható elfoglaltság, amelyben szívesen részt vennél?

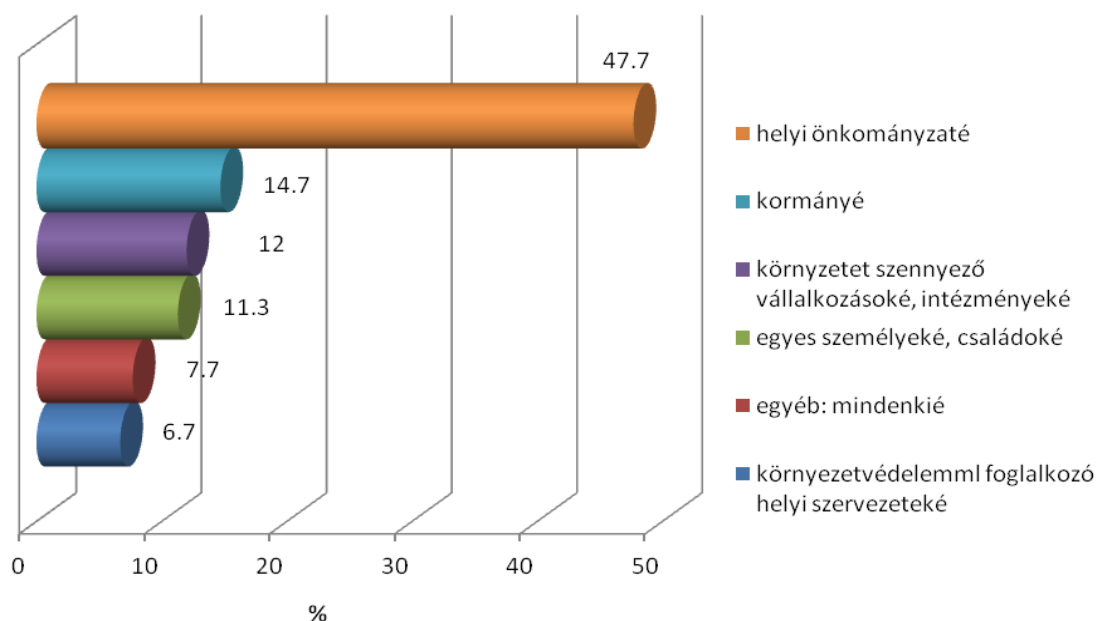
A középiskolások sajnos már kevésbé fogékonyak arra, hogy saját maguk lépéseket tegyenek a környezetük megóvása érdekében azért, hogy számukra kedvező környezetet alakítsanak ki maguk körül. A kisiskolásokhoz hasonlóan ők is főként a fa és virágültetésben vennének részt szívesen, második legkedveltebb tevékenység náluk is a rajzpályázatokon és egyéb környezetvédelmi vetélkedőkön való részvétel, de már jóval kisebb arányban, csak 20%-uknál. A szervezett hulladékgyűjtésben a diákok szintén csak 14%-a vesz részt. Elkeserítő, hogy a válaszadók közel 30%-a semmilyen környezetvédelmi tevékenységben nem vesz részt szívesen.

- 10) Fontosságuk szerint rangsorold 1-től 5-ig a felsorolt környezetvédelmi és társadalmi-gazdasági feladatokat (1: egyáltalán nem fontos, 5: nagyon fontos)

Mint az a következő ábra alapján megállapítható a diákok szerint legfontosabb az ivóvíz védelme. A válaszadók közül 92,3%-uk jelölte meg ezt rendkívül fontos szempontként. Ezt követően a levegő tisztaságára, valamint a tisztaságra, hulladék-elhelyezésre érzékenyek. Életkorukra jellemzően a közügyekben való részvételt nem tartják fontosnak, és úgy ítélik meg, hogy Zalaegerszeg nem zajos város, hiszen a zajterhelés csökkentését jelölték legkevésbé fontosnak.

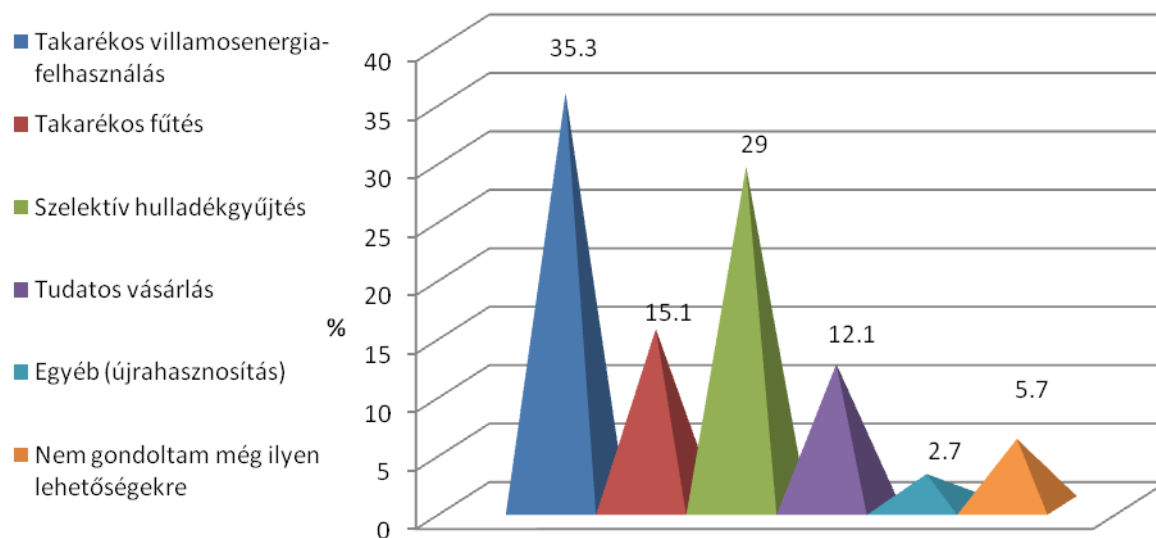
11) Szerinted elsősorban kinek a felelőssége és feladata a települések környezeti állapotának védelméről gondoskodni?

A diagram jól mutatja, hogy a diákok szerint a helyi önkormányzat az elsődleges felelőse a település környezeti állapotának védelme tekintetében. Szinte azonos arányban tartják felelősnek a kormányt (14,7%), a környezetszennyező vállalkozásokat (12%), valamint a családokat (11,3%). A diákok csak közel 8%-a véli úgy, hogy elsősorban mindenki feladata a környezet védelme.

A diákok tisztában vannak azzal, hogy valóban az önkormányzat ellenőrzi a környezet tisztán tartását. Azonban a legnagyobb problémát jelentő szemetelést, valamint a külterületen burjánzó parlagfüvet az önkormányzat bírság kiszabásával csupán csökkenteni tudja, ezek hatékony megfékezése csak a lakosság közreműködésével, megfelelő neveléssel történhet. A környezeti problémákat megoldani csak és kizárólag közösen és együttműködve lehetséges, viszont ez a diákok többségében jelenleg még nem tudatosult.

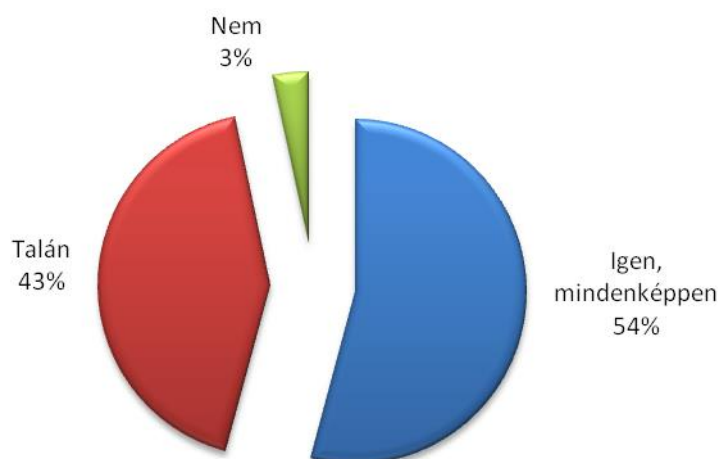
- 12) Jelöld meg, milyen megoldásokat alkalmazol Te magad a környezet védelmének érdekében?

A középiskolások a kisdíákokhoz hasonlóan főként a takarékos villamosenergia-fogyasztást, valamint a szelektív hulladékgyűjtést alkalmazzák mindennapjaik során, mint környezetvédő szokásokat. A takarékos fűtés alkalmazását 15%-uk, a tudatos vásárlást pedig minden tizedik tanuló jelölte meg. Sajnos az egyéb kategóriában pl. a takarékos vízhasználatot csak alig 3% említette és közel 6%-uk semmilyen felsorolt lehetőséget nem alkalmaz. Ezek az arányok a vízhasználat kivételével pozitívnak tekinthetők.

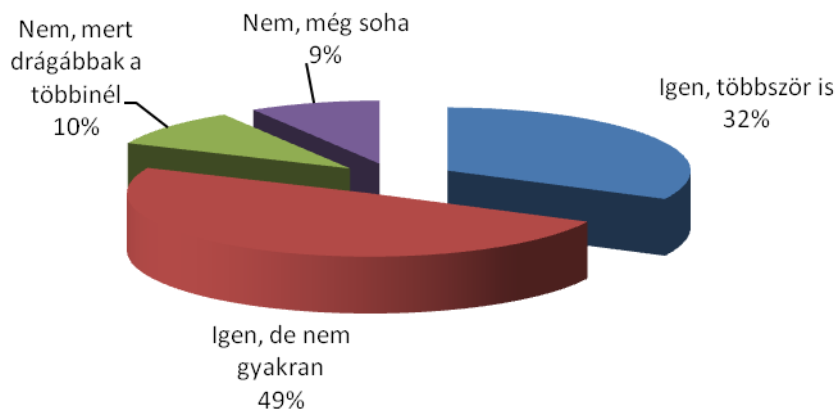
13) Szerinted tudatos vásárlási, fogyasztási szokásokkal az emberek tehetnek-e a környezeti problémák fokozódása ellen?

Az ábra szerint a tanulók több mint, fele jelentősnek tartja a fogyasztási (vásárlási) szokások környezetterhelő hatását, így ők tudatosságukkal sokat tehetnek a környezet védelme érdekében. A megkérdezettek 43%-a azonban bizonytalan a tudatos vásárlás környezetvédő hatását illetően, míg 3%-uk ezen szokásokat nem tartja jelentős tényezőnek a környezet védelme során.

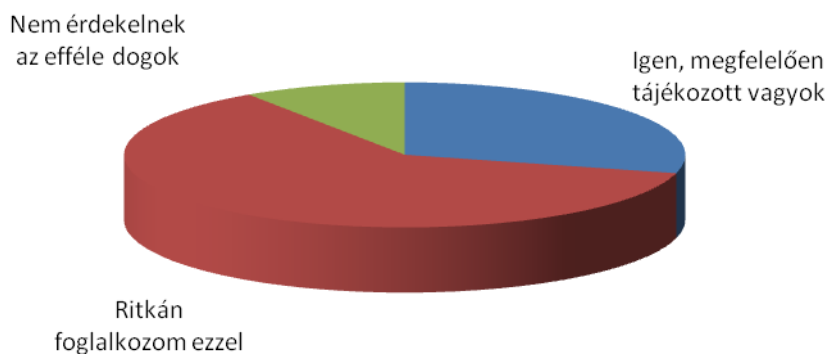
A kapott eredmény jól mutatja, hogy az arány csak minimálisan, pár %-kal tolódik el a tudatosság felé az általános iskolás korosztály véleményéhez képest, amiből arra következtethetünk, hogy ez a generáció sem kellőképpen tájékoztatott a témában.

14) Vásároltál-e olyan terméket, amelyről tudtad, hogy kevésbé terheli a környezetet?

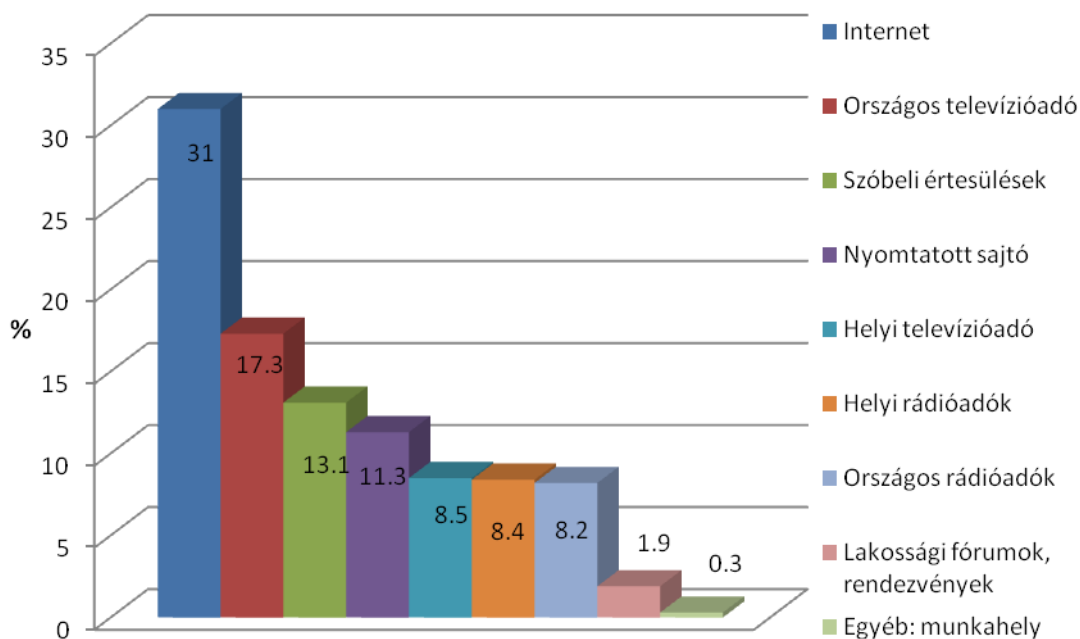
A tanulók közül csak minden harmadik használ ill. vásárol gyakran olyan terméket, amely kevésbé terheli a környezetet, de a válaszadók fele legalább egyszer már megvásárolt vagy használt ilyen terméket. Minden tizedik diák azért nem vásárol tudatosan, mert anyagilag nem engedheti meg magának. A kisiskolásokhoz képest felére csökkent azok aránya, akik még sohasem vásárolt környezetbarát terméket.

15) Tájékozottnak tartod magad a lakókörnyezeted környezetvédelmi, gazdasági, egyéb ügyeiben, kérdéseiben?

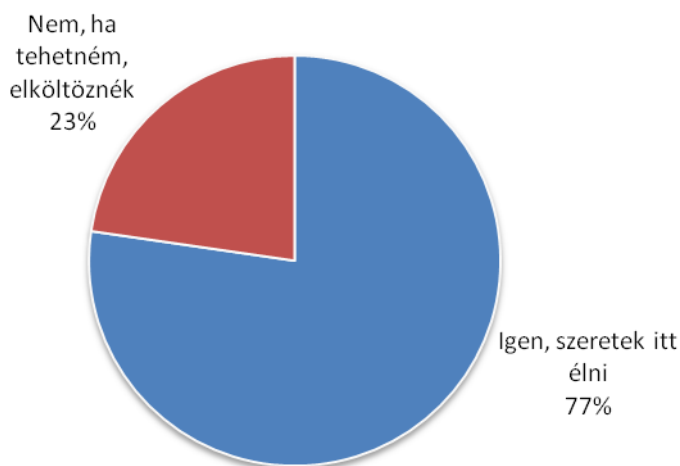
A kérdőívet kitöltők közül csak minden harmadik diák tartja magát kellőképpen tájékozottnak lakóhelye ügyeit illetően. A diákok több mint 60%-a csak ritkán foglalkozik a helyi ügyekkel, és majdnem tizedüket egyáltalán nem érdekli a saját környezete, inkább mással foglalkoznak.

16) Milyen információforrásokat veszel igénybe a mindennapjaid során? (több válasz is jelölhető)

Az adatokat vizsgálva toronymagasan kiemelkedik az Internet használata, szinte minden harmadik diák a világhálóról szerzik be az őt érdeklő információt. Második leggyakoribb forrás az országos TV, ezt követik szinte azonos arányban a nyomtatott sajtó és a beszélgetések alkalmával szerzett hírek. 8-8 % azok aránya, akik a helyi TV adásokból, valamint országos és helyi rádióadásokból informálódnak.

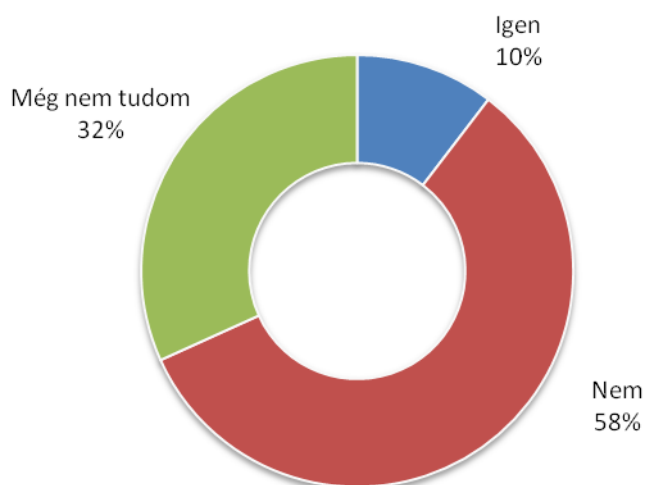
17) Szívesen laksz ezen a környéken?

A kapott eredmény már kevésbé mutat olyan pozitív képet, mint a kisiskolásoknál, hiszen majdnem 10%-kal csökkent azok aránya, akik szívesen élnek lakóhelyükön, és minden 7. diák helyett már minden 4. elköltözne, amennyiben módjában állna, vagy lehetősége lenne rá.

Sajnos a kedvezőtlen tendencia már ennél a korcsoportnál is megfigyelhető, amennyiben a város továbbtanulási valamint főként munkahely-teremtési fejlesztéseket nem eszközöl, népességmegtartó képessége folyamatosan romlik.

18) Tanulmányaid befejezése után Zalaegerszegen tervezed tovább élni?

Mint ahogy már az előző kérdésnél is, itt is érvényesül a sajnálatos tendencia, hogy a diákok több mint fele már most határozottan állítja, hogy a tanulmányait követően más városban szeretné folytatni életét. Csak minden tizedik marad szívesen a megyeszékhelyen, illetve a válaszadók harmada bizonytalan a jövőjének helyszínét illetően.

Sajnálatos módon a fiatalabb korosztályhoz képest már jobban átlátják a város kínálta lehetőségeket, melyek továbbtanulás és munkahely szempontjából is korlátozottak.

19) Mennyire vagy elégedett Zalaegerszegen a következőkkel?

(1: Rossz, 2: Elfogadható, 3: Jó, 4: Kiemelkedően jó)

A grafikon alapján a diákok nagyjából egységesen elfogadhatónak, illetve inkább jónak látják a városuk értékeit, helyzetét, a város nyújtotta lehetőségeket. Ez alól a továbbtanulási és munkavállalási lehetőségek kivételek, melyeket inkább elfogadhatóra tartanak.

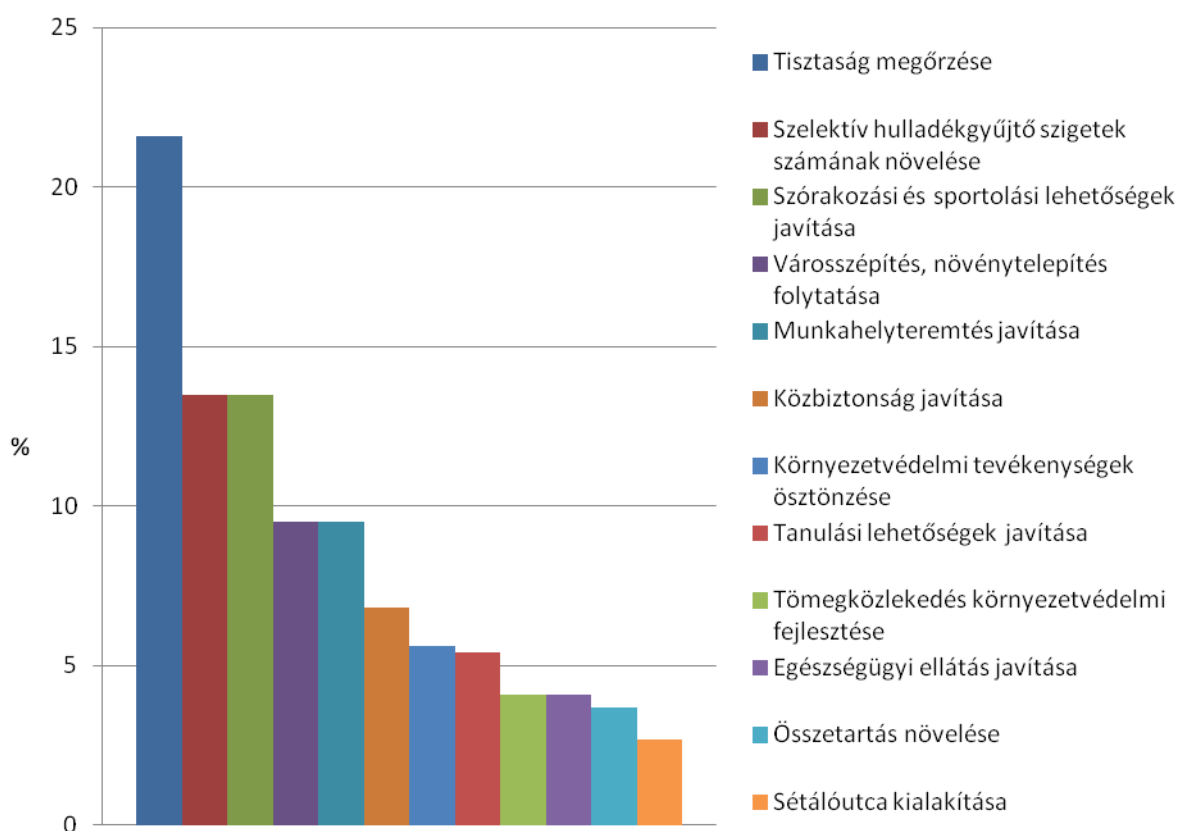
20) Ismered-e a fenntartható fejlődés fogalmát?

A válaszadók kisebb része, 44%-a nyilatkozott úgy, hogy tudja mit takar a „fenntartható fejlődés” kifejezés, sajnos a válaszadók többsége nem, ezért célszerű lenne már e generáció számára szélesebb körű tájékoztatás útján ismertebbé tenni a fogalmat. Főként azért is, mert

a kérdőív kiértékelése során olyan problémák és negatív tendenciák fogalmazódtak meg, melyek megoldására és visszafordítására a fenntarthatósági célokat lehet alkalmazni.

21) Mire hívnád fel a figyelmet, milyen további lehetőségeket szeretnél látni a városban?

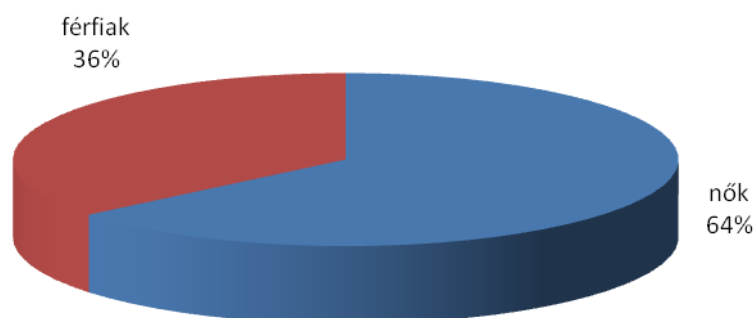
Mint az ábrából látható a diákok számára legfontosabb a város tisztaságának megőrzése, a városszépítés, illetve egyéni és közösségi lehetőségeiknek elősegítése (sport, szórakozás, egészségügy, tanulás, munkavállalás, stb.).

3.1.3 LAKOSSÁGI KÉRDŐÍV

A lakossági kérdőíveket 75 személy töltötte ki teljes terjedelmében. A 34 kérdésből álló kérdőív többek között olyan témaköröket ölel fel, mint pl. a válaszadó személyével kapcsolatos információk, települési szimpátia, környezetvédelmet érintő szokások, főbb települési problémák. A kapott, értelmezhető válaszok százalékos megoszlását vizsgálva értékeltük sorra a kérdőíveket, objektív eredményre törekedve.

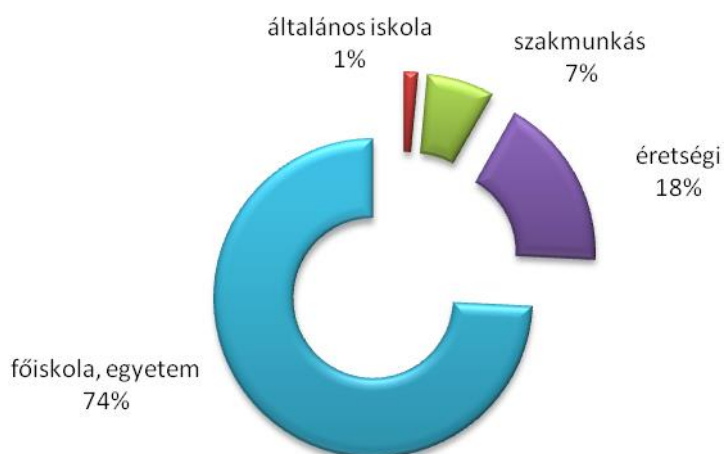
Statisztikai értékelés

1) Neme

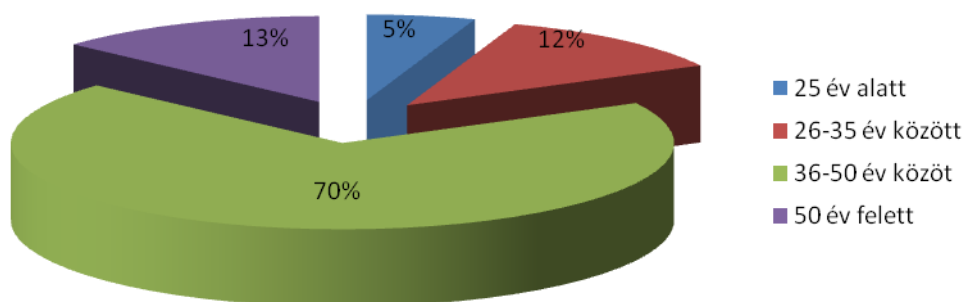
A kérdőív kitöltőinek nem szerinti megoszlása eltolódottnak mondható, a kitöltők 64%-a volt nő, 36% férfi. A diagramból is látszik, hogy a nők jobban hajlanak az önkéntes kitöltésre, szívesebben nyilvánítanak véleményt, mint a férfiak.

2) Iskolai végzettsége

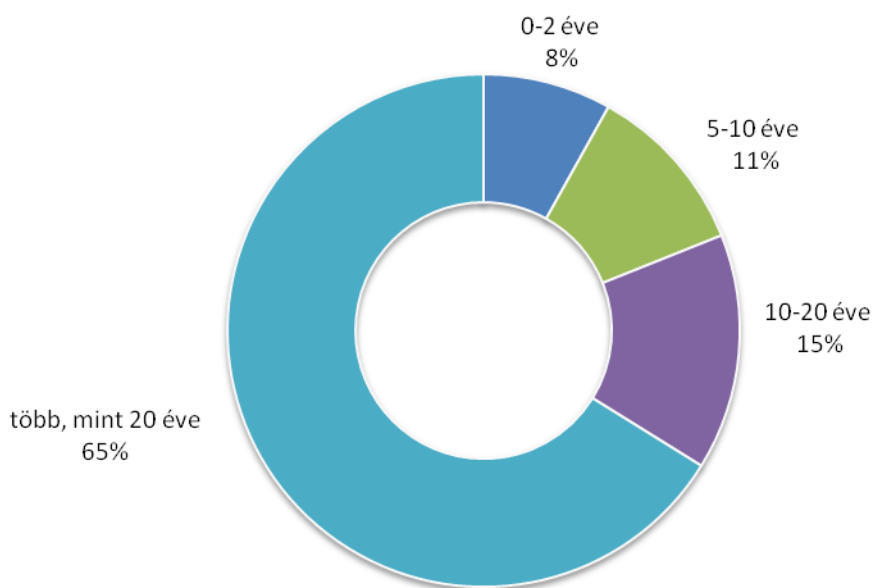
Az iskolai végzettség szerinti megoszlásról elmondható, hogy a kitöltők majdnem $\frac{3}{4}$ -e rendelkezik felsőfokú végzettséggel, míg közel 20%-a pedig érettségizett. Szakmunkás-bizonyítvánnyal a válaszadók 7%-a rendelkezik, és csak 1 fő volt, aki általánost végzett.

3) Életkora

A megkérdezettek többsége 36-50 életévekben járó lakosok voltak, őket követték az idősebb korosztály képviselői.

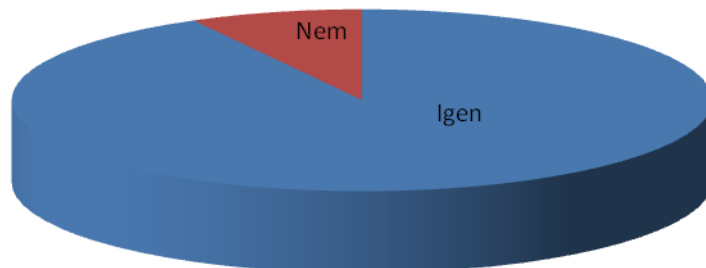
4) Mióta él Zalaegerszegen?

A válaszadók nagy része hosszú ideje, több mint 20 éve Zalaegerszegen él, és csak 15%-a több mint 10 éve. Az ábra jól mutatja, hogy nagyrészt olyan lakosok töltötték ki a kérdőívet, akik régóta élnek a városban, ismerhetik a település múltját és határozott elképzelésük van a jövővel kapcsolatban.

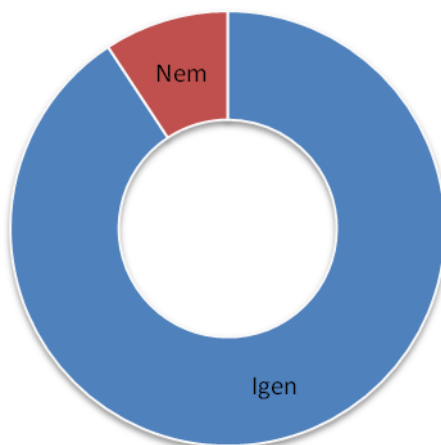
Zalaegerszeg élhetőségével kapcsolatos elemzés

1) Ön szívesen él Zalaegerszegen?

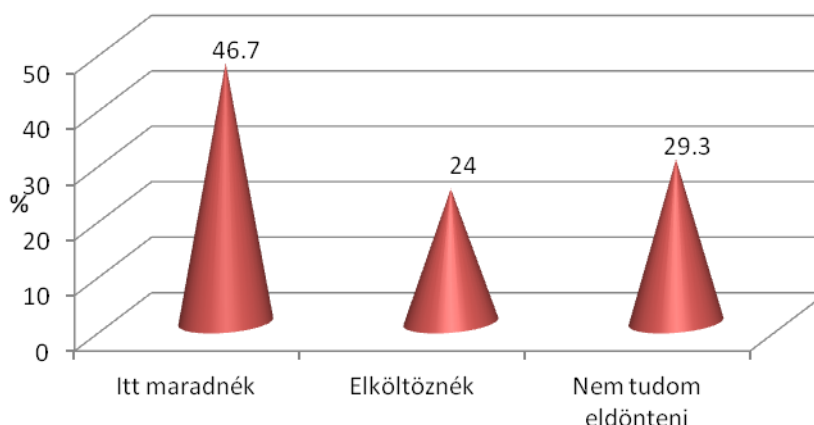
Bízató eredménynek számít a kapott eredmény, miszerint a megkérdezettek több mint 90%-a szívesen él a megyeszékhelyen, és csak 8%-a nem kedveli a várost. Ez az eredmény jórészt abból adódhat, hogy a válaszadók nagy része valóban azért lakik már régóta a városban, mert szeret itt élni.

2) Ön szívesen él jelenlegi lakókörnyezetében?

A válaszadók nagyon magas aránya, 90%-a szeret közvetlen lakókörnyezetében élni, és csak minden tizedik költözne el szívesen. A rendkívül magas arány annak is köszönhető, hogy a hosszú évek alatt jó szomszédi viszonyok alakultak ki, a lakosság nagy része megteremtette a számára megfelelő egzisztenciát.

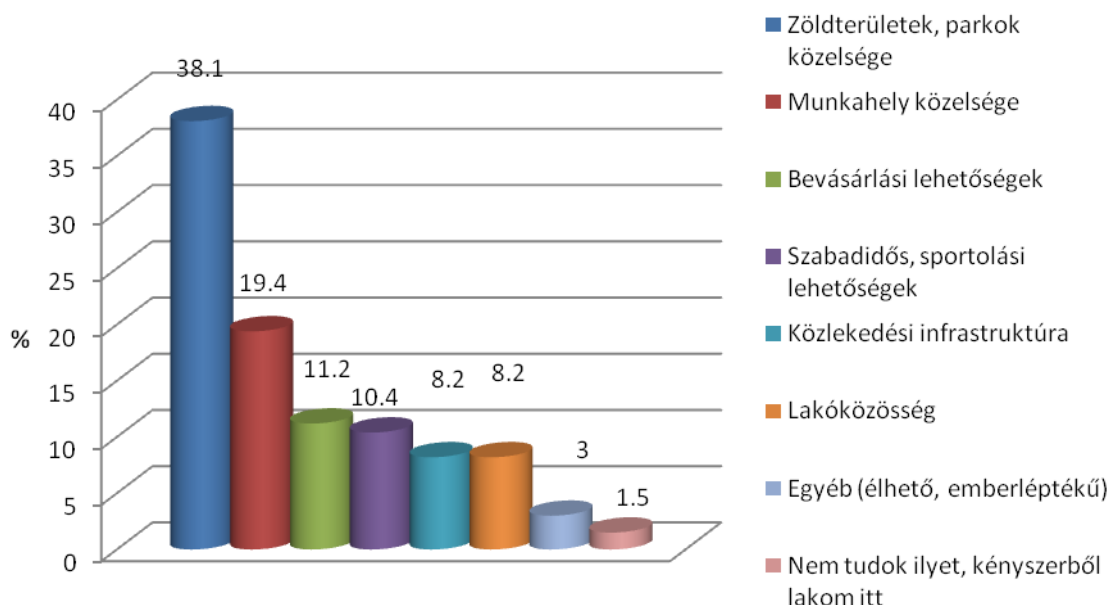
3) Ha Ön fiatal pályakezdő lenne, itt maradna-e a városban, vagy máshova költözne?

Az ábra jól mutatja, hogy az emberek nagy része hiába szeret itt élni, ha most lenne fiatal, akkor kevesebb, mint minden második válaszadó maradna csak Zalaegerszegen, és negyedük biztosan elköltözne. Közel 30%-uk bizonytalan a kérdést illetően.

Az eredmény tükrözi a diákok hasonló kérdésre adott válaszokból kirajzolódó jövőképét is.

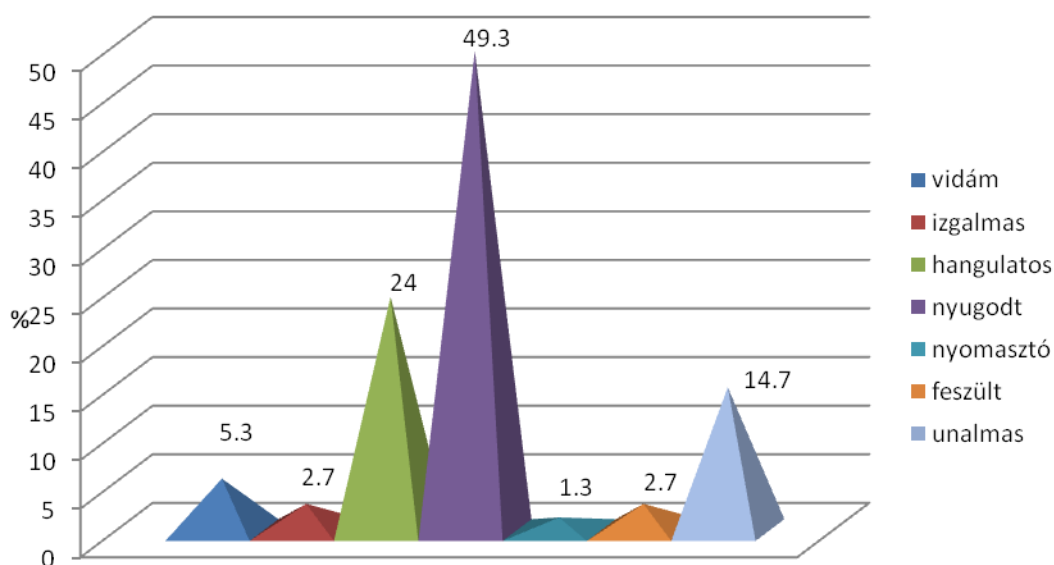
4) Kérjük, nevezze meg, mik lakókörnyezete erősségei!

Felsorolt települési jellemzők közül a lakosok nagy része főként a sok zöldterületet és parkot, a munkahely közelségét, valamint a boltokat emelte ki 38, 19 és 11%-ban. A szabadidős lehetőségeket minden tizedik, a lakóközösséget valamint a közlekedési infrastruktúrát pedig 8-8%-uk tartja pozitívumnak lakókörnyezetében. Kedvező eredmény, hogy csak 2 lakos nem tud semmi jót mondani lakókörnyezetéről.

A fenti válaszokból kiderül, hogy mely jellemzők megtartása rendkívül fontos, és melyek azok, amik további fejlesztése pozitív érzéseket válthatnak ki.

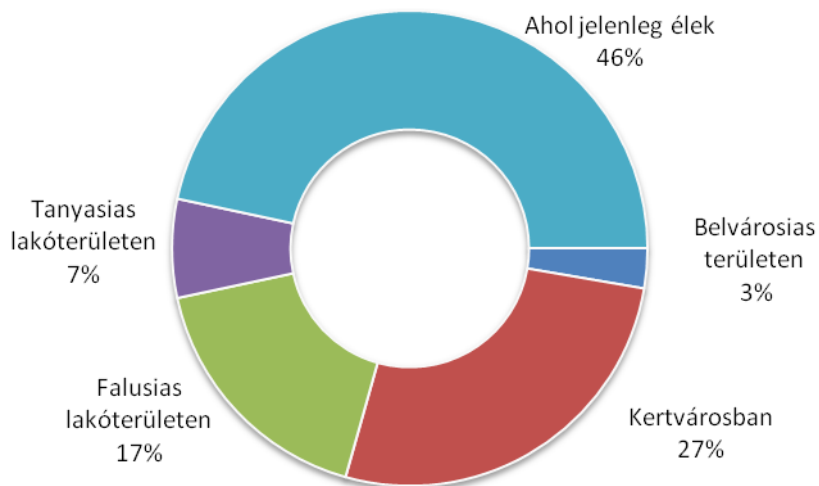
5) Ön szerint Zalaegerszeg milyen hangulatú város?

A várost felmérésünk szerint a többség nyugodtnak és hangulatosnak tartja, 15%-uknak viszont az a véleménye, hogy unalmas. Csupán 4%-uk véli, hogy a megyeszékhely feszült és nyomasztó hely.

A településről való pozitív lakossági vélekedést a továbbiakban is szükséges fenntartani, hogy a lakosok a jövőben is szívesen éljenek a városban.

6) Milyen lakóhelyen élne a legszívesebben?

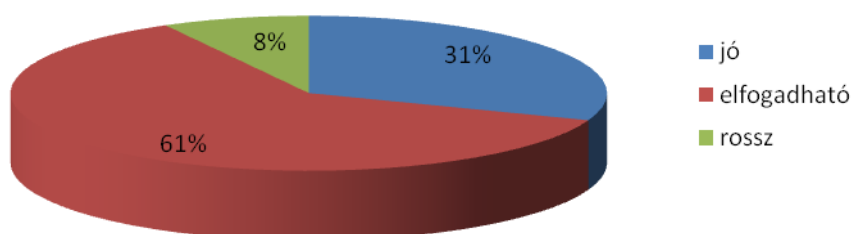

A megkérdezettek majdnem fele olyan lakókörnyezetben él, amilyenben szeretne, így ha egyszer elköltöznének, akkor is ilyen típusú lakóhelyet választanának. A kitöltők 27%-a kertvárosban szeretne élni, ők azok, akik valószínűleg jelenleg lakótelepi panelházakban élnek. 17%-uk falura, míg 7%-uk tanyasias lakóterületre költözne legszívesebben, ha megtehetné, a nyüzsgő belvárost pedig csak 2 válaszadó jelölte meg.

Az értékelésből jól látszik, hogy az itt élő lakosok szeretik a környezetüket és a nyugalmas légkört.

Zalaegerszeg természeti, környezeti állapothoz kapcsolódó elemzés

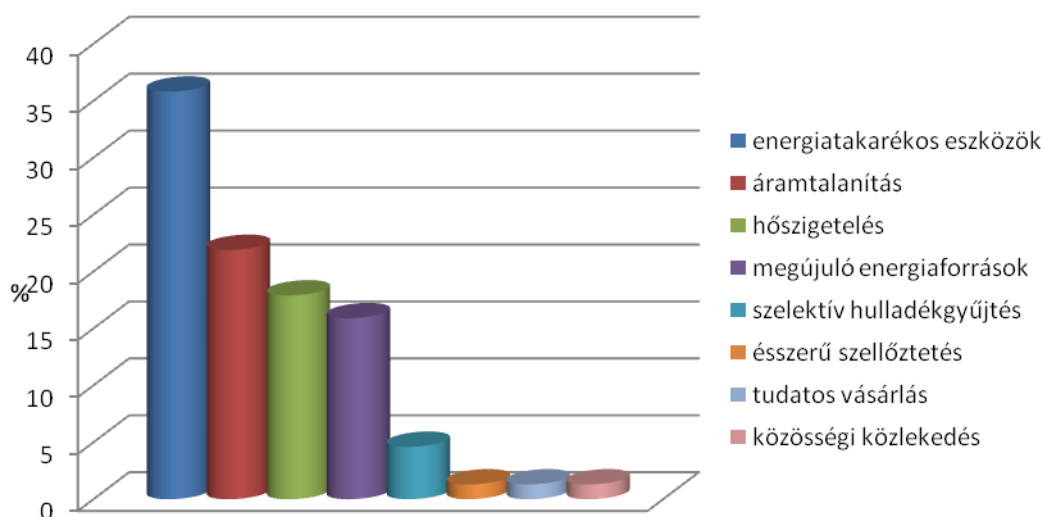
1) Mi a véleménye a város épített környezeti állapotáról?

A városban található épületek, utcák és terek állapotát csak a lakók 31%-a ítélte jónak, míg nagy részük (61%) csupán elfogadható kategóriában sorolta. Sajnos 8%-uk egyenesen rossz jelzővel illette lakókörnyezete állapotát.

Összességében megállapíthatjuk, hogy a város helyi értékeinek állapotát a válaszadók nagy része pozitívan látja.

2) Kérjük, sorolja fel, milyen a háztartásokban is alkalmazható energiatakarékosági eljárásokat ismer?

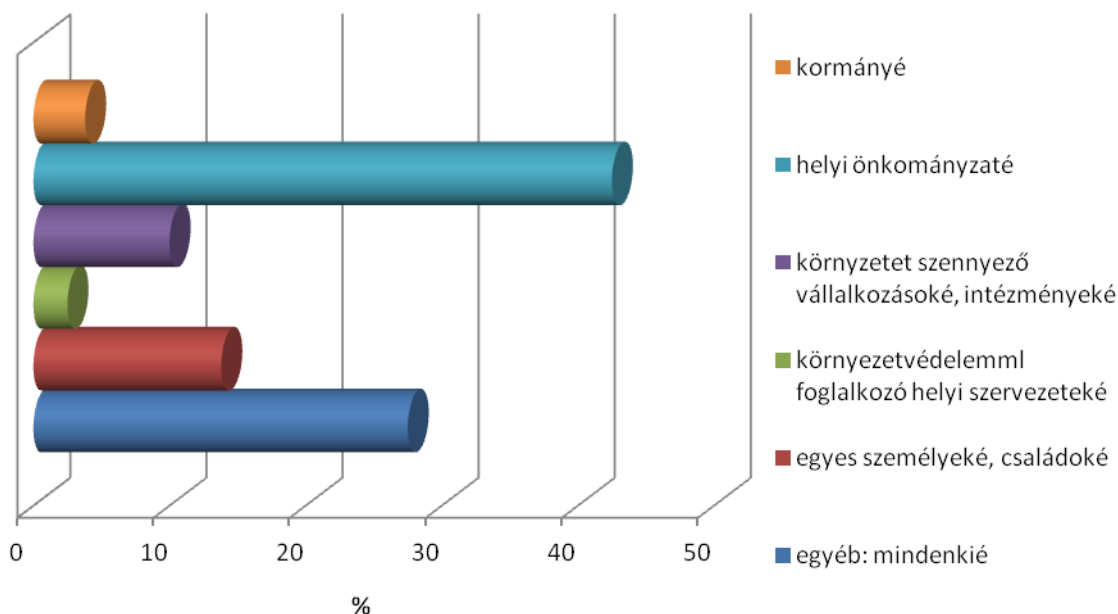

A válaszadók számtalan alternatívát ismernek az energia megtakarítására, környezetük védelme érdekében. A lakosság főként (36%) az energiatakarékos eszközöket (pl. háztartási gépek, izzók) tekinti leginkább elterjedt és használható módszernek. Ezt követi az elektromos eszközök használaton kívüli áramtalanítása (22%), valamint a jó hőszigetelés (18%) illetve a megújuló energiaforrások (16%) használata. Sajnálatos módon annak ellenére, hogy a lakosoknak a sok hulladékgyűjtő sziget, a szelektív hulladékgyűjtő járatok lehetőséget biztosítanak a hulladék szelektív gyűjtésére, ez az energiatakarékosági forma csak 5%-uknak

jutott eszébe. Az ésszerű levegőztetést, a tudatos vásárlást és a közösségi közlekedést csak 2-2 válaszadó említette meg.

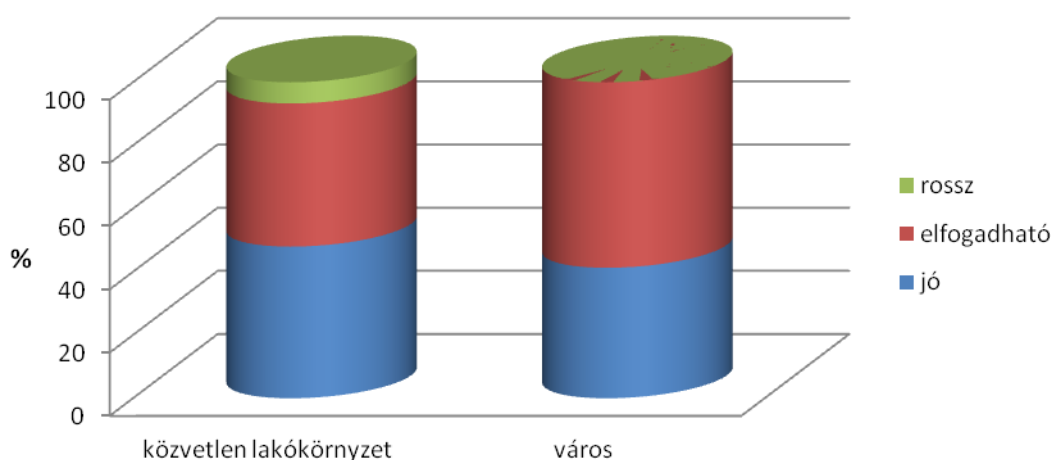
Az elemzésből látszik, hogy a lakosság főként az árammal és a fűtéssel próbál takarékoskodni, ám sajnálatos módon a vízzel való takarékoskodást senki sem említette meg.

- 3) Ön szerint elsősorban kinek a felelőssége és feladata a települések környezeti állapotának védelméről gondoskodni?

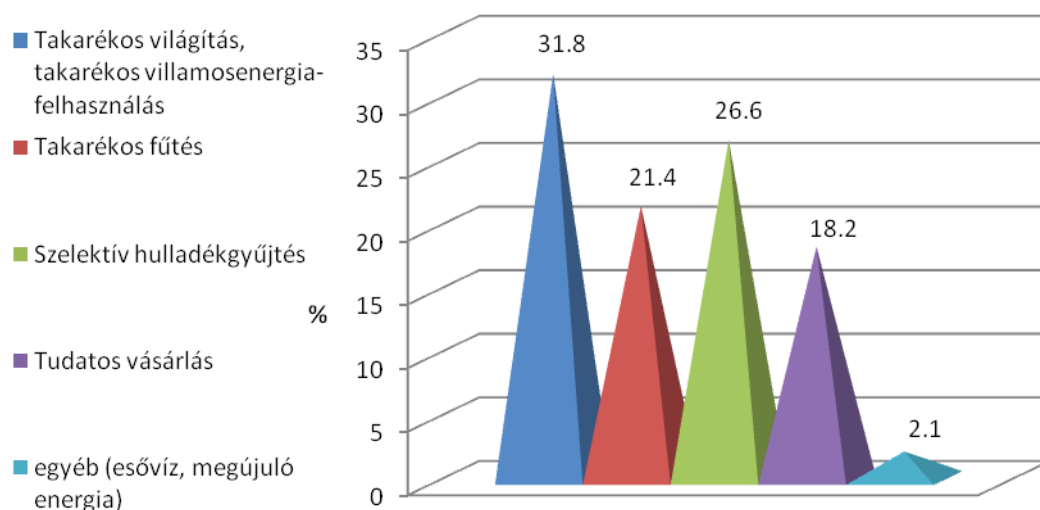
A diákokhoz hasonlóan a felnőttek 43%-a szerint is települési környezet állapotáért elsősorban a helyi önkormányzat a felelős, azonban közel 30%-uk úgy véli, hogy mindenki felelőssége a környezet védelme. Csak minden 7. válaszadó szerint a családok feladata főként a környezeti állapot védelme.

- 4) Mi a véleménye a város természeti környezeti állapotáról?
- 5) Mi a véleménye közvetlen lakókörnyezetének természeti környezetének állapotáról?

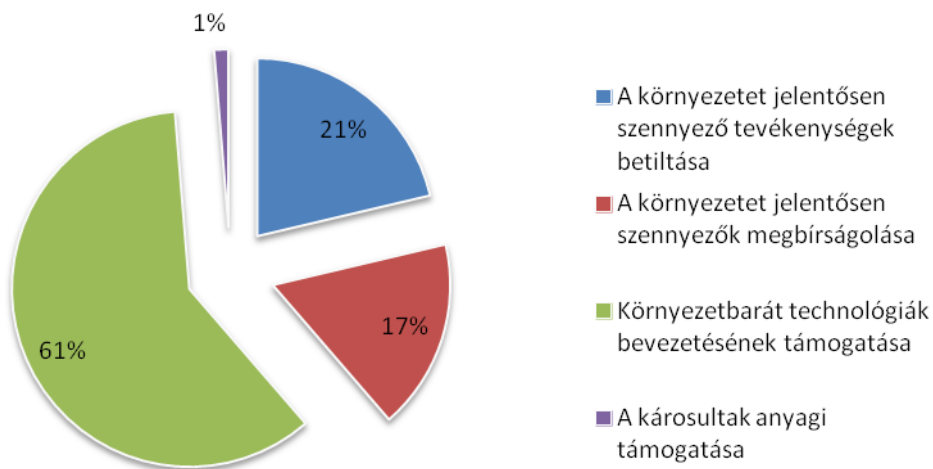
A válaszadók saját lakókörnyezetük természeti állapotával kapcsolatban kritikusabbak, hiszen annak ellenére, hogy a lakosok majdnem fele jónak ítélte meg, közel 7%-uk rossz minősítést adott rá. A város természeti környezetét senki nem véli rossznak, azonban itt az elfogadható kategóriát közel 60% jelölte meg.

- 6) Jelölje meg, milyen megoldásokat alkalmaz Ön saját maga a környezet védelmének érdekében?

A lakosság 32 %-a vallotta azt, hogy a takarékos energiafelhasználást részesíti előnyben, 27%-uk, hogy szelektíven gyűjti a hulladékot, 21 % rendszeresen takarékoskodik a fűtéssel, 18% tudatos vásárló, míg a fennmaradó 2% egyéb megújuló energiahasznosítást alkalmaz. Senki nem mondta azt, hogy az előzőek közül egyik tevékenységet sem folytatja.

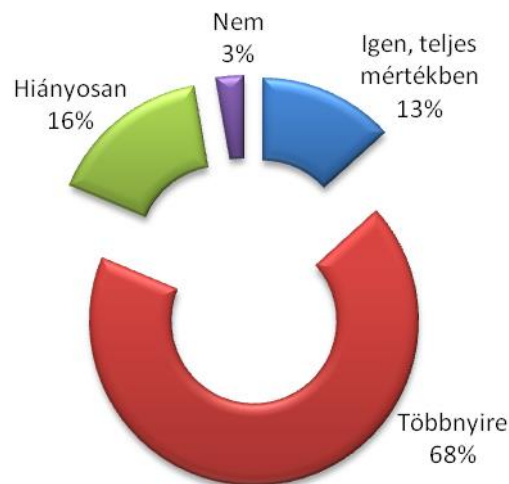
- 7) Ön szerint mi lenne a legmegfelelőbb megoldás a környezetszennyezés problémájára?

Arra a kérdésre, hogy mi lenne a legfontosabb és legmegfelelőbb megoldás a környezetszennyezés megállítására a válaszadók többsége 3 választ jelölt meg, 61 %-a a környezetbarát technológiák bevezetését, 21 %-a pedig a környezetszennyez tevékenységek betiltását és 17% -a pedig a szennyezők megbírságolását tartja fontosnak.

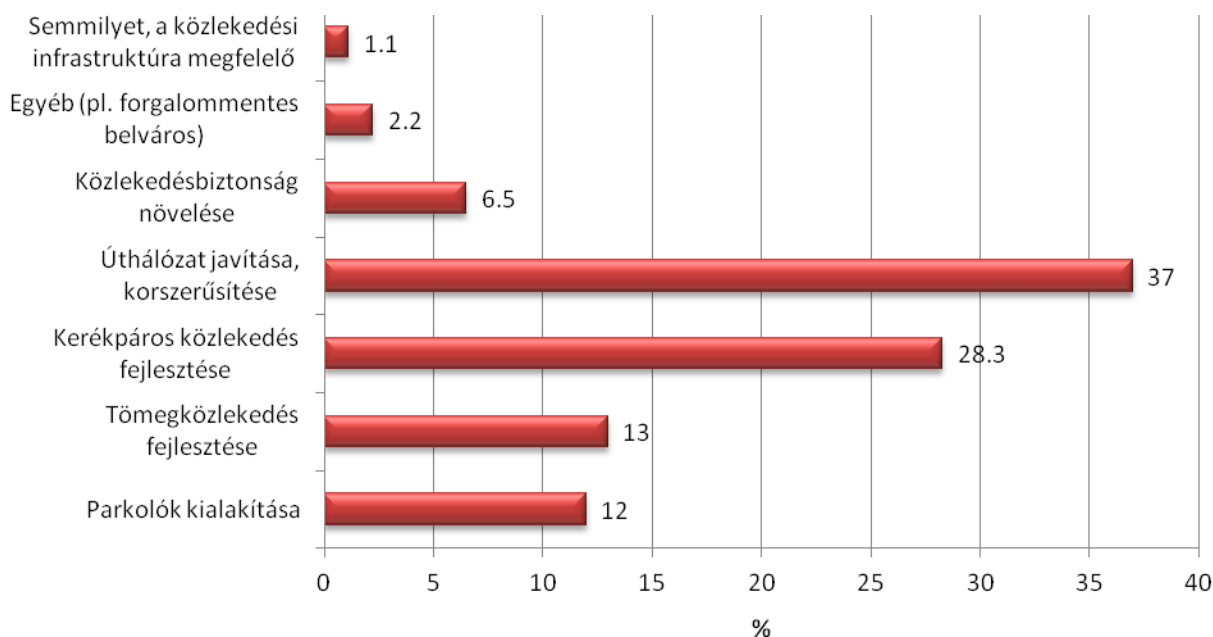
Zalaegerszeg gazdasági helyzetéhez kapcsolódó elemzés

- 1) A városban található üzletek/szolgáltató egységek kielégítik-e az Ön és családja szükségleteit?

A beérkezett kérdőívet kitöltők közül 13%-uk teljes mértékben elégedett, 68%-uknak többnyire minden szükségletét kielégíti a városban megtalálható üzletek szolgáltatásai. A fennmaradó 19% pedig nem, vagy csak hiányosan tudja kielégíteni szükségleteit a városban. Az eredményből látszik, hogy a lakosok számára sok szolgáltatás elérhető és ezeket igénybe is veszik, de vannak olyanok is, akik elégedetlenek ezekkel a lehetőségekkel. Zalaegerszeg üzletbarát, de ez nem csak a városon múlik, hanem azon is, hogy a kereskedők helyzete hogyan alakul. Az emberek szeretnék több gazdasági egységet, ahol a helyi lakosokat foglalkoztatják, helyben és egy nyugodtabb, ismert környezet részesei lehetnének. Csökkenne az ingázók száma, több idejük jutna az otthoni feladatok elvégzésére és természetesen a családra. Helyben költenék el a fizetésüket, így a gazdasági életben növekedés következne be.

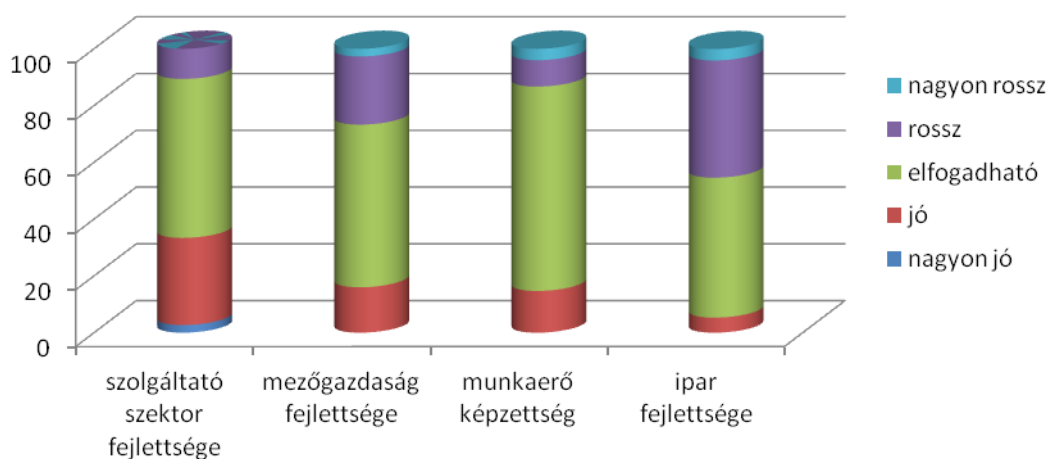
- 2) Milyen közlekedési fejlesztéseket látna célszerűnek a városban?

Zalaegerszegen az elmúlt évtizedben folyamatosan infrastrukturális, közlekedést érintő fejlesztéseket hajtottak végre, illetve azok jelenleg is folyamatban vannak, (pl. elkerülő utak, kerékpárutak, stb.). A lakosságot megkérdeztük arról, hogy milyen további fejlesztéseknek örülnének legszívesebben. A megkérdezettek 37%-a a meglévő közlekedési infrastruktúra javításának, fejlesztésének örülne a legjobban. A város azt a komplex megoldást preferálja – különösen a nagyobb forgalmat bonyolító szakaszokon –, hogy a burkolat felújítások, megerősítések előtt az út alatt elhelyezkedő régi (főként víz és szennyvíz) közműveket kiváltsa, elkerülendő az elkészült új burkolat ismételt bontását. A kérdőívet kitöltők 28 %-a a kerékpáros közlekedés további fejlesztésnek is örülne, 12 %-a több parkolót alakítana ki. Vannak (a kérdőívet kitöltők 13%-a) akik a tömegközlekedés fejlesztésében is látnak még további lehetőséget. Ezen felül a közlekedésbiztonság növelése és egyéb kérdések, pl. forgalommentes belváros, foglalkoztatják a megkérdezetteket.

- 3) Mit gondol a város gazdasági helyzetéről az ipar fejlettségének tekintetében?
- 4) Mit gondol a város gazdasági helyzetéről a munkaerő képzettségének tekintetében?
- 5) Mit gondol a város gazdasági helyzetéről a mezőgazdaság fejlettségének tekintetében?
- 6) Mit gondol a város gazdasági helyzetéről a szolgáltató szektor fejlettségének tekintetében?

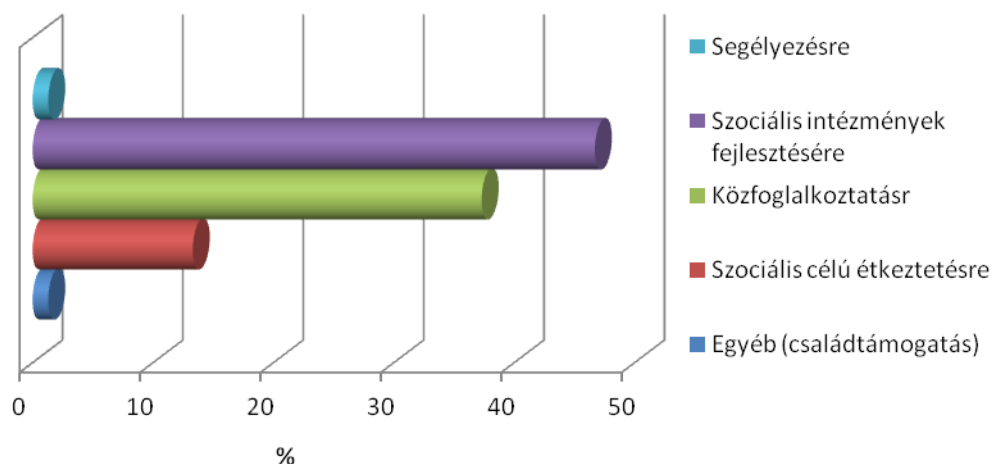
A város gazdasági helyzete különböző megítélés alapján

A megkérdezettek szerint a város gazdasági helyzete elfogadható, ezt a mind a négy szempontra adott válaszok eloszlása is alátámasztja. Különösen igaz ez a munkaerő képzettségét illetően. Míg a szolgáltató szektor szempontjából jellemzően a jó–elfogadható megítélés alá esik a város a megkérdezettek szerint, addig a mezőgazdaság, de jelentősebben az ipar vizsgálatánál már szembetűnő az inkább rossz–elfogadható vélemény. Az Önkormányzat ennek ellensúlyozása érdekében a meglévő iparterületeken ipari/gazdasági szereplők betelepülését, a meglévők fejlesztését kívánja előmozdítani.

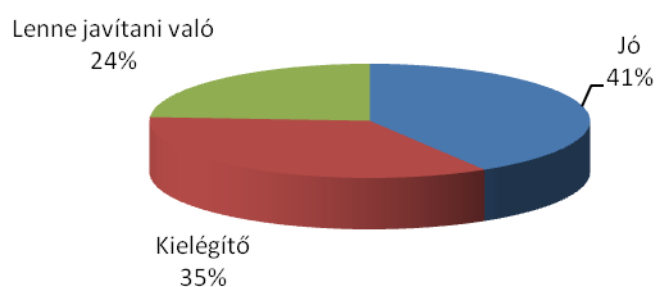
Zalaegerszeg társadalmi helyzetéhez kapcsolódó elemzés

1) Ön szerint a szociális célra rendelkezésre álló forrásokat mire kellene fordítani?

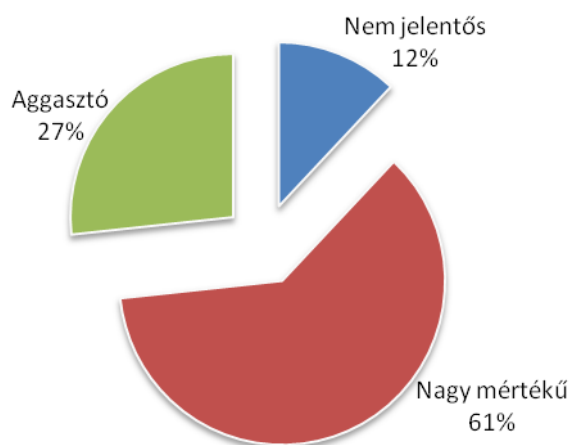
A megkérdezett felnőtt lakosság mintegy 47%-a úgy gondolja, hogy a rendelkezésre álló szociális célra történő ráfordításokat a szociális intézmények fejlesztésére kellene fordítani. Másodsorban a közfoglalkoztatásra, azonban a segélyeket jellemzően nem preferálják.

2) Milyennek látja lakóingatlanának állapotát?

A válaszokból kiderül, hogy bár lenne mit javítani a lakások állapotán, de általában kielégítő és jó állapotúnak vélik az érintettek a lakó ingatlanjaik állapotát. egyben. Ez egy reális meglátás, hiszen mindenki a saját közvetlen környezetét megpróbálja a lehetőségeihez mérten szinten tartani.

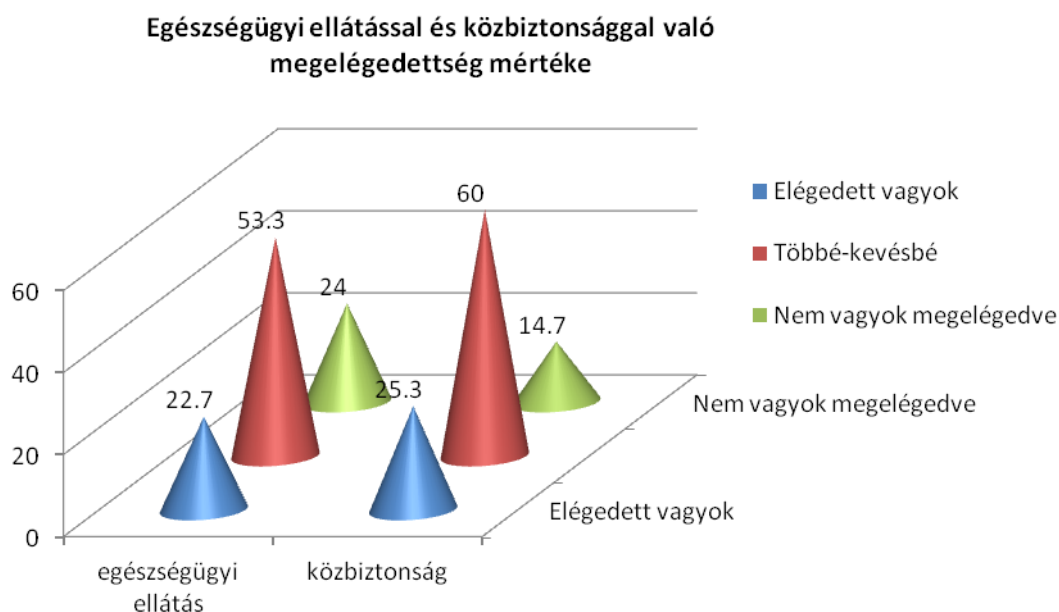
3) Ön szerint milyen mértékű problémát jelent Zalaegerszegen a munkanélküliség?

A lakossági felmérés alapján nem derül ki, hogy a megkérdezetteket érinti-e a munkanélküliség, de figyelemre méltó a szubjektivitás, mivel a válaszadók jelentősnek. már-már aggasztónak találják a munkanélküliséget a város viszonylatában, különösen ahhoz viszonyítva, hogy a városi munkanélküliségi rátája a magyarországi (~11%) értéknek mindössze 56%-a!

4) Mennyire van megelégedve a város közbiztonságával?

5) Mennyire van megelégedve a városban az egészségügyi ellátással?

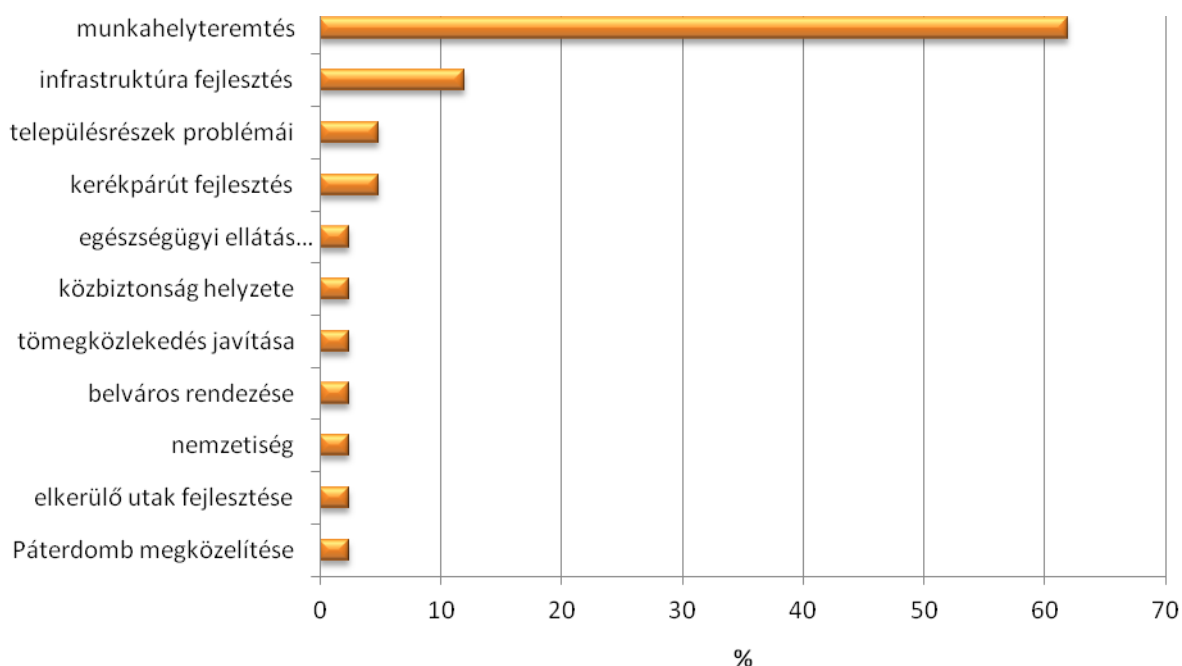

A város rendelőintézetében a betegellátás teljes körű, szakellátás és orvosi ügyelet is biztosított. Természetesen vannak bizonyos korlátok, sok esetben valóban a megyei kórházat szükséges felkeresni. A lehetőségek ellenére a válaszadók közel negyede nem elégedett a helyi ellátással. A közbiztonsággal nagyobb arányban elégedettek a megkérdezettek, az elégedetlenség valószínűleg az is az oka, hogy és a lakosok az esti órákban már inkább

otthon tartózkodnak, mert félnek kimenni az utcára. A városban a jelenleg üzemelő térfigyelő kamerákon túl további kamerák elhelyezésének lehetőségét is indokolt lehet mérlegelni.

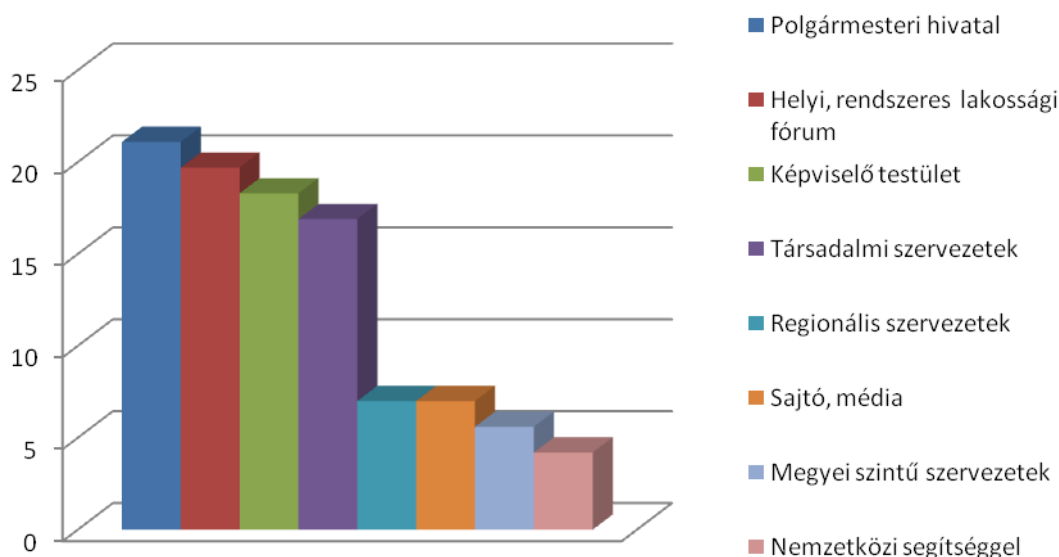
Zalaegerszeg társadalmi helyzetéhez kapcsolódó elemzés

1) Ön szerint a szociális célra rendelkezésre álló forrásokat mire kellene fordítani?

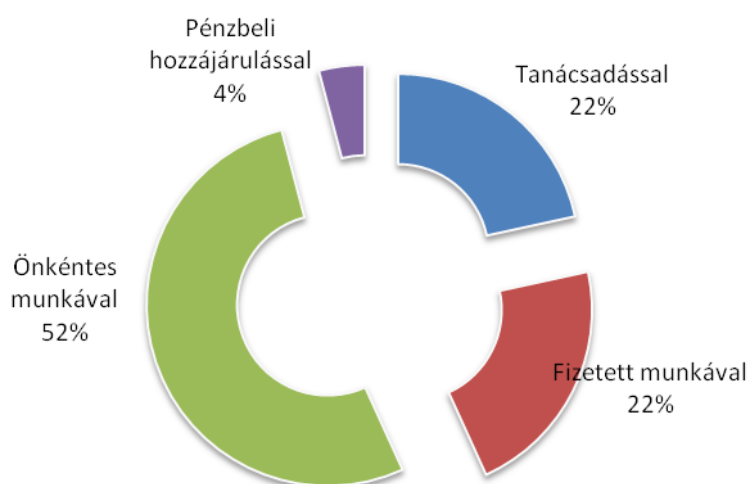
A megkérdezettek többsége a Város legsürgetőbb települési problémájának az munkahelyi problémákat nevezték meg, melyet az infrastruktúra feladatai, a településrészek, peremterületek helyzetének javítása követ. Előzőek mellett az egészségügy, a közbiztonság, a belváros városképe, illetve a nemzetiségi kérdések foglalkoztatják a válaszadókat.

2) Ön szerint milyen szervezetek, intézmények segítségével lehetne a települést leghatékonyabban?

Arra a kérdésre, hogy milyen módon, milyen szervezetek, intézmények segítségével lehetne a legjobban fejleszteni a Várost a válaszadók többsége (21%-a) a Polgármesteri Hivatalt, vagyis az Önkormányzatot nevezte meg, mint aki a fejlesztések megvalósítását leginkább segíteni tudja. A lakosság tehát az Önkormányzattól várja el a fenntartható fejlődés előkészítését. Mindezek mellett nagyon fontosnak tartják a lakossági fórumok szervezését, ahol a Városban élők az információgyűjtés és tájékoztatás mellett lehetőséget kapnának a saját véleményük, javaslataik kifejtésére, valamint elvárják a képviselő testület és a társadalmi szervezetek megfelelő mértékű szerepvállalását is. A legkevesebb szerepet a nemzetközi és a regionális szervezeteknek szánják a Város fejlesztését illetően.

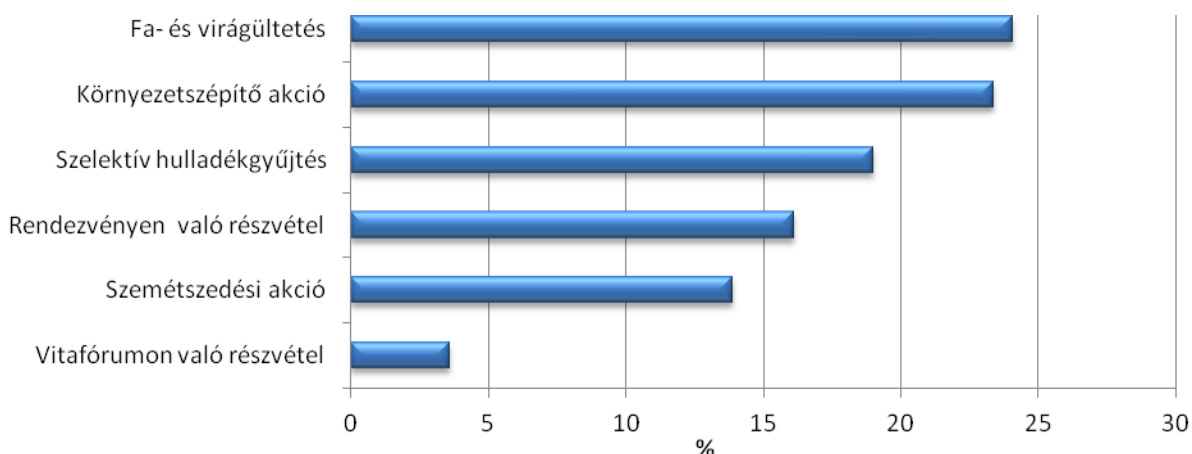
3) Ön szerint hogyan tudnának a helyi lakosok, civil szervezetek ebben részt vállalni?

A kérdőívet kitöltők több mint fele önkéntes munkával segítene a településen történő fejlesztésekben. 22% azt válaszolta, hogy tanácsadással, ismeretterjesztő tevékenységgel járulna hozzá ahhoz, hogy fejlődni tudjon Zalaegerszeg. Szintén 22% az, aki csak ellenszolgáltatás ellenében „segítene”, míg kis részük inkább pénzt adna, mint tenni valamit.

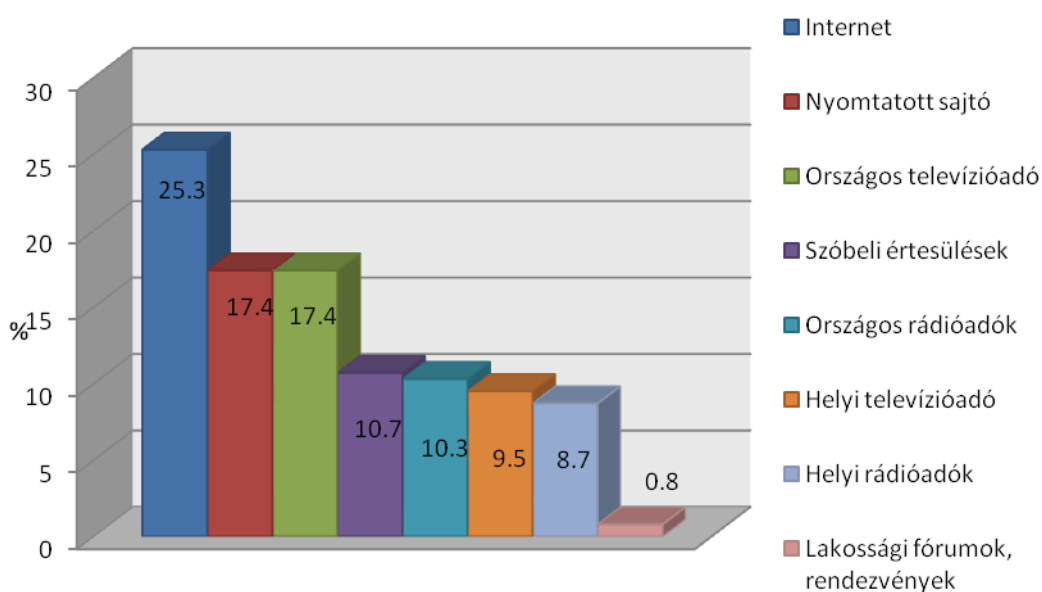
Az önkéntesség és a segítőkészség miatt megkérdeztük a város lakosait, hogy milyen tevékenységben vennének részt szívesen.

- 4) Milyen kezdeményezésekben venne részt szívesen az alábbiak közül? (több válasz is jelölhető)

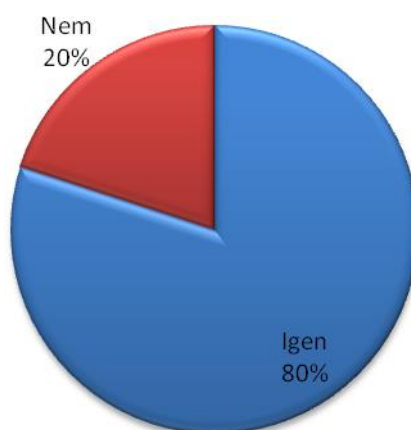
A fa-, és virágültetést a megkérdezettek mintegy egynegyede vállalna. Ugyancsak ilyen közel ilyen arányban vállalnának feladatot környezetszépítő akcióban. A válaszolók kb. 19 %-a a hulladékot szelektíven gyűjtené, de szemétszedési munkában is mintegy 14%-uk is részt venne, hogy a város szép, rendezett és élhető legyen. Az elemzésből kiderül, hogy némi összefogással, együttműködéssel sok probléma megoldható lenne, csak rendszeres és rendszerezett információáramlásra és megmozdulásra lenne szükség az elhatározás mellett.

- 5) Milyen információforrásokat vesz igénybe a mindennapjai során? (több válasz is jelölhető)

A válaszadók 25%-a az Internetet használja, hogy minél több információhoz jusson, akár a helyi, regionális, országos, európai vagy világban történt eseményekről van szó. A XXI. század az Internetet használja, gyerekek és felnőttek egyaránt. Az információszerzés másik két jellemző forrása az országos sugárzású TV adók és a nyomtatott sajtó (~17%). A helyi médiák szerepe a korábbiakhoz képest kissé megemelkedett, de elsősorban a fiatalabb felnőtt korosztályra jellemző.

6) Ismeri-e a fenntartható fejlődés fogalmát?

A Local Agenda program arra hivatott, hogy olyan optimális és városra szabott fejlődést érjen el, ami Zalaegerszegre jellemző. Az erősségek és gyengeségek mellett, fel kell ismerni a lakosok kívánságait és eleget tenni egy fenntartható város létrehozására. A többség, 80 %, ismeri a fogalmat, hogy mit jelent a fenntartható fejlődés, a fennmaradó 20%-a nem. A kiértékelésből azonban kiderül, hogy olyan problémákat foglalmaztak meg, amely megoldására a fenntarthatósági célokat kell alkalmazni. A jelenlegi helyzetről egy kevésbé jó képet adtak a válaszadók, de a jövőt tekintve sem bizakodnak. Aggódnak a gyerekek jövőjéért, a későbbi generáció számára nyújtott lehetőségeikért. Fontos számukra a környezetük, a helyi gazdasági, társadalmi és természeti helyzetük és a helyi vezetéstől várják a megoldást, de ez egy teljes szemléletváltoztatással érhető csak el.

Összességében elmondható, hogy a gyerekek és a lakosok felismerik a fenntartható fejlődéssel járó feladatokat, folyamatokat, elsősorban helyi szinten aggódnak a jelen és a jövő generációk miatt.

A kérdőíves megkérdezés lehetőséget adott arra, hogy nem csak a partnerek, civil szervezetek véleményét fogadjuk el, hanem a lakosokét is, akikért van és lesz a város. A megkérdezettek globálisan értékelték a kérdőív pontjait, helyenként elégedetlenek és várják a város fellendítését elősegítő cselekedeteket, fejlesztéseket és legfőképpen a jövőbeni célokat.

A Local Agenda 21 Program arra hivatott, hogy a jelenlegi helyzetet értékelve egy hosszú távú dokumentumot hozzon létre, amely a város fenntartható fejlődését veszi figyelembe. Optimális célkitűzéseket, stratégiát, jövőképet fogalmaz meg, amely a lakosság problémáinak megoldását jelenti és előrehaladást fog mutatni. A város gazdasági, társadalmi, természeti környezetét komplex módon használja a kitűzött célok elérése érdekében.

3.2 SWOT analízis

A célkitűzések megalapozásához a Város környezeti, társadalmi és gazdasági állapotának értékelése alapján szükséges meghatározni a főbb fejlődési, fejlesztési irányokat. Ennek egy jól bevált módszere az ún. SWOT analízis, amely a belső és külső tényezők alapján vizsgálja az adott állapotot és meghatározza a kitörési irányokat.

Az egyes betűk jelentése:

S - erősségek (*strengths*)

W - gyengeségek (*weaknesses*)

O - lehetőségek (*opportunities*)

T - fenyegetések (*threats*)

Az erősségek és a gyengeségek a belső állapotot jellemzik, míg a lehetőségek és a veszélyek a külső körülményeket.

	ERŐSSÉGEK	GYENGESÉGEK
Társadalmi pillér	• jelentős kis- és középvállalkozói szektor, • az infrastrukturális ellátottság -víz, gáz, villamos energiaellátás-megfelelő, • foglalkoztatottság az országos átlagnál jobb • lokálpatriotizmus • évenként több közösségi rendezvény • kulturális koncepció • korszerű sportlétesítmények	• erős szuburbanizációs folyamatok • innovációhoz köthető munkahelyek csekély aránya • elöregedő helyi társadalom • belső közlekedési infrastruktúra elégtelensége • a foglalkoztatottság helyzete ellenére a munkanélküliség aránya nő
Környezeti pillér	• változatos természeti környezet, a védett természeti területek biológiai sokfélesége jelentős • termelő és szolgáltató szektor környezetterhelése alacsony, • a táji és geomorfológiai, valamint a mikroklimatikus adottságok kedvezőek, • a helyi környezetvédelmi jogszabályalkotás a környezetvédelem valamennyi területét átfogja • kommunális és szelektív hulladékszállítás helyzete • termálvíz és biomassza hasznosítás lehetősége • A zöldterületek levegőminősége jó, és a zöldfelületek aránya a városban kiemelkedően magas •	• a belvárosi forgalomból származó levegő- és zajterhelés magas, • csapadékvíz-elvezető árkok állapota csak részben megfelelő, a nagy intenzitású csapadékesemények terheléscsökkentése nem elégséges, • a vízbázis területe szennyeződésre érzékeny,
Gazdasági pillér	• jelentős kis- és középvállalkozói szektor , multinacionális vállalatok jelenléte • az infrastrukturális ellátottság -víz, gáz, villamos energiaellátás-megfelelő, • gazdasági területek telepítésének feltételei adottak, • repülőtér.	• részben kihasználatlan ipari és turisztikai lehetőségek, • a repülőtér kihasználatlansága, • kevés szállásférőhely • alacsony hozzáadott érték, feldolgozottság a mezőgazdaságban • a közlekedési infrastruktúra jelenlegi állapota nem felel meg a forgalmi igényeknek

	LEHETŐSÉGEK	FENYEGETÉSEK
Társadalmi pillér	- új társadalmi szereplők megjelenése, új civil szervezetek alakulása, lakossági összefogás - jól kihasznált közösségi terek kialakítása, - a lakosság környezettudatosságának növelése, - szakképzés, - fiatalok képzése a helyi, térségi igényeknek megfelelően, - magasabb fokú környezeti nevelés az óvodákban és az iskolákban - figyelemfelhívó rendezvények	- elvándorlási ráta növekedése, - népességfogyás, - az öregedési index növekedése, - lokálpatriotizmus háttérbe szorulása, - társadalmi elidegenedés, - globalizáció hatása, identitástudat csökkenése, - hagyományörzés háttérbe szorulása, - életszínvonal romlása.
Környezeti pillér	- kistérségi, természetvédelmi, fejlesztési együttműködés kialakításának megszervezése - külső források (EU, hazai) bevonása a környezet és természetvédelmi fejlesztésekbe, - természeti és táji adottságok turisztikai szempontú érvényesítése, - védett természeti területek fejlesztése (Natura 2000) - környezetbarát közlekedés-fejlesztés (pl. kerékpárutak, hatékonyabb tömegközlekedés), - megújuló energiaforrások alkalmazása helyi szinten (napenergia, biogáz stb.), - külterületeken erdősítés, gyepesítés az eredeti természeti állapot visszaállítása - gyerekbarát környezet kialakítása	- a közlekedés okozta környezet-szennyezés megnövekedése, - erőforráskészletek csökkenése, - talajszennyezettség növekedése, talajok fizikai és kémiai romlása, - felszín alatti vizek szennyezett-ségének növekedése - közlekedési, energetikai és ipari környezetterhelés erősödésével az életminőség romlása - természeti adottságok felélése, az ökológiai rendszerek feldarabolódása, biodiverzitás csökkenése - városi terjeszkedés kedvezőtlen tájképi hatása
Gazdasági pillér	- külső források (EU, hazai) bevonása a gazdasági fejlesztésekbe, - turizmus fejlesztése, - új munkahelyek megteremtése, - kerékpáros turizmus népszerűsítése - Graz – Maribor – Horvátország felé a határmenti együttműködések erősödése - szakképzett munkaerő rendelkezésre állása, a zalaegerszegi felsőoktatás integrációja és önállósodása - határ közelsége	- fiatalok elköltözése, európai uniós munkaerőpiac miatt munkaerőhiány - munkanélküliség növekedése, - a gazdasági válság hatása sokáig érezhető, - hosszú távú finanszírozási problémák, - területi különbségek fokozódása, - vállalkozási önerő hiánya - kedvezőtlen elérhetőség, nagy közúti közlekedési beruházások késlekedése - a hagyományos élelmiszer feldolgozó iparágak instabil helyzete

4 STRATÉGIA

4.1 Célállapot

Cél a **fenntartható fejlődés elősegítése**, melynek következményeként megvalósul az erőforrások gazdaságos felhasználása. Fellendül a Város gazdasága, fejlődik társadalma, új munkahelyek jönnek létre, bővülnek a jövedelemszerzési lehetőségek és a Város lakói több figyelmet fordítanak a környezetvédelemre és a megújuló energiaforrások használatára.

A Város vezetése a lakossággal együttműködve pedig mindent megtesz azért, hogy a fenntarthatóság szolgálatában álló döntések szülessenek és a környezeti erőforrásokkal kíméletesen gazdálkodó fejlesztések valósuljanak meg.

A jövőkép eléréséhez azonban hosszú távú (9–20 év) célkitűzések, középtávú (4–8 év) tematikus célok, ill. rövidtávú (1–3 év) részcélok megvalósulására van szükség.

4.2 Prioritások

A fenntartható fejlődéshez, mint központi célhoz szükséges a fenntarthatósági pillérek megerősítése. A megerősítések fontossági sorrendbe helyezése prioritásuk szerint kell történjen. Az elsőrendű szolgáltatási igények és problémák, kérdések felfedése a közösségi kérdőíveken keresztül lehetséges.

Társadalmi prioritások: helyi egyetértés megteremtése a Város alapértékeiről, az egészséges életkörülményekről, a jelenlegi és jövő generációi számára szükséges feltételek biztosításával.

- társadalmi szemléletformálás a Fenntarthatóság jegyében,
- intézményi működés hatékonyságának növelése
- egészségügyi helyzet fejlesztése,
- szociális helyzet fejlesztése,
- oktatás, képzés fejlesztése
- közbiztonság fejlesztése,
- kulturális élet gazdagítása,
- esélyegyenlőségi jogok biztosítása,
- közösségi közlekedés fellendítése
- gyermekek és fiatalok társadalmi beilleszkedésének segítése.

Gazdasági prioritások: jelentős mértékben támaszkodik az emberi munkaerőre, a megújuló energiaforrásokra, erőforrásokra és a nemzetgazdaság egésze szempontjából optimális gazdasági formációkra.

- nemzetközi együttműködés
- az Önkormányzat és az önkormányzati intézmények hatékony működéséhez szükséges gazdasági feltételek megteremtése,
- ipar fejlesztése,

- mezőgazdaság fejlesztése,
- gazdasági szektor (kereskedelem, szolgáltatás) fejlesztése,
- vendéglátás, idegenforgalom, turizmus fellendítése.

Környezeti prioritások: a káros anyagoktól való védelemmel és a természeti erőforrások hatékony hasznosításával garantáljuk a lakosság hosszú távú jólétét, valamint a növény és állatvilág életkörülményinek és sokszínűségének fennmaradását.

- Környezet ismeret, környezettudatosság
- Települési és épített környezet védelme
- a lakókörnyezet védelme a káros emisszió kibocsátásoktól (levegő, zaj)
- infrastrukturális helyzet javítása, fejlesztése,
- energiafelhasználás hatékony és megújuló lehetőségeinek kihasználása,
- zöldterületek védelme, fenntartása – növény és állatvilág fenntartása
- hulladékgazdálkodás.

4.3 Várható hatások

A Local Agenda 21 terv készítése során a Fenntartható Fejlődés eléréséhez kitűzött fő és részcélok, valamint az ezek megvalósításához szükséges programoknak lehetnek közvetett és közvetlen hatásai az egyes fenntarthatósági pilléreket tekintve. A várható hatásokat a 3 fő pillérre vonatkozóan az alábbiakban soroljuk fel:

Társadalmi hatások:

- környezettudatos nevelés az oktatásban,
- közoktatás helyzete javul, korszerűsödik,
- a lakosság környezettudatossága nő,
- esélyegyenlőség javulása,
- egészségügyi ellátás javul,
- elvándorlás mértékének csökkenése,
- a lakosság korösszetétele javul,
- a lakosság gyermekvállalási kedve nő,
- a fiatal munkaerő helyben maradása,
- munkanélküliség csökken,
- kulturális értékek, hagyományok, sport, művelődés megőrzése,
- vendéglátás, idegenforgalom, turizmus javul,
- látogatók számának növekedése,
- szociális ellátás javul,
- közbiztonság javul,
- javuló életminőség.

Gazdasági hatások:

- infrastruktúra javul,
- közösségi közlekedés javul,
- megközelíthetőség javul,
- vállalkozások száma nő,
- beruházások száma nő,
- turizmus, idegenforgalom fellendülése,
- megújuló- és energiatakarékos energiaforrásokra való áttérések,
- foglalkoztatás, munkaerőpiac helyzete javul.

Környezeti hatások:

- a környezet minősége, állapota javul,
- a városi levegő minősége nem romlik,
- a talaj minősége javul,
- a felszín és felszín alatti vizek minősége javul, szennyezettsége csökken,
- a zaj és rezgés okozta környezetterhelés csökken,
- hulladékgazdálkodás helyzete javul,
- a Város zöldfelületi rendszerének állapota, minősége javul,
- biológiai aktivitásérték növekszik,
- védett területek és helyi értékek fennmaradnak,
- új védelem alá helyezendő területek, értékek kijelölése,
- természetes élőhelyek fennmaradnak.

5 MEGVALÓSÍTÁS

Jelen fejezetben a fenntarthatósági pillérekre vonatkozó prioritások megvalósításához szükséges részprogramok, projektek kerülnek felsorolásra, részletesen tárgyalva a várható eredményeket és a megvalósítás körülményeit, feltételeit (cél, célcsoport, ütemezés, partnerek, beruházási költség, megvalósítási keretek).

Az egyes intézkedések kijelölésénél támpontként szolgáltak Zalaegerszeg MJ Város Polgármesteri Hivatalának pályázati anyagai. A folyamatban lévő, vagy beadásra tervezett pályázatokon kívül a tervi hierarchiában felsőbb szinten lévő tervek, programok, koncepciók, stratégiák által megjelölt fejlesztési irányokat vettük figyelembe.

A megjelölt fejlesztési programok ajánlások, melyek a fenntarthatósági szempontok érvényesülését célozzák, irányt mutatva a további feladatok kitűzéséhez. Az alábbiakban felsorolt projektek között szerepelnek az Önkormányzat által már beadott, vagy beadásra tervezett pályázatok, későbbi tervek között szereplő fejlesztési irányok és új javaslatok a következő évekre/évtizedekre vonatkozóan. Az intézkedéseket illetően inkább a megvalósítás ajánlott időkeretét tüntettük fel: rövidtáv (1–3 év), középtáv (4–8 év), hosszútáv (9-20 év).

Ugyanez vonatkozik a beruházási költségre: a lehetséges fejlesztések költsége csak becsülhető, az a tényleges projektméret függvénye.

Önkormányzati hatáskörön kívül eső célkitűzések is bekerültek a programokba, hiszen a fenntarthatóság csak a teljes közösség részvételével valósítható meg.

A megvalósítás keretét szolgáló pályázati lehetőséget jelentik az ágazati operatív programok és a regionális program, melyek a jelenlegi és távlati időszakra tervezett konkrét programok terén nyújtanak segítséget a források megteremtésére. A jövőbeni pályázati lehetőségek még nem ismertek programszerűen, ezért nem került a közép- és hosszú távú javaslatokat illetően konkrét megvalósítási keret megjelölésre.

A város környezeti fenntarthatóság szempontjából jelentős erőfeszítéseket tesz és kíván tenni a jövőben is. Ennek köszönhetően indult el az „Ökováros” program, mely komplex (társadalmi, gazdasági és környezetvédelmi) szempontok alapján folyamatos felülvizsgálaton megy keresztül, kapcsolódva a város többi fejlesztési tervével, stratégiájával. Így a későbbiekben részletezett programok – részben az Ökováros projekten belül – részint már futó projekteket jelentenek, illetve a jövőben a folyamatban lévők folytatásaként, azokhoz integrálva valósíthatók meg. Az Önkormányzat az „Ökováros” projekt keretében összefogott komplex, számos jelentős különálló munkákat és minden évben értékeli, felülvizsgálja, szükség szerint módosítja. A program koncepciójának részét képezik többek között:

- - az újrahasznosítható energiák hasznosítási arányának növelése,
- a helyi járatú közlekedés autóbuszainak üzemanyag átállítása a korábban említett metángázra,
- a kommunális szilárd hulladéklerakó (Búslakpuszta) depóniagáz hasznosítása,
- passzív, vagy azt megközelítő minta lakópark kialakítása,
- termálvíz hő elsődleges és másodlagos hasznosításának lehetősége ipari-gazdasági területen
- városi Intézmények energia megtakarítást jelentő beruházások megvalósítása,
- lakossági környezetvédelmi és energiatakarékos beruházások megvalósításának elősegítése fenntartható életmódot és az ehhez kapcsolódó viselkedésmintákat ösztönző kampányok (szemléletformálás, informálás, képzés) megvalósításával,
- hivatásforgalmú kerékpáros közlekedés infrastrukturális feltételeinek javítása, valamint kerékpárforgalmi hálózat fejlesztés
- hulladékhasznosítás társadalmi elfogadottságának kidolgozása

Zalaegerszeg MJV Önkormányzata előre láthatóan 2014-ben véglegesíti a város 2020-ig szóló Integrált Településfejlesztési Stratégiáját.

A folyamatcélja, hogy a település a lehető legnagyobb mértékben képes legyen saját fejlesztési céljainak szolgálatába állítani az elérhető Európai Unió forrásokat és jelentős beruházásokkal segítse a város közép és hosszú távú fejlődését.

A stratégia kialakítása során kiemelt fontosságú a széles társadalmi párbeszéd és a városi partnerségi együttműködés megteremtése, mely a civil, gazdasági, egyházi, kulturális és egyéb szakmai szervezetek bevonásával valósul meg. E célkitűzés megvalósítása érdekében 2013. október-november folyamán közel 100 városi érdekeltiségű szervezet képviselőjének bevonásával változatos tematikájú műhely-beszélgetések zajlanak/zajlottak Zalaegerszegen,

melyek a város jelenlegi helyzetét és a jövőbeni beruházások lehetséges irányait térképezik fel.

Jelen dokumentáció projektjavaslatai is segítséget kívánnak nyújtani mind az Ökováros programhoz, mind pedig az Integrált Településfejlesztési Stratégia összeállításához a helyi fenntarthatósági szempontok érvényesülése mellett.

5.1 Környezeti pillér

5.1.1 KÖRNYEZETI ELEMÉK ÉS RENDSZEREK ÁLLAPOTÁNAK VÉDELME

A program célja: a környezeti elemek: levegő, víz, talaj, felszíni- felszín alatti vizek, az élővilág fenntartása, egyben a hozzájuk kapcsolódó értékek megóvása úgy, hogy a károk, problémák kiküszöbölése mellett az optimális és fenntartható körülményeket biztosítani tudja.

A pillér alapja a komplex fenntarthatóságnak és elengedhetetlen a jó állapot megőrzése.

PROJEKTEK:

<i>Projekt neve</i>	Környezetvédelmi Program felülvizsgálata
<i>Projekt célja</i>	Aktualizálni az elkészített programot
<i>Célcsoport</i>	Lakosság
<i>Érintett terület</i>	▪ Zalaegerszeg MJ Város közigazgatási területe
<i>Javasolt ütemezés</i>	Folyamatosan (évente ellenőrzés, 4 évente teljes felülvizsgálat)
<i>Partnerek</i>	▪ Önkormányzat ▪ Civil szervezetek ▪ Lakosság
<i>Beruházási költség</i>	1.000.000,-
<i>Megvalósítási keret</i>	▪ Saját forrás

<i>Projekt neve</i>	Helyi hulladékgazdálkodás jogi szabályozása
<i>Projekt célja</i>	Az országos jogi szabályozás és a hulladékgazdálkodási tervezés folyamatos módosulása, illetve a helyi igények nyomán szükséges a helyi rendelet jogi szempontú folyamatos nyomon követése és amennyiben szükséges azok módosítása illetve újabb rendeletek megalkotása a hulladékgazdálkodás területén.
<i>Célcsoport</i>	Lakosság, közszolgáltató
<i>Érintett terület</i>	▪ Zalaegerszeg MJ Város közigazgatási területe
<i>Javasolt ütemezés</i>	Folyamatosan
<i>Partnerek</i>	▪ Önkormányzat
<i>Beruházási költség</i>	-

Megvalósítási keret	-
---------------------	---

Projekt neve	Környezetvédelmi kommunikációs terv kidolgozása
Projekt célja	A kiskorú és felnőtt életkorú lakosság körében népszerűsíteni a környezettudatos életmódot. Folyamatosan tájékoztatni kell az embereket, bevezetni az oktatási rendszerbe a környezetvédelem tevékenységét és a hozzá kapcsolódó eszközrendszert. Törekedni kell a széleskörű információk átadására, iskolában, munkahelyen, városi tv-n, interneten keresztül. Rendezvényeket kell szervezni, és csak gyakori helyzetértékelés segítségével értékelhető a kitűzött célok aktuális állapota. Stratégia felállítása konkrét feladatokkal.
Célcsoport	Lakosság
Érintett terület	▪ Zalaegerszeg MJ Város közigazgatási területe
Javasolt ütemezés	Rövidtávon és folyamatosan
Partnerek	▪ Önkormányzat ▪ Civil szervezetek, ▪ Külső szakértők ▪ Lakosság
Beruházási költség	projektmérettől függően
Megvalósítási keret	▪ Saját és pályázati forrás

Projekt neve	Környezetvédelmi oldal létrehozása a városi honlapon és a helyi újságokban (Zalaegerszegi 7 nap, Zalaegerszeg hetilap)
Projekt célja	Az újság keretein belül széleskörű információ adható át, amit szinte mindenki olvas. Lehetőség szerint különszám is készíthető, amelyben csak a környezettudatos életmódról és környezet védelemről adnak hírt.
Célcsoport	Lakosság, vállalkozások, munkahelyek, intézmények
Érintett terület	▪ Zalaegerszeg MJ Város közigazgatási területe
Javasolt ütemezés	Rövidtávon és folyamatosan
Partnerek	▪ Önkormányzat ▪ Civil szervezetek, ▪ Külső szakértők
Beruházási költség	projektmérettől függően
Megvalósítási keret	▪ Saját és pályázati forrás

<i>Projekt neve</i>	<i>Nyilvánosság a város környezeti ügyeivel kapcsolatban</i>
<i>Projekt célja</i>	Helyet kell adni a társadalmi észrevételeknek, javaslatoknak, lakossági fórumokat kell rendszeresen szervezni, ahol a környezettel foglalkoznak. Meg kell ismerni, meg kell hallgatni a közvéleményt, a lakosság hallgassa meg a vezetőség alternatíváit, vegye figyelembe a lehetőségeket és hatásköröket Éves jelentéseket célszerű közzétenni a város honlapján, amit változás, változtatás esetében módosítani szükséges.
<i>Célcsoport</i>	Lakosság
<i>Érintett terület</i>	▪ Zalaegerszeg MJ Város közigazgatási területe
<i>Javasolt ütemezés</i>	Rövidtávon és folyamatosan
<i>Partnerek</i>	▪ Önkormányzat ▪ Lakosság
<i>Beruházási költség</i>	projektmérettől függően
<i>Megvalósítási keret</i>	▪ Saját és pályázati forrás

5.1.2 TELEPÜLÉSI ÉS ÉRINTETT KÖRNYEZET VÉDELME

Az intézkedés célja: A környezeti konfliktusok kialakulását megelőző mechanizmusok érvényesítése a városi fejlesztési, tervezési és engedélyezési folyamatokban. A településszerkezetből és területhasználatból adódó környezeti konfliktusok megelőzése. A jó lakókörnyezet és életminőség hosszú távú biztosítása a városlakók számára.

PROJEKTEK:

<i>Projekt neve</i>	Zöldterületek fenntartása – Zöldfelület stratégia
<i>Projekt célja</i>	A Város egyik legfontosabb feladata a zöldfelületi arány növelése, a meglévő zöldfelületek jó karban tartása, mely lehetőséget kínál a Város otthonossá, természet közelivé tételéhez. Ez a parkok kialakítását, folyamatos fenntartását, felújítását az elöregedett fák cseréjét, a pázsitok újraterelítését, rendszeres locsolását és nyírását, továbbá a nagyobb virágfelületek kialakítását jelentheti.
<i>Célcsoport</i>	Lakosság Városba látogatók
<i>Érintett terület</i>	▪ Zalaegerszeg MJ Város közigazgatási területe
<i>Javasolt ütemezés</i>	Folyamatosan
<i>Partnerek</i>	▪ Önkormányzat ▪ Civil szervezetek ▪ Közterület fenntartó ▪ Lakosság
<i>Beruházási költség</i>	Projektmérettől függően
<i>Megvalósítási keret</i>	▪ Pályázati forrás ▪ Saját forrás

<i>Projekt neve</i>	Egyedi fák, fasorok védelme
<i>Projekt célja</i>	Az egyedi fák, fasorok telepítésével biztosítható az elöregedett, illetve lakossági panaszok miatt eltávolított sorfák pótlása. Elsődleges a Város védett természeti értékeit képviselő fának, fasorainak, növényeinek folyamatos gondozása.
<i>Célcsoport</i>	Lakosság Városba látogatók
<i>Érintett terület</i>	▪ Zalaegerszeg MJ Város közigazgatási területe
<i>Javasolt ütemezés</i>	Folyamatosan
<i>Partnerek</i>	▪ Önkormányzat ▪ Közterület fenntartó ▪ Lakosság
<i>Megvalósítási keret</i>	▪ Saját forrás

<i>Projekt neve</i>	Természet közeli élőhelyek védelme
<i>Projekt célja</i>	Megvédeni és megőrizni a természetközeli élőhelyeket hozzájárulva a biodiverzitás sokszínűségéhez. Természetközeli élőhelyeknek tekinthetők azok a területek, ahol az emberi beavatkozás, emberi tevékenységek (pl. gazdálkodás) mértéke elhanyagolható. Szükség esetén a védelem biztosítása jogszabályi úton (városi rendelettel).
<i>Célcsoport</i>	▪ Lakosság ▪ Városba látogatók
<i>Érintett terület</i>	▪ Zalaegerszeg MJ Város közigazgatási területe ▪ helyi védetté nyilvánításra javasolt területek ▪ már védettség alatt álló területek
<i>Javasolt ütemezés</i>	Folyamatosan
<i>Partnerek</i>	▪ Önkormányzat ▪ Civil szervezetek ▪ Nemzeti Park ▪ Környezetvédelmi és Természetvédelmi Felügyelőség
<i>Beruházási költség</i>	Projektmérettől függően
<i>Megvalósítási keret</i>	▪ Pályázati forrás ▪ Saját forrás

<i>Projekt neve</i>	Tájsebek feltérképezése és helyreállítása
<i>Projekt célja</i>	A Város közigazgatási területén található tájsebek (pl. bányagödör, régi katonai terület) felmérésének elkészítése. A tájsebek helyreállítása, rehabilitációja.
<i>Célcsoport</i>	Lakosság Városba látogatók
<i>Érintett terület</i>	▪ Zalaegerszeg MJ Város közigazgatási területe
<i>Javasolt ütemezés</i>	Folyamatosan
<i>Partnerek</i>	▪ Önkormányzat ▪ Civil szervezetek ▪ Környezetvédelmi és Természetvédelmi Felügyelőség
<i>Beruházási költség</i>	Projektmérettől függően
<i>Megvalósítási keret</i>	▪ Pályázati forrás ▪ Saját forrás

<i>Projekt neve</i>	Országos Ökológiai Hálózatba tartozó területek használatának korlátozása
<i>Projekt célja</i>	Az országos ökológiai hálózat övezetben csak olyan kiemelt térségi és megyei terület-felhasználási kategória, illetve övezet jelölhető ki, amely az ökológiai hálózat természetes és természet közeli élőhelyeit és azok kapcsolatait nem károsítja. A közművezetéseket és a járulékos közműépítményeket úgy kell elhelyezni, hogy azok a tájba illőek legyenek. Az övezetben az új és felújítandó nagy-, közép- és kisfeszültségű vezetékeket – ha azt táj- és természetvédelmi igények indokolják – földkábelben kell elhelyezni. Az ökológiai (zöld) folyosó övezete nem minősíthető beépítésre szánt területté.
<i>Célcsoport</i>	Lakosság, Önkormányzat, földhasználók
<i>Érintett terület</i>	▪ Zalaegerszeg MJ Város közigazgatási területe
<i>Javasolt ütemezés</i>	Folyamatosan
<i>Partnerek</i>	▪ Önkormányzat ▪ Civil szervezetek ▪ Környezetvédelmi és Természetvédelmi Felügyelőség ▪ Nemzeti Park
<i>Beruházási költség</i>	Projektmérettől függően
<i>Megvalósítási keret</i>	▪ Pályázati forrás ▪ Saját forrás

<i>Projekt neve</i>	Műemléki épületek, helyi jelentőségű épített értékek, régészeti lelőhelyek védelme, a Város építészeti emlékeinek felújítása
<i>Projekt célja</i>	A Város műemlékeinek, műemlék jellegű épületeinek és építményeinek, továbbá a helyi szempontból védelemre méltó, értékes épületek rekonstrukciója vizuális környezetesztétikai szempontból is fontos.
<i>Célcsoport</i>	Lakosság, turisták, ide látogatók
<i>Érintett terület</i>	Zalaegerszeg MJ Város közigazgatási területe
<i>Javasolt ütemezés</i>	Közép- és hosszútáv
<i>Partnerek</i>	▪ Önkormányzat ▪ Kulturális Örökségvédelmi Hivatal
<i>Beruházási költség</i>	-
<i>Megvalósítási keret</i>	Saját forrás, pályázat

<i>Projekt neve</i>	Tájvédelmi tevékenység
<i>Projekt célja</i>	A településrendezési terv módosításakor a természet közeli tájállapot érvényre jutatása. Megfelelő zöldfelület arány kialakítása, természetközeli területek beépítési arányának és módjának szigorú szabályozása (szükség esetén korlátozása).
<i>Célcsoport</i>	Lakosság
<i>Érintett terület</i>	Zalaegerszeg MJ Város közigazgatási területe
<i>Javasolt ütemezés</i>	folyamatos
<i>Partnerek</i>	▪ Önkormányzat
<i>Beruházási költség</i>	-
<i>Megvalósítási keret</i>	-

5.1.3 LAKÓKÖRNYEZET VÉDELME A KÁROS HATÁSOKTÓL

Az intézkedés célja: az emisszió kibocsátási értékeinek csökkentésére való intézkedési program megfogalmazása

PROJEKTEK:

<i>Projekt neve</i>	Környezetminőség javítása, élhető, egészséges városi környezet kialakítása
<i>Projekt célja</i>	Az élhető, vonzó városi környezet megteremtéséhez mindenekelőtt az egészségre veszélyes környezeti ártalmak csökkentésére (a levegő, a víz, a talaj szennyezésének visszaszorítására, valamint a zajterhelés korlátozására) van szükség. ▪ Levegőtisztaság védelem, ▪ Talajvédelem, ▪ Vízvédelem, ▪ Élővilág, természetvédelem, ▪ Hulladékgazdálkodás és szennyvízkezelés, ▪ Környezeti ismeretek környezettudatosság közvetítése a lakosság részére, ▪ Zajvédelem, ▪ Települési és épített környezet védelme, ▪ Energiagazdálkodás, ▪ Környezetbiztonság.
<i>Célcsoport</i>	Lakosság, turisták, ide látogatók
<i>Érintett terület</i>	Zalaegerszeg MJ Város közigazgatási területe és térsége
<i>Javasolt ütemezés</i>	Rövidtáv
<i>Partnerek</i>	▪ Önkormányzat ▪ Környezetvédelmi és Természetvédelmi Felügyelőség
<i>Beruházási költség</i>	Projektmérettől függően
<i>Megvalósítási keret</i>	Saját forrás, pályázati lehetőségek

<i>Projekt neve</i>	Allergén növényekkel kapcsolatos intézkedések
<i>Projekt célja</i>	Az allergén növények egészségkárosító hatásának mérséklése érdekében: ▪ Részletesen fel kell térképezni a Város területén előforduló allergén növények elterjedését, tényleges és potenciális élőhelyeit. ▪ Meg kell határozni azon növények körét, amelyek pollenje ténylegesen jelentős egészségügyi veszélyforrást jelent. ▪ Az elterjedési térkép alapján intézkedési programot kell kidolgozni, amely meghatározza a különböző területtípusok kezelési feladatait az allergén növények terjedésének visszaszorítása érdekében. A kezelési feladatoknak elsődlegesen az élőhelyi körülmények természetes módszerekkel történő megváltoztatására kell irányulniuk, amely az allergén növény terjedését akadályozza meg. ▪ Az intézkedési program megvalósítása. A programot megfelelően kommunikálni kell, megvalósításába be kell vonni a területhasználókat, tulajdonosokat
<i>Célcsoport</i>	Lakosság
<i>Érintett terület</i>	Zalaegerszeg MJ Város közigazgatási területe
<i> Javasolt ütemezés</i>	Rövidtáv
<i>Partnerek</i>	▪ Önkormányzat
<i>Beruházási költség</i>	-
<i>Megvalósítási keret</i>	-

<i>Projekt neve</i>	Utak pormentesítése
<i>Projekt célja</i>	A Város útjai okozta diffúz porszennyezés csökkentésének leghatékonyabb módja a burkolatlan utak szilárd burkolattal történő ellátása, illetve szilárd burkolatú utakon a rendszeres utcaseprés elvégzése illetve nyáron az utak locsolása.
<i>Célcsoport</i>	Lakosság, turisták, ide látogatók
<i>Érintett terület</i>	Zalaegerszeg MJ Város közigazgatási területe
<i> Javasolt ütemezés</i>	folyamatosan
<i>Partnerek</i>	▪ Önkormányzat
<i>Beruházási költség</i>	Projektmérettől függ
<i>Megvalósítási keret</i>	Pályázati forrás és saját költség

<i>Projekt neve</i>	Levegőtisztaság-védelmi intézkedési terv készítése
<i>Projekt célja</i>	Uniós elvárásoknak és a jogszabályokban előírt határértékeknek való megfelelés.
<i>Célcsoport</i>	Lakosság, turisták, ide látogatók
<i>Érintett terület</i>	Zalaegerszeg MJ Város közigazgatási területe és térsége
<i>Javasolt ütemezés</i>	Rövidtáv (folyamatban)
<i>Partnerek</i>	▪ Önkormányzat ▪ Környezetvédelmi és Természetvédelmi Felügyelőség
<i>Beruházási költség</i>	Projektmérettől függően
<i>Megvalósítási keret</i>	Saját forrás

<i>Projekt neve</i>	A felszíni vizekbe történő illegális szennyvízbevezetések feltárása és visszaszorítása
<i>Projekt célja</i>	Fel kell tárni és meg kell szüntetni a Város felszíni vizeibe történő közvetlen szennyvízbevezetéseket. Szükséges azonosítani azokat a szennyezőforrásokat is, amelyek a csapadécsatornákon keresztül terhelik ezeket a vizeket. Illegális folyékonyhulladék leürítő helyek és illegális szennyvíz és csapadékvíz bevezetések megszüntetése.
<i>Célcsoport</i>	Lakosság, turisták, ide látogatók
<i>Érintett terület</i>	Zalaegerszeg MJ Város közigazgatási területe,
<i>Javasolt ütemezés</i>	folyamatos
<i>Partnerek</i>	▪ Önkormányzat ▪ Víz és csatornamű szolgáltató
<i>Beruházási költség</i>	Projektmérettől függ
<i>Megvalósítási keret</i>	Pályázati forrás és saját költség

<i>Projekt neve</i>	A felszíni és felszín alatti vizeket szennyező illegális hulladéktelepítők helyek felszámolása
<i>Projekt célja</i>	A felszíni és felszín alatti vizeket szennyező illegális hulladéklerakók felszámolása különös tekintettel a felszíni vizek parti sávjára és azon mélyfekvésű területekre, ahol a hulladék és a talajvíz közvetlenül érintkezhet. Illegális hulladéklerakó és hulladéktelepítő helyek megszüntetése.
<i>Célcsoport</i>	Lakosság
<i>Érintett terület</i>	Zalaegerszeg MJ Város közigazgatási területe
<i>Javasolt ütemezés</i>	folyamatos
<i>Partnerek</i>	▪ Önkormányzat ▪ Civil szervezetek ▪ Környezetvédelmi Felügyelőség
<i>Beruházási költség</i>	Projektmérettől függ
<i>Megvalósítási keret</i>	Pályázati forrás és saját költség

<i>Projekt neve</i>	Záportározók, vízgyűjtő medencék kialakítása
<i>Projekt célja</i>	Csapadékvíz rendezés, lehullott nagy mennyiségű csapadékvíz elvezetése.
<i>Célcsoport</i>	▪ Lakosság ▪ Intézmények
<i>Érintett terület</i>	Zalaegerszeg MJ Város közigazgatási területe
<i>Javasolt ütemezés</i>	Közép- és hosszútáv
<i>Partnerek</i>	▪ Önkormányzat
<i>Beruházási költség</i>	Beruházás méretétől függően
<i>Megvalósítási keret</i>	Pályázati forrás, önerő

<i>Projekt neve</i>	Zajterhelés megelőzése
<i>Projekt célja</i>	A településrendezési tervekben a zajvédelmi követelmények érvényre juttatása (pl. zajvédelmi távolságok). Telephely engedélyezése során műszeres méréssel kell ellenőrizni, illetve igazolni a megengedett zajterhelési határértékek teljesülését. Közlekedési eredetű fokozott zajterhelés csökkentése érdekében forgalomszervezési, járműkorszerűsítési és útminőségi fejlesztések elvégzése.
<i>Célcsoport</i>	Lakosság, turisták, ide látogatók
<i>Érintett terület</i>	Zalaegerszeg MJ Város közigazgatási területe
<i>Javasolt ütemezés</i>	folyamatos
<i>Partnerek</i>	▪ Önkormányzat ▪ Civil szervezetek ▪ Környezetvédelmi Felügyelőség
<i>Beruházási költség</i>	Projektmérettől függ
<i>Megvalósítási keret</i>	Pályázati forrás és saját költség

5.1.4 INFRASTRUKTURÁLIS HELYZET JAVÍTÁSA, FEJLESZTÉSE

Az intézkedés célja: a városi infrastruktúra fejlesztése, mivel a megfelelő infrastrukturális kiépítettség nagymértékben hozzájárul a beruházások, tőke idevonzásához és a környezeti elemek, ill. rendszerek védelméhez.

PROJEKTEK:

<i>Projekt neve</i>	Belterületi csapadékvíz-elvezetés és gyűjtés
<i>Projekt célja</i>	A felszíni vízelvezetés problémájának megoldása
<i>Célcsoport</i>	Lakosság
<i>Érintett terület</i>	A Város közigazgatási területe
<i>Javasolt ütemezés</i>	Középtáv – 2015.
<i>Partnerek</i>	Önkormányzat
<i>Beruházási költség</i>	-
<i>Megvalósítási keret</i>	Pályázati lehetőségek

<i>Projekt neve</i>	Önkormányzati tulajdonú kül- és belterületi meglévő közutak fejlesztése, földburkolatú utcákban aszfalt utak kiépítése
<i>Projekt célja</i>	A meglévő útburkolat minőségének javítása, lehetőség szerint szilárd burkolatú kül- és belterületi utak építése a jelenleg még burkolatlan utcákban.
<i>Célcsoport</i>	Lakosság
<i>Érintett terület</i>	Zalaegerszeg MJ Város közigazgatási területe
<i>Javasolt ütemezés</i>	Minőségjavítás folyamatos, építés hosszútáv
<i>Partnerek</i>	Önkormányzat
<i>Beruházási költség</i>	Projektmérettől függően
<i>Megvalósítási keret</i>	Pályázati forrás

<i>Projekt neve</i>	Lakossági Járdaeépítési Program
<i>Projekt célja</i>	Ahol nincs kiépítve, ill. a nem megfelelően kialakított járdák helyett biztonságosan használható járdák építése, a lakosság bevonásával.
<i>Célcsoport</i>	Lakosság
<i>Érintett terület</i>	Zalaegerszeg MJ Város területe – ahol szükséges
<i>Javasolt ütemezés</i>	Folyamatosan
<i>Partnerek</i>	▪ Önkormányzat ▪ Lakosság
<i>Beruházási költség</i>	Költségvetésben elkülönített összeg
<i>Megvalósítási keret</i>	Önkormányzati és lakossági önerő, pályázati forrás

<i>Projekt neve</i>	A városközpont járdáinak egységesítése
<i>Projekt célja</i>	Biztonságosan használható, kiselemes térburkolóval kialakított járdák építése a városkép szempontjából hangsúlyos területeken, attraktívabbá, egységessé téve ezáltal a városközpontot.
<i>Célcsoport</i>	Lakosság
<i>Érintett terület</i>	Városközpont még fel nem újított járdái
<i>Javasolt ütemezés</i>	Közép- és hosszútáv
<i>Partnerek</i>	Önkormányzat
<i>Beruházási költség</i>	Projektmérettől függően
<i>Megvalósítási keret</i>	Pályázati források

<i>Projekt neve</i>	A kerékpárút bel és külterületi szakaszának felújítása, bővítése
<i>Projekt célja</i>	Kerékpáros közlekedés biztonságos feltételeinek kialakítása, útminőség javítása, bővítése.
<i>Célcsoport</i>	▪ Lakosság ▪ Ide látogató kerékpáros turisták
<i>Érintett terület</i>	Zalaegerszeg MJ Város területe – ahol szükséges
<i>Javasolt ütemezés</i>	Közép- és hosszútáv
<i>Partnerek</i>	Önkormányzat
<i>Beruházási költség</i>	Projektmérettől függően

5.1.5 MEGÚJULÓ ENERGIAFORRÁSOK FELHASZNÁLÁSA

Az intézkedés célja: a megújuló energiaforrások felhasználási arányának növelése, környezetbarát technológiák bevezetése a Városban, törekedni kell az energiatakarékosságra, melyhez szükség van a megújuló energiaforrások felhasználási arányának növelésére.

Az Önkormányzat a saját energiafogyasztását csökkenti és segítséget nyújt a lakosság saját energia felhasználásának csökkentéséhez.

PROJEKTEK:

<i>Projekt neve</i>	Napenergia hasznosítási és alkalmazási lehetőségeinek vizsgálata
<i>Projekt célja</i>	A napsütéses órák száma a Város területén megközelíti a 2000 órát, mely kedvező mennyiségű hőenergia átalakítására, ill. áram termelésére nyújt lehetőséget, melyeket ki kell aknázni.
<i>Célcsoport</i>	▪ Lakosság ▪ Intézmények
<i>Érintett terület</i>	▪ Közintézmények ▪ Iparterületek ▪ Lakóházak
<i>Javasolt ütemezés</i>	▪ Megvalósíthatósági vizsgálat - Középtáv – 2015. ▪ Létesítés - hosszútáv – 2030.
<i>Partnerek</i>	▪ Önkormányzat ▪ Non-profit szervezetek ▪ Vállalkozások
<i>Beruházási költség</i>	Projektmérettől függően
<i>Megvalósítási keret</i>	▪ Pályázati források ▪ Magántőke

<i>Projekt neve</i>	„Megújuló energia, megújuló közösség” előadások
<i>Projekt célja</i>	Környezetvédelmi előadások keretében a lakosság ismereteinek bővítése, szemléletváltás elősegítése, vállalkozásösztönzés. Ökológiai lábnyom számításával kapcsolatos ismeret átadás.
<i>Célcsoport</i>	▪ Lakosság ▪ Vállalkozók
<i>Érintett terület</i>	Zalaegerszeg Város közigazgatási területe
<i>Javasolt ütemezés</i>	Rövidtáv – 2011-től folyamatosan
<i>Partnerek</i>	Önkormányzat
<i>Beruházási költség</i>	Projektmérettől függően
<i>Megvalósítási keret</i>	Pályázati források

<i>Projekt neve</i>	Geotermikus energia, szélenergia alkalmazási lehetőségeinek vizsgálata
<i>Projekt célja</i>	A fosszilis energiahordozók helyett megújuló energiák alkalmazása, csökkentve ezzel a környezetterhelést, és hosszútávon az energiaköltségeket.
<i>Célcsoport</i>	Lakosság
<i>Érintett terület</i>	▪ Közintézmények ▪ Iparterületek ▪ Lakóházak
<i>Javasolt ütemezés</i>	Megvalósíthatósági vizsgálat – középtáv; Létesítés - hosszútáv
<i>Partnerek</i>	▪ Önkormányzat ▪ Lakosság ▪ Vállalkozások
<i>Beruházási költség</i>	Projektmérettől függően
<i>Megvalósítási keret</i>	▪ Pályázati források ▪ Magántőke

<i>Projekt neve</i>	Támogatások, segélyezések energiahatékonysághoz kötötten
<i>Projekt célja</i>	Kedvezőbb feltételek biztosítása, ill. támogatás nyújtása azoknak, akik meghatározott típusú és meghatározott mennyiségű megújuló energiaforrásokat használnak, támogatás, vagy kedvezmények nyújtása azon lakosság számára, akik energiatakarékos eszközöket használnak (energiatakarékos izzó).
<i>Célcsoport</i>	Lakosság
<i>Érintett terület</i>	Zalaegerszeg MJ Város közigazgatási területe
<i>Javasolt ütemezés</i>	Hosszútáv – 2030.
<i>Partnerek</i>	Önkormányzat
<i>Megvalósítási keret</i>	Pályázati források

<i>Projekt neve</i>	Biomassa hasznosítás fejlesztése
<i>Projekt célja</i>	A jelenlegi biomassza hasznosítás fenntartása mellett további lehetőségek feltérképezése, azok ütemezett megvalósítása (pl: biogáz üzemű autóbuszok, intézmények fűtése, stb.)
<i>Célcsoport</i>	▪ Közműszolgáltató (szv. telep üzemeltető) ▪ Intézmények ▪ Önkormányzat
<i>Érintett terület</i>	Zalaegerszeg MJ Város közigazgatási területe
<i>Javasolt ütemezés</i>	Folyamatos - Hosszútáv
<i>Partnerek</i>	▪ Önkormányzat ▪ Közműszolgáltató (szv. telep üzemeltető) ▪ Intézmények
<i>Megvalósítási keret</i>	Pályázati források

5.1.6 ZÖLDTERÜLETEK VÉDELME, FENNTARTÁSA

Az intézkedés célja: a városi környezet javítása, a biológiai aktivitás és esztétikai érték növelése, a megfelelően kialakított városi zöldfelületi rendszer a lakosság jólétét szolgálja, javítja a városi klímát, jótékonyan befolyásolja a városképet

PROJEKTEK:

<i>Projekt neve</i>	Belterületi fasorok fokozatos megújítása és lecserélése
	Részletesen ld. 5.1.2 fejezet

<i>Projekt neve</i>	Meglévő közparkok megújítása, új közösségi terek kialakítása zöldterületeken
<i>Projekt célja</i>	A lakosság számára rekreációs területként szolgáló rendezett közparkok kialakítása, ezáltal a Város összképének javítása, turistabaráttá tétele.
<i>Célcsoport</i>	▪ Lakosság ▪ Városba látogatók, turisták
<i>Érintett terület</i>	▪ Közparkok ▪ Játsszóterek
<i>Javasolt ütemezés</i>	Közép- vagy hosszútáv
<i>Partnerek</i>	Önkormányzat
<i>Beruházási költség</i>	Projektmérettől függően
<i>Megvalósítási keret</i>	Pályázati források

<i>Projekt neve</i>	Szabványos játszótér kialakítása
<i>Projekt célja</i>	Új szabványos játszótér kialakítása a zöldterületeken, lakóövezetekben, lakóparkokban, hozzájárulva a családbarát városképhez.
<i>Célcsoport</i>	▪ Lakosság ▪ Városba látogatók, turisták
<i>Érintett terület</i>	Zalaegerszeg MJ Város közigazgatási területe.
<i> Javasolt ütemezés</i>	Középtáv
<i>Partnerek</i>	Önkormányzat
<i>Beruházási költség</i>	Projektmérettől függően
<i>Megvalósítási keret</i>	▪ Pályázati forrás ▪ Saját forrás

5.1.7 HULLADÉKGAZDÁLKODÁS

Az intézkedés célja: A helyi hulladékgazdálkodási tervek prioritásainak érvényesítése, a megelőzés-szemléletű hulladékgazdálkodás kialakítása. A termelési és a lakossági hulladékcsökkentés ösztönzése. Lakossági veszélyes hulladékmennyiség csökkentése és szervezett begyűjtés megvalósítása.

PROJEKTEK:

<i>Projekt neve</i>	Települési illegális hulladéklerakó helyek felszámolása
<i>Projekt célja</i>	A Város bel-és külterületén található illegális hulladéklerakó helyek felszámolása. Önkéntesek, illetve civil szervezetek és a városi közszolgáltató segítségével felmérni az illegális hulladéklerakó helyeket és közös összefogással megszüntetni.
<i>Célcsoport</i>	Illegális hulladéklerakó és hulladéktelepítési helyek
<i>Érintett terület</i>	Zalaegerszeg MJ Város közigazgatási területe
<i> Javasolt ütemezés</i>	Folyamatos
<i>Partnerek</i>	▪ Önkormányzat ▪ Lakosság ▪ Civil szervezetek
<i>Beruházási költség</i>	-
<i>Megvalósítási keret</i>	Saját forrás

<i>Projekt neve</i>	Házi komposztálás és esővíz-gazdálkodás ösztönzése, tájékoztató kampányok
<i>Projekt célja</i>	A családi házas ingatlanok esetén az ingatlantulajdonosok tájékoztatása és meggyőzése e tevékenységek előnyeiről mind közösségi szinten, mind háztartás szintjén. A drága és fenntarthatatlan zöldhulladék-szállítás helyett gazdálkodást, valamint az ingatlanon való ésszerű vízgazdálkodást ösztönözni.
<i>Célcsoport</i>	Lakosság, intézménytulajdonosok
<i>Érintett terület</i>	Zalaegerszeg MJ Város közigazgatási területe
<i>Javasolt ütemezés</i>	Folyamatos
<i>Partnerek</i>	▪ Önkormányzat ▪ Közszolgáltatók ▪ Külső szakértők
<i>Beruházási költség</i>	Projektmérettől függően 500.000 – 1.000.000 Ft
<i>Megvalósítási keret</i>	Önerő

<i>Projekt neve</i>	Házi szennyvíztisztítás fejlesztése a közműves szennyvízcsatornával gazdaságosan el nem látható területeken
<i>Projekt célja</i>	A különböző előírások vagy terepviszonyok miatt közműves csatornával el nem látható területeken a szennyvíztisztítás és kezelés korszerűbb, fenntarthatóbb módjának elterjesztése, bevezetése
<i>Célcsoport</i>	▪ Lakosság, ingatlantulajdonosok
<i>Érintett terület</i>	Zalaegerszeg MJ Város közigazgatási területe
<i>Javasolt ütemezés</i>	Folyamatos
<i>Partnerek</i>	Önkormányzat
<i>Beruházási költség</i>	Projektmérettől függően
<i>Megvalósítási keret</i>	Ingyen

<i>Projekt neve</i>	Építési és bontási hulladékok hasznosítása
<i>Projekt célja</i>	A lakosság megfelelő tájékoztatásával el kell érni, hogy a Városban keletkező építési és bontási hulladékokat a hulladékkezelő telepre szállítsák, ne pedig illegális hulladéklerakók keletkezzenek belőlük a Város külterületein. Szükséges a hulladékszállítást végző vállalkozások rendszeres ellenőrzése. Ösztönözni szükséges az építési hulladékok újrahasznosítását pl. a városi utak, épületek felújítása során keletkező nem veszélyes bontási hulladékokból a szilárd burkolattal nem ellátott utak útalapját is elkészíthetik.
<i>Célcsoport</i>	Lakosság, építési vállalkozók
<i>Érintett terület</i>	Zalaegerszeg MJ Város közigazgatási területe
<i>Javasolt ütemezés</i>	Rövidtáv, folyamatosan
<i>Partnerek</i>	▪ Önkormányzat ▪ Közszolgáltató (hulladékgazdálkodási). ▪ Helyi építési vállalkozók
<i>Beruházási költség</i>	-
<i>Megvalósítási keret</i>	Saját forrás

<i>Projekt neve</i>	Veszélyes hulladékok begyűjtési és hasznosítási rendszerének kiépítése
<i>Projekt célja</i>	Országos rendszerek kiépülésének elősegítése. Lakossági begyűjtési akciók szervezése évente 1-2 alkalommal.
<i>Célcsoport</i>	Lakosság
<i>Érintett terület</i>	Zalaegerszeg MJ Város közigazgatási területe
<i>Javasolt ütemezés</i>	Folyamatos
<i>Partnerek</i>	▪ Önkormányzat ▪ Közszolgáltató (hulladékgazdálkodási). ▪ Civil szervezetek
<i>Beruházási költség</i>	Beruházás méretétől függően
<i>Megvalósítási keret</i>	Pályázati forrás, önerő

<i>Projekt neve</i>	Oktatás, szemléletformálás
<i>Projekt célja</i>	Fogyasztói magatartás befolyásolása: közterületi és önkormányzati médiában szereplő reklámok környezettudatos kezelése. Intézményi hulladékcsökkentő megoldások bevezetése. Alternatívák alkalmazása. Az önkormányzati oktatási és kulturális intézményi hálózaton keresztül lehetőség van a keletkező hulladékmennyiség csökkentését szolgáló, a helyi hulladékgazdálkodási tervben részletezett nevelési és szemléletformálási programok teljesítésére. Az Önkormányzat és a közszolgáltató közös hulladékgazdálkodási akcióinak megvalósítása: ▪ Iskolákban és óvodákban szelektív hulladékgyűjtést népszerűsítő oktatóprogramok, ▪ A szelektív hulladékgyűjtést népszerűsítő akciók, ▪ Általános iskolások számára vetélkedősorozat szervezése a szelektív hulladékgyűjtés témakörében, ▪ A „Jeles napok” rendezvényeibe történő szélesebb körű lakossági részvételre való ösztönzés
<i>Célcsoport</i>	Lakosság
<i>Érintett terület</i>	Zalaegerszeg MJ Város közigazgatási területe
<i>Javasolt ütemezés</i>	Folyamatos
<i>Partnerek</i>	▪ Önkormányzat ▪ Közszolgáltató (hulladékgazdálkodási). ▪ Civil szervezetek ▪ Külső szakértők
<i>Beruházási költség</i>	Beruházás méretétől függően
<i>Megvalósítási keret</i>	Pályázati forrás, önerő

5.2 Gazdasági pillér

A fenntartható helyi gazdasági rendszer előnyben részesíti a helyi lehetőségeket, adottságokat és erőforrásokat, prioritásként jelenik meg a környezeti szempontok érvényesítése, a környezetet érő terhelések minimalizálása.

5.2.1 NEMZETKÖZI EGYÜTTMŰKÖDÉS

Az intézkedés célja: a Régió környezeti, közlekedési, társadalmi-gazdasági és kulturális szempontú fenntartható fejlesztése.

PROJEKTEK:

<i>Projekt neve</i>	Nyugat-dunántúli és határon átnyúló felsőoktatási és K+F hálózati együttműködésekben való részvétel erősítése
<i>Projekt célja</i>	Graz – Maribor – Zalaegerszeg nemzetközi együttműködés lehetőségeinek keresése
<i>Célcsoport</i>	▪ Önkormányzat
<i>Érintett terület</i>	Zalaegerszeg MJV és vonzáskörzete
<i>Javasolt ütemezés</i>	folyamatosan, hosszútávra
<i>Partnerek</i>	▪ Önkormányzat ▪ Ausztria, Szlovénia
<i>Beruházási költség</i>	Projektmérettől függően
<i>Megvalósítási keret</i>	Pályázati forrás, EU támogatás

<i>Projekt neve</i>	Közös testvérvárosi programok, projektek kidolgozása, megvalósítása
<i>Projekt célja</i>	Nemzetközi kapcsolat erősítése A testvér települési és nemzetközi kapcsolatrendszer kialakítása és fejlesztése Gazdasági tartalom erősítése, kölcsönös koordináció biztosítása, közös projektek feltételeinek kidolgozása közös finanszírozással
<i>Célcsoport</i>	▪ Önkormányzat
<i>Érintett terület</i>	Zalaegerszeg MJV és vonzáskörzete
<i>Javasolt ütemezés</i>	folyamatosan, hosszútávra
<i>Partnerek</i>	▪ Önkormányzat ▪ Testvérvárosok
<i>Beruházási költség</i>	Projektmérettől függően
<i>Megvalósítási keret</i>	Pályázati forrás, EU támogatás

5.2.2 ÖNKORMÁNYZATI INTÉZMÉNYEK HATÉKONY MŰKÖDÉSE

Az intézkedés célja: a városi kötelező- és vállalt feladatok ellátása az Önkormányzat feladata, így az intézkedés célja a városi önkormányzati feladatok ellátásához szükséges tőke előteremtése, biztosítva ezzel a lakosság megfelelő életminőségét és elősegítve a Város és az ott található intézmények fejlődését

PROJEKTEK:

<i>Projekt neve</i>	Önkormányzati bevételek növelése
<i>Projekt célja</i>	A bevételek és kiadások egyensúlyának megteremtése, a költségvetési arányok helyzetének felmérése, a közpénzek gazdaságos és hatékony elosztása, a bevételek növelése pályázatok és vissza nem térítendő támogatások révén.
<i>Célcsoport</i>	Zalaegerszeg MJ Város Önkormányzata
<i>Javasolt ütemezés</i>	Folyamatosan
<i>Partnerek</i>	Önkormányzat
<i>Megvalósítási keret</i>	Projekttől függ
<i>Megvalósítási keret</i>	▪ Pályázati források ▪ Adók, egyéb támogatások

<i>Projekt neve</i>	Hatékony intézményi struktúra kialakítása
<i>Projekt célja</i>	Városi intézményekben optimálisan kialakítható munkakörök meghatározása, tényleges igényeknek megfelelő feladatmegoldások alkalmazása, intézmények személyi állományának, az optimális létszámszükségletnek biztosítása a kialakított munkakörök és foglalkoztatottság alapján. Szervezetek közötti együttműködés hatékonyságának növelése.
<i>Célcsoport</i>	Zalaegerszeg MJ Város Önkormányzata
<i>Érintett terület</i>	Városi Intézmények
<i>Javasolt ütemezés</i>	Folyamatosan
<i>Partnerek</i>	▪ Intézmények ▪ Önkormányzat
<i>Beruházási költség</i>	-
<i>Megvalósítási keret</i>	▪ Pályázati források ▪ Saját forrás

<i>Projekt neve</i>	Pályázatokkal kapcsolatos monitoring
<i>Projekt célja</i>	Pályázatok horizontális (esélyegyenlőségi és környezeti fenntarthatósági) vállalásaihoz kapcsolódó monitoring rendszer kialakítása, működtetése a Polgármesteri Hivatalban.
<i>Célcsoport</i>	Zalaegerszeg MJ Város Önkormányzata
<i>Érintett terület</i>	Polgármesteri Hivatal
<i>Javasolt ütemezés</i>	Folyamatosan
<i>Partnerek</i>	-
<i>Beruházási költség</i>	-
<i>Megvalósítási keret</i>	-

5.2.3 IPAR FEJLESZTÉSE

Az intézkedés célja: olyan ipari termelő egységek letelepedésének elősegítése, melyek alacsony környezeti terhelés mellett nagy hozzáadott értékű termékeket állítanak elő. Az ipar fejlesztésének további célja a Városban képzett szakemberek számára helyi munkalehetőség biztosítása.

PROJEKTEK:

<i>Projekt neve</i>	Befektetési projekt-portfólió összeállítása, népszerűsítése
<i>Projekt célja</i>	A Városban található befektetési lehetőségek feltérképezése, népszerűsítése által sikeres magánberuházások generálása, helyi munkahelyek létrehozása érdekében.
<i>Célcsoport</i>	Potenciális befektetők
<i>Érintett terület</i>	Zalaegerszeg MJ Város közigazgatási területe
<i>Javasolt ütemezés</i>	folyamatosan, hosszútávra
<i>Partnerek</i>	▪ Önkormányzat ▪ Nemzetgazdasági Minisztérium
<i>Beruházási költség</i>	Projektmérettől függően
<i>Megvalósítási keret</i>	Saját forrás, Pályázati forrás, EU támogatás

<i>Projekt neve</i>	Zalaegerszeg Kártya működtetése
<i>Projekt célja</i>	A helyi kis- és középvállalkozások helyzetének javítása, azáltal, hogy a helyi lakosok minél nagyobb mértékben helyben költsek el jövedelmüket, ezáltal erősödjön a helyi gazdaság.
<i>Célcsoport</i>	▪ Lakosság ▪ Kis és középvállalkozások ▪ Intézmények ▪ Önkormányzat
<i>Érintett terület</i>	Zalaegerszeg MJ Város közigazgatási területe
<i>Javasolt ütemezés</i>	folyamatosan, hosszútávra
<i>Partnerek</i>	▪ Önkormányzat ▪ Vállalkozói szövetségek
<i>Beruházási költség</i>	Projektmérettől függően
<i>Megvalósítási keret</i>	Saját forrás, Pályázati forrás, EU támogatás

<i>Projekt neve</i>	Helyi vállalkozás-támogatási program kidolgozása és működtetése
<i>Projekt célja</i>	A Városban beruházni kívánó vállalkozások megtelepedésének elősegítése, ügyintézésének előmozdítása, ezáltal sikeres magánberuházások generálása, munkahelyek létrehozása érdekében.
<i>Célcsoport</i>	Potenciális befektetők
<i>Érintett terület</i>	Zalaegerszeg MJ Város közigazgatási területe
<i>Javasolt ütemezés</i>	folyamatosan, hosszútávra
<i>Partnerek</i>	▪ Önkormányzat ▪ Nemzetgazdasági Minisztérium
<i>Beruházási költség</i>	Projektmérettől függően
<i>Megvalósítási keret</i>	Saját forrás, Pályázati forrás, EU támogatás

<i>Projekt neve</i>	Szakképzett munkaerőt foglalkoztató vállalatok letelepedésének kiemelt támogatása
<i>Projekt célja</i>	A rendelkezésre álló szakképzett munkaerő részére helyi munkahelyek létrehozásának segítése, mely nagyban csökkentené a helyi lakosság fővárosi munkahelyre való utazásának időigényét.
<i>Célcsoport</i>	Munkavállalók
<i>Érintett terület</i>	Zalaegerszeg MJ Város közigazgatási területe
<i>Javasolt ütemezés</i>	Közép- és hosszútáv
<i>Partnerek</i>	▪ Termelők ▪ Vállalkozók
<i>Beruházási költség</i>	Projektmérettől függően
<i>Megvalósítási keret</i>	▪ Pályázati források ▪ Magántőke

<i>Projekt neve</i>	Nagy hozzáadott értékű termékeket előállító vállalatok letelepedésének kiemelt támogatása
<i>Projekt célja</i>	A hozzáadott érték növelésének (minőségi alapanyagok, hagyományokra építkező termelés, szaktudás, hatékonyság, optimális termékösszetétel) eredményeképp nő az előállított termékek jövedelmezősége.
<i>Célcsoport</i>	▪ Vállalkozók ▪ Termelők ▪ Szolgáltatók
<i>Érintett terület</i>	Zalaegerszeg MJ Város közigazgatási területe
<i>Javasolt ütemezés</i>	Közép- és hosszútáv
<i>Partnerek</i>	▪ Termelők ▪ Vállalkozók
<i>Beruházási költség</i>	Projektmérettől függően
<i>Megvalósítási keret</i>	▪ Pályázati források ▪ Magántőke

<i>Projekt neve</i>	Környezetbarát technológiák alkalmazása
<i>Projekt célja</i>	A környezetbarát technológiák olyan megoldásokat biztosítanak, amelyek révén csökkenthető a nyersanyagigény, visszaszorítható az energia-felhasználás és a károsanyag-kibocsátás, valamint minimalizálhatók a hulladékártalmatlanítási problémák. Tehát csökkenek a környezetet ért károk, terhelések, hosszú távon elősegítve a fenntartható fejlődést.
<i>Célcsoport</i>	▪ Vállalkozók ▪ Termelők
<i>Érintett terület</i>	▪ Zalaegerszeg MJ Város közigazgatási területe ▪ Vállalkozások
<i>Javasolt ütemezés</i>	Folyamatos
<i>Partnerek</i>	Vállalkozások
<i>Beruházási költség</i>	Projektmérettől függően
<i>Megvalósítási keret</i>	▪ Pályázati források ▪ Magántőke

<i>Projekt neve</i>	Megújuló energiákra alapozott ipar telepítése
<i>Projekt célja</i>	Olyan ipari üzemek letelepedésének kiemelt támogatása, melyek megújuló energiát hasznosító berendezéseket állítanak elő (pl. napkollektor, stb...)
<i>Célcsoport</i>	▪ Vállalkozók ▪ Termelők
<i>Érintett terület</i>	▪ Zalaegerszeg MJ Város közigazgatási területe ▪ Iparterület
<i>Javasolt ütemezés</i>	Közép- és hosszútáv
<i>Partnerek</i>	▪ Befektetők ▪ Önkormányzat
<i>Beruházási költség</i>	Projektmérettől függően
<i>Megvalósítási keret</i>	▪ Pályázati források ▪ Magántőke

5.2.4 KERESKEDELEM ÉS SZOLGÁLTATÁSOK BŐVÍTÉSE

Az intézkedés célja: A gazdaság fejlesztésekor nem kerülhetnek háttérbe a környezetvédelmi szempontok és a környezettudatos magatartás. A gazdaság dinamikus fejlesztéséhez, a

beruházások, a tőke Városba vonzásához szükség van a gazdasági kockázatok csökkentésére.

PROJEKTEK:

<i>Projekt neve</i>	Marketingstratégia kidolgozása
<i>Projekt célja</i>	Megfelelő marketingstratégia kidolgozásával, a célcsoportok, arculati elemek, reklámanyagok meghatározásával az értékesítési lehetőségek javulnak, a piaci pozíció megszilárdul.
<i>Célcsoport</i>	Vállalkozók
<i>Érintett terület</i>	▪ Zalaegerszeg MJ Város közigazgatási területe ▪ Zalaegerszegi kistérség
<i>Javasolt ütemezés</i>	Közép- és hosszútáv
<i>Partnerek</i>	▪ Önkormányzat ▪ Kistérségi társulás ▪ Vállalkozások
<i>Beruházási költség</i>	Projektmérettől függően
<i>Megvalósítási keret</i>	▪ Pályázati források ▪ Magántőke

<i>Projekt neve</i>	Önkormányzati támogatás és koordináció a gazdaságfejlesztési / munkahelyteremtő folyamatokban
<i>Projekt célja</i>	Kedvező feltételek biztosítása a gazdasági fejlesztések támogatásához.
<i>Célcsoport</i>	▪ Lakosság ▪ Vállalkozók
<i>Érintett terület</i>	Zalaegerszeg MJ Város közigazgatási területe
<i>Javasolt ütemezés</i>	Folyamatosan
<i>Partnerek</i>	Önkormányzat
<i>Beruházási költség</i>	Projektmérettől függően
<i>Megvalósítási keret</i>	▪ Pályázati források ▪ Saját forrás ▪ Magántőke

<i>Projekt neve</i>	Fórumok, kiállítások szervezése a helyi vállalkozások számára
<i>Projekt célja</i>	Információszolgáltatás és gyűjtés, kapcsolati tőke kiépítésének céljából tájékoztató előadások, fórumok, kiállítások szervezése.
<i>Célcsoport</i>	Vállalkozók
<i>Érintett terület</i>	Zalaegerszeg MJ Város közigazgatási területe
<i>Javasolt ütemezés</i>	Közép- és hosszútáv
<i>Partnerek</i>	▪ Zalaegerszeg MJ Város Önkormányzata ▪ Kamarák
<i>Beruházási költség</i>	Projektmérettől függően
<i>Megvalósítási keret</i>	Pályázati források

<i>Projekt neve</i>	Mikro-, kis- és középvállalkozások támogatása
<i>Projekt célja</i>	Vállalkozások fejlesztéseinek támogatása, együttműködésének és piacra jutásának segítése, javítva ezzel munkahelyteremtő képességüket és jövedelmezőségüket.
<i>Célcsoport</i>	Mikro-, kis- és középvállalkozások
<i>Érintett terület</i>	Zalaegerszeg MJ Város közigazgatási területe
<i>Javasolt ütemezés</i>	Folyamatosan
<i>Partnerek</i>	▪ Önkormányzat ▪ Mikro-, kis- és középvállalkozások
<i>Beruházási költség</i>	Projektmérettől függően
<i>Megvalósítási keret</i>	▪ Pályázati források ▪ Magántőke

<i>Projekt neve</i>	Inkubátorház fenntartása
<i>Projekt célja</i>	Az inkubátorház induló vállalkozások létrehozását és mikrovállalkozások fejlődését, növekedését segíti elő. Mesterségesen kedvezőbb környezetet teremt számukra a piaci viszonyoknál. Infrastruktúrát, helyet, szolgáltatásokat, esetenként pénzügyi segítséget biztosít a vállalkozásoknak, segít túlélni a kritikus kezdeti időszakot. Hozzájárul a munkahelyteremtéshez, hosszú távon a gazdaság fellendítéséhez.
<i>Célcsoport</i>	Mikro- és kisvállalkozások
<i>Érintett terület</i>	Zalaegerszeg MJ Város közigazgatási területe
<i> Javasolt ütemezés</i>	Hosszútáv
<i>Partnerek</i>	▪ Önkormányzat ▪ Mikrovállalkozások ▪ Kisvállalkozások
<i>Beruházási költség</i>	Projektmérettől függően
<i>Megvalósítási keret</i>	▪ Pályázati források

<i>Projekt neve</i>	Környezetbarát technológiák alkalmazása
<i>Projekt célja</i>	A környezetbarát technológiák olyan megoldásokat biztosítanak, amelyek révén csökkenthető a nyersanyagigény, visszaszorítható az energia-felhasználás és a károsanyag kibocsátás, valamint minimalizálhatók a hulladékártalmatlanítási problémák. Tehát csökkenek a környezetet ért károk, terhelések, hosszú távon elősegítve a fenntartható fejlődést.
<i>Célcsoport</i>	▪ Vállalkozók ▪ Termelők
<i>Érintett terület</i>	▪ Zalaegerszeg MJ Város közigazgatási területe ▪ Vállalkozások
<i> Javasolt ütemezés</i>	Közép- és hosszútáv
<i>Partnerek</i>	Vállalkozások
<i>Beruházási költség</i>	Projektmérettől függően
<i>Megvalósítási keret</i>	▪ Pályázati források ▪ Magántőke

5.2.5 VENDÉGLÁTÁS, IDEGENFORGALOM, TURIZMUS FELLENDÍTÉSE

Az intézkedés célja: alternatív jövedelemforrás teremtése.

PROJEKTEK:

<i>Projekt neve</i>	Szálláshelyek és vendéglátóhelyek számának bővítése
<i>Projekt célja</i>	Vendéglátóhelyek, éttermek, szállodák, panziók, hotelek, camping és magánszálláshelyek létrehozása, fejlesztése.
<i>Célcsoport</i>	▪ Önkormányzat ▪ Családok ▪ Kisebb csoportok ▪ Befektetők
<i>Érintett terület</i>	▪ Zalaegerszeg MJ Város közigazgatási területe ▪ Magántulajdonban lévő telkek, épületek
<i> Javasolt ütemezés</i>	Közép- és hosszútáv
<i>Partnerek</i>	▪ Önkormányzat ▪ Befektetők ▪ Utazási irodák
<i>Beruházási költség</i>	Projektmérettől függően
<i>Megvalósítási keret</i>	▪ Pályázati források ▪ Magántőke

<i>Projekt neve</i>	Komplex turisztikai tájékoztatórendszer kialakítása
<i>Projekt célja</i>	Tájékoztatás szórólapokon, kiadványokon és az internet segítségével, egységes arculat kialakítása, internetes honlap korszerűsítése.
<i>Célcsoport</i>	Zalaegerszeg Városába látogató turisták
<i>Érintett terület</i>	▪ Meglévő utazási irodák, ▪ Közintézmények ▪ Város forgalmasabb pontjai, útkereszteződései – táblák kihelyezése ▪ Sajtó ▪ Internet
<i> Javasolt ütemezés</i>	Középtáv
<i>Partnerek</i>	Önkormányzat
<i>Beruházási költség</i>	Projektmérettől függően

<i>Megvalósítási keret</i>	▪ Pályázati források ▪ Befektetők
<i>Projekt neve</i>	Fürdőközpont fejlesztése, működtetése
<i>Projekt célja</i>	A Város természeti értékének számító termálvíz turisztikai forgalmának elősegítése.
<i>Célcsoport</i>	Lakosság, Zalaegerszeg Városába látogató turisták
<i>Megvalósítási keret</i>	▪ Pályázati források ▪ Befektetők

5.2.6 MEZŐGAZDASÁG FEJLESZTÉSE

Az intézkedés célja: Az erőforrásokkal kíméletesen gazdálkodó, hatékony és fenntartható mezőgazdaság kialakítása, mely megélhetési forrást biztosít és segít fenntartani a természeti, környezeti értékeket.

PROJEKTEK:

<i>Projekt neve</i>	Biatermékek előállítása – biotermesztés, biotermelés
<i>Projekt célja</i>	Káros szermaradványoktól mentes, kiváló minőségű élelmiszer előállítása.
<i>Célcsoport</i>	Lakosság – mint vásárló.
<i>Érintett terület</i>	Biotermelésre bejelentett területek.
<i>Javasolt ütemezés</i>	Folyamatosan.
<i>Partnerek</i>	Gazdálkodók
<i>Beruházási költség</i>	A biotermelés magasabb költségeket eredményez a szigorított termelési feltételek következtében, azonban mégis tisztességesebb jövedelemre tesznek szert, termékeikkel (nem túlvegyszerezett, érésgyorsítóval nem kezelt) nem verik át a vásárlókat.
<i>Megvalósítási keret</i>	Pályázati források

<i>Projekt neve</i>	Vegyszermentes háztáji termékek előállítása
<i>Projekt célja</i>	Háztáji keretek között, műtrágyák és növényvédőszeresek felhasználása nélkül előállított, biztonságosan fogyasztható élelmiszerek termelése.
<i>Célcsoport</i>	Társadalom – mint hatásviselő.
<i>Érintett terület</i>	Gazdálkodók földterületei.
<i>Javasolt ütemezés</i>	Folyamatosan.
<i>Partnerek</i>	Gazdálkodók

<i>Beruházási költség</i>	▪ Termelői költség ▪ Vetőmag költség
<i>Megvalósítási keret</i>	Saját forrás

<i>Projekt neve</i>	Helyi kistermelők piaca
<i>Projekt célja</i>	A helyi kistermelők helyi lakóknak való értékesítésének megteremtése
<i>Célcsoport</i>	Lakosság – mint vásárló, kistermelők – mint értékesítők
<i>Érintett terület</i>	Piaci árusok, kistermelők
<i>Javasolt ütemezés</i>	Folyamatosan.
<i>Partnerek</i>	Gazdálkodók
<i>Beruházási költség</i>	-
<i>Megvalósítási keret</i>	Saját területek felhasználásával, az érintett termelők bevonásával

5.3 Társadalmi pillér

A Fenntartható Fejlődés társadalmi pillére a jelenlegi és a jövő generációinak szükséges társadalmi feltételek biztosítása az egészséges, biztonságot nyújtó létér kialakításához.

5.3.1 EGÉSZSÉGÜGYI ÉS SZOCIÁLIS HELYZET

Az intézkedés célja: Egészséges és kulturált környezet, illetve életkörülmények biztosítása, életminőség javítása. Prioritása az önkormányzatok alapvető feladatai közé tartozik, ahogy az egészségügyi és szociális ellátás biztosítása is.

PROJEKTEK:

<i>Projekt neve</i>	A Város optimális környezet—egészségügyi helyzetének biztosítása
<i>Projekt célja</i>	Egészséges és kulturált környezet biztosítása, a környezet-egészségügyi helyzet folyamatos figyelemmel kísérése és értékelése, szükség esetén az illetékes hatóságok bevonása és a megfelelő intézkedések megtétele. Települési egészségterv készítése, kidolgozása.
<i>Célcsoport</i>	Lakosság
<i>Érintett terület</i>	Zalaegerszeg MJ Város közigazgatási területe
<i>Javasolt ütemezés</i>	Folyamatosan
<i>Beruházási költség</i>	projektmérettől függően
<i>Megvalósítási keret</i>	▪ pályázati forrás ▪ saját forrás

<i>Projekt neve</i>	Prevenció és rehabilitáció megvalósítása az egészségügyben
<i>Projekt célja</i>	Primer prevenció megvalósítása, melyen keresztül szűrésekkel, az életmód és az egészségügyi szemlélet formálásával, tanácsadással a betegségek bekövetkezésének gyakorisága csökkenthető - ez pedig jóval olcsóbb, mint az adott betegség ellátása. Szekunder prevenció során - ha már kialakult valamilyen betegség - arra kell törekedni, hogy ne alakuljon ki további szövődmény, ill. irreverzibilis folyamat - megfelelő orvosi ellátás biztosítása. Ha mégis kialakul károsodás, akkor a terciér prevenció keretén belül törekedni kell arra, hogy mindez ne okozzon zavart a társadalmi életben történő részvételkor, ill. ne alakuljon ki rokkantság. Amennyiben a rokkantság nem elkerülhető, fontos, hogy a beteg a maradék képességeinek maximális felhasználásával képes legyen minimálisan az önellátásra, és ha lehetséges, az újbóli társadalmi beilleszkedésre - ez a rehabilitáció megvalósításának esete, amikor szakképzett szociális munkások, ápolók alkalmazását kell biztosítani.
<i>Célcsoport</i>	Lakosság
<i>Érintett terület</i>	Zalaegerszeg MJ Város közigazgatási területe és vonzáskörzete
<i>Javasolt ütemezés</i>	Folyamatosan – feltételek megteremtése rövidtávon
<i>Partnerek</i>	▪ Önkormányzat ▪ Körzeti orvosok ▪ Egészségügyi ellátással foglalkozó vállalkozások
<i>Beruházási költség</i>	projektmérettől függően
<i>Megvalósítási keret</i>	▪ pályázati források ▪ saját forrás

<i>Projekt neve</i>	Rendelők, eszközök, épületek felújításának biztosítása
<i>Projekt célja</i>	Az egészségügyi alapellátáshoz szükséges feltételek biztosítása (az orvosi rendelők akadálymentesítése, rendelők korszerűsítése, gépkocsipark fejlesztése).
<i>Célcsoport</i>	Lakosság
<i>Érintett terület</i>	Zalaegerszeg MJ Város közigazgatási területe
<i>Javasolt ütemezés</i>	Középtáv
<i>Beruházási költség</i>	projektmérettől függően
<i>Megvalósítási keret</i>	▪ pályázati források ▪ saját forrás

<i>Projekt neve</i>	Egészségügyi rendszer kialakítása
<i>Projekt célja</i>	Szakorvosok és háziorvosok egészségügyi, beteg nyilvántartásának egyesítése, melynek célja a tartósan beteg (magas egészségügyi kockázatú) emberek segítése, számukra könnyebb időpont egyeztetés és hely biztosítása, valamint szűrővizsgálatokra történő felhívás. A projekt megvalósításának alapja számítástechnikai rendszer fejlesztése, valamint szakképzett egészségügyi dolgozókból álló létszámnövelés.
<i>Célcsoport</i>	Lakosság
<i>Érintett terület</i>	Zalaegerszeg egészségügyi intézményei
<i>Javasolt ütemezés</i>	Középtáv
<i>Partnerek</i>	Önkormányzat, egészségügyi ellátást biztosító intézmények a Város területén
<i>Beruházási költség</i>	projektmérettől függően
<i>Megvalósítási keret</i>	▪ pályázati források ▪ saját forrás

Az intézkedés célja: korszerű infrastrukturális keretek között működő, a lakosság igényeit kielégítő szociális ellátás biztosítása

PROJEKTEK:

<i>Projekt neve</i>	Szociális szolgáltatások fejlesztése
<i>Projekt célja</i>	A szociális szolgáltatások körének szélesítése, a természetbeni szolgáltatások színvonalának javítása, a házi gondozás minőségének javítása, az ellátás elhelyezésére szolgáló épület felújítása.
<i>Célcsoport</i>	Lakosság
<i>Érintett terület</i>	Zalaegerszeg MJ Város közigazgatási területe
<i>Javasolt ütemezés</i>	Folyamatosan – Önkormányzat hosszútávon
<i>Partnerek</i>	▪ Önkormányzat ▪ Alapítványok ▪ Városban jelenleg is működő szociális intézmények
<i>Beruházási költség</i>	projektmérettől függően
<i>Megvalósítási keret</i>	▪ pályázati forrás ▪ saját forrás ▪ magántőke

5.3.2 OKTATÁS, KÉPZÉS, SZEMLÉLETFORMÁLÁS

Az intézkedés célja: a Városban található oktatási intézményekben fellelhető képzés, oktatás fejlesztése, továbbképzések, tanfolyamok indítása a versenyképes munkaerő biztosítása érdekében. Prioritás a lakosság környezettudatosságának növelése.

PROJEKTEK:

<i>Projekt neve</i>	Szakképzések körének fejlesztése az oktatásban
<i>Projekt célja</i>	A projekt célja a fenntarthatóság terén olyan szakemberek képzése, akik a Város területén fejleszteni kívánt ipar és vállalkozások számára elérhető munkaerőként jöhetnek számításba, ezzel segítve a lakosság Városon belüli munkához való jutásának biztosítását.
<i>Célcsoport</i>	▪ Iskolások ▪ Oktatók ▪ Tanárok
<i>Érintett terület</i>	▪ Zalaegerszeg MJ Város oktatási intézményei
<i>Javasolt ütemezés</i>	Folyamatosan
<i>Beruházási költség</i>	-
<i>Megvalósítási keret</i>	-

<i>Projekt neve</i>	A Város iskoláinak fejlesztése, férőhelyeinek bővítése, szimpatikusabbá tétele
<i>Projekt célja</i>	A projekt célja, hogy az általános és középiskolai tanulók és szüleik számára megfelelő oktatási és intézményi lehetőségeket, illetve színvonalas középiskolai képzést tudjon biztosítani.
<i>Célcsoport</i>	▪ Iskolások ▪ Oktatók ▪ Tanárok
<i>Érintett terület</i>	▪ Zalaegerszeg MJ Város oktatási intézményei
<i>Javasolt ütemezés</i>	Folyamatosan
<i>Beruházási költség</i>	-
<i>Megvalósítás helye</i>	Iskolák
<i>Megvalósítási keret</i>	-

<i>Projekt neve</i>	„Ökoiskola” programban való részvétel
<i>Projekt célja</i>	Az „Ökoiskola iskola” cím azon iskolák munkájának legmagasabb szintű állami elismerése, melyek iskolafejlesztési, pedagógiai munkája kiemelkedően magas színvonalon képviseli a környezeti nevelés, a fenntarthatóság pedagógiai értékeit. Az Ökoiskola cím adományozása kapcsolódik az ENSZ "A fenntarthatóságra oktatás" 2005 - 2014 . évtizedének programjához. Az Ökoiskola egyfajta szempontrendszer, mely irányt mutat: Egy Ökoiskolában nemcsak a tanításban érvényesülnek a környezeti nevelés, a fenntarthatóság pedagógiájának elvei, hanem az iskolai élet minden területén. Az oktatásban szerepet kap a környezeti nevelés, a diákok ötleteikkel, munkájukkal segítik az iskola környezettudatos működését. Ezen iskolák működtetése környezetkímélő, a szülőkkel és a helyi közösséggel együttműködnek a helyi környezeti problémák megoldásában.
<i>Célcsoport</i>	▪ Iskolások ▪ Oktatók ▪ Tanárok
<i>Érintett terület</i>	Zalaegerszegi iskolák
<i>Javasolt ütemezés</i>	Rövid- és középtáv
<i>Partnerek</i>	▪ Önkormányzat ▪ Iskolák
<i>Beruházási költség</i>	projekt méretétől függ
<i>Megvalósítás helye</i>	Általános és középfokú oktatási intézmények
<i>Megvalósítási keret</i>	Pályázati forrás, saját forrás

<i>Projekt neve</i>	Egészségnap/hét és környezetvédelmi nap/hét
<i>Projekt célja</i>	Az egészségnap olyan projekt, amelyben helyet kaptak a testi és lelki egészséggel kapcsolatos tevékenységek, a fizikai állapotfelméréstől a különböző sporttevékenységeken, az egészséggel kapcsolatos tesztfeladatok megoldásán, az önértékelésen át az önismereti játékokig. A nap programja kiterjedt a családvédelem, az élelem- és kémiai biztonság, a szájhigiénia, a fogápolás, a testhigiénia, a környezetegészség és az egészséges táplálkozás problémáira. Környezetvédelmi nap szervezéssel a diákok környezettudatos életre nevelésének programja, veszélyes hulladékgyűjtési akciókkal (pl. elem, használaton kívüli mobiltelefon, papírgyűjtés...)
<i>Célcsoport</i>	▪ Iskolások ▪ Oktatók ▪ Tanárok
<i>Érintett terület</i>	Zalaegerszegi iskolák
<i>Javasolt ütemezés</i>	Rövid- és középtáv

<i>Partnerek</i>	▪ Önkormányzat ▪ Iskolák
<i>Beruházási költség</i>	projekt méretétől függ
<i>Megvalósítás helye</i>	Általános és középfokú oktatási intézmények
<i>Megvalósítási keret</i>	Pályázati forrás, saját forrás

Az intézkedés célja: a jelen és a jövő generációk számára a fenntarthatósági szempontok megismertetése.

PROJEKTEK:

<i>Projekt neve</i>	Szemléletformáló közösségi fórumok szervezése a helyi média bevonásával
<i>Projekt célja</i>	Rendszeres, a környezettudatos társadalmi magatartást (komposztálás, szelektív gyűjtés, tudatos vásárlás, hatékony energiagazdálkodás) és a helyi értékek (közösségi, kulturális, épített és természeti értékek) megőrzését elősegítő társadalmi fórumok szervezése, melyről a helyi média is rendszeresen és kiemelten tudósít.
<i>Célcsoport</i>	Lakosság
<i>Érintett terület</i>	▪ helyi értékek ▪ védett értékek ▪ Város közigazgatási területe
<i>Javasolt ütemezés</i>	folyamatos
<i>Partnerek</i>	▪ Önkormányzat ▪ meghívott előadók
<i>Beruházási költség</i>	500.000 – 1.000.000 Ft/év
<i>Megvalósítási keret</i>	▪ pályázati forrás ▪ saját forrás

5.3.3 KULTÚRA ÉS MŰVELŐDÉSI PROGRAMOK, RENDEZVÉNYEK

Az intézkedés célja: a Város különböző érdeklődésű társadalmi csoportjai számára szervezett programokkal a kikapcsolódási igények kielégítése.

PROJEKTEK:

<i>Projekt neve</i>	Hagyományőrző rendezvények szervezése, támogatása
<i>Projekt célja</i>	Helyi hagyományok megismertetése, helytörténeti anyagok gyűjtése, dokumentálása és kiállítása.
<i>Célcsoport</i>	▪ Lakosság ▪ Turisták ▪ Testvérvárosok ▪ Könyvtárhasználók
<i>Érintett terület</i>	Zalaegerszeg MJ Város közigazgatási területe
<i>Javasolt ütemezés</i>	Folyamatosan
<i>Beruházási költség</i>	Projektmérettől függően
<i>Megvalósítási keret</i>	▪ pályázati források ▪ saját forrás

<i>Projekt neve</i>	Rendszeres szabadtéri programok
<i>Projekt célja</i>	Hagyományteremtő céllal szórakoztató, szabadtéri programok szervezése.
<i>Célcsoport</i>	Lakosság
<i>Érintett terület</i>	▪ Városközpont ▪ Iskolák ▪ Közintézmények udvarai
<i>Javasolt ütemezés</i>	Közép- és hosszútáv – éves rendszerességgel
<i>Partnerek</i>	▪ Zalaegerszeg MJ Város Önkormányzata kulturális és művelődési intézményei ▪ Civil szervezetek ▪ Felajánlók
<i>Beruházási költség</i>	Projektmérettől függően
<i>Megvalósítási keret</i>	▪ Önkormányzati és intézményi önerő ▪ kulturális pályázati források ▪ Vállalkozói támogatások ▪ Felajánlások

<i>Projekt neve</i>	Sportrendezvények
<i>Projekt célja</i>	Sporttevékenységek, mozgásos tevékenységek megszerettetése, közösségformálás, egészséges életmódra nevelés.
<i>Célcsoport</i>	Lakosság
<i>Érintett terület</i>	▪ Sportpálya ▪ Sportcsarnok ▪ Közparkok ▪ Iskolaudvar ▪ Tornaterem
<i>Javasolt ütemezés</i>	Folyamatosan
<i>Partnerek</i>	▪ Önkormányzat ▪ Iskolák ▪ Sportot támogató civil szervezetek ▪ Sport Egyesületek
<i>Beruházási költség</i>	Projektmérettől függően
<i>Megvalósítási keret</i>	▪ Civil szervezetek önéreje ▪ Önkormányzati önerő ▪ Pályázati források ▪ Tagdíjak ▪ Felajánlások

<i>Projekt neve</i>	Ifjúsági programok
<i>Projekt célja</i>	Helyi és vidéki zenekarok felléptetése, szabadtéri filmvetítés, táncházak, vetélkedők szervezése, ünnepkörökhöz kötődő rendezvények (farsang, húsvétvárás, karácsonyvárás), fiatalok által készített alkotásokat bemutató kiállítások szervezése. Tehetséggondozás különböző korcsoportokban (versenyek, vetélkedők), ünnepekhez, ünnepkörökhöz, népi hagyományokhoz fűződő rendezvények szervezése.
<i>Célcsoport</i>	▪ Lakosság fiataljai ▪ Óvodások, általános iskolások ▪ érdeklődők az idősebb korosztályból
<i>Érintett terület</i>	Zalaegerszeg MJ Város közigazgatási területe
<i>Javasolt ütemezés</i>	Folyamatosan
<i>Partnerek</i>	▪ Önkormányzat ▪ Iskolák

	▪ Civil szervezetek, alapítványok
<i>Beruházási költség</i>	Projektmérettől függően
<i>Megvalósítási keret</i>	▪ Önkormányzati önerő ▪ Kulturális támogatások ▪ Egyéb pályázati források

<i>Projekt neve</i>	Programok a középkorú- és idős korosztály számára
<i>Projekt célja</i>	Kikapcsolódást jelentő közösségi programok a különböző érdeklődési köröknek megfelelően. Könyvtári közösségi programok, nyugdíjasklubok, egyesületek bevonásával.
<i>Célcsoport</i>	Lakosság
<i>Érintett terület</i>	▪ Zalaegerszeg MJ Város közigazgatási területe ▪ Szociális intézmények
<i>Javasolt ütemezés</i>	Folyamatosan
<i>Partnerek</i>	▪ Önkormányzat ▪ Szociális intézmények ▪ Civil szervezetek, alapítványok
<i>Beruházási költség</i>	Projektmérettől függően
<i>Megvalósítási keret</i>	▪ Önkormányzati önerő ▪ Civil szervezetek, intézmények és alapítványok önerője ▪ Egyéb pályázati források ▪ Támogatások ▪ Felajánlások
<i>Megvalósítási keret</i>	Önköltség, saját forrás

5.3.4 ESÉLYEGYENLŐSÉG

Az intézkedés célja: a Városban élő kisebbség és fogyatékos személyek a helyi közösség egyenrangú tagjai, ezért meg kell teremteni azokat a feltételeket, amelyek lehetővé teszik számukra a társadalmi életben való részvételt az őket megillető jogok biztosításával.

PROJEKTEK:

<i>Projekt neve</i>	Esélyegyenlőségi programok végrehajtásának támogatása az oktatásban
<i>Projekt célja</i>	A program alapvető célja, hogy a magyar közoktatásban elősegítse az esélyegyenlőség érvényesülését és megerősítse az iskolarendszer esélyteremtő szerepét a halmozottan hátrányos helyzetű tanulók vonatkozásában.
<i>Célcsoport</i>	▪ Pedagógusok ▪ Óvodák ▪ Iskolák
<i>Érintett terület</i>	▪ Zalaegerszeg MJ Város Önkormányzata ▪ iskolák, óvodák
<i>Javasolt ütemezés</i>	Középtáv
<i>Beruházási költség</i>	Projektmérettől függően
<i>Megvalósítás helye</i>	▪ Iskolák ▪ Óvodák
<i>Megvalósítási keret</i>	▪ Önkormányzati önerő ▪ Kulturális támogatások ▪ Egyéb pályázati források

<i>Projekt neve</i>	A fogyatékkal élők jogainak biztosítása
<i>Projekt célja</i>	Az önkormányzat feladata, hogy gondoskodjon a fogyatékos személyeket megillető jogok érvényesítéséről, a fogyatékos személyek hátrányait kompenzáló akadálymentesítésről a Város intézményeinél.
<i>Célcsoport</i>	Zalaegerszeg Városban fogyatékkal élő személyek
<i>Érintett terület</i>	Zalaegerszeg MJ Város közigazgatási területe
<i>Javasolt ütemezés</i>	Folyamatos
<i>Partnerek</i>	▪ Önkormányzat ▪ Zalaegerszeg Városában működő szervezetek
<i>Beruházási költség</i>	Projektmérettől függően
<i>Megvalósítási keret</i>	▪ Saját forrás ▪ Pályázati forrás

<i>Projekt neve</i>	Fogyatékkal élők integrálása és aktív foglalkoztatása
<i>Projekt célja</i>	Olyan munkahelyek teremtése, ahol a csökkent munkaképességű, fogyatékkal élő lakosoknak is biztosítani tudnak munkalehetőséget. Egy jól működő alapítvány, vagy egyesület sokat segíthet abban, hogy ők is teljes életet élhessenek.
<i>Célcsoport</i>	Fogyatékkal élők
<i>Érintett terület</i>	Zalaegerszeg MJ Város közigazgatási területe
<i>Javasolt ütemezés</i>	Folyamatosan – hosszútáv
<i>Partnerek</i>	▪ Önkormányzat ▪ Vállalkozások
<i>Beruházási költség</i>	Projektmérettől függ
<i>Megvalósítási keret</i>	Pályázati lehetőségek

<i>Projekt neve</i>	Akadálymentesítés
<i>Projekt célja</i>	Az intézmények felújításánál, új épületek létesítésénél biztosítani kell az akadálymentes közlekedés feltételeit.
<i>Célcsoport</i>	Fogyatékkal élő személyek
<i>Érintett terület</i>	Zalaegerszeg MJ Város közigazgatási területe
<i>Javasolt ütemezés</i>	Folyamatos
<i>Partnerek</i>	Önkormányzat
<i>Beruházási költség</i>	Projektmérettől függően
<i>Megvalósítási keret</i>	▪ Saját és pályázati forrás

5.3.5 KÖZÖSSÉGI KÖZLEKEDÉS FELLENDÍTÉSE

Az intézkedés célja: A munkaerő mobilitásának biztosításához építeni kell a régió erősségeire, így például a közösségi közlekedés hálózatának fejlesztésével, kiterjesztésével. A program keretében támogatandó a közlekedési rendszerek elektronizálása, az utasforgalom kiszolgálásának és tájékoztatásának fejlesztése, forgalomirányítási rendszerének és forgalomtechnikai eszközeinek fejlesztése.

PROJEKTEK:

<i>Projekt neve</i>	A biztonságos kerékpáros közlekedés feltételeinek biztosítása
<i>Projekt célja</i>	A kerékpáros közlekedést vonzóvá, kényelmessé és biztonságossá kell tenni a lakosság számára ahhoz, hogy valóban növekedjen e közlekedési mód részaránya a városi közlekedésben. Összefüggő kerékpárút hálózatot kell kialakítani a Városban, amely kifelé csatlakozik a fontosabb pihenőterületekhez. Biztosítani kell a belvárosban a pihenőterületeken és az intézmények környezetében megfelelő számú fedett, támasztós kerékpártárolót. El kell végezni a meglévő kerékpárutak burkolatának felújítását, új kerékpárutak kialakítását a kerékpárút hálózat bővítésével. A kerékpárutak és a közlekedési utak kereszteződéseit úgy kell kialakítani, hogy az a kerékpárosok számára biztonságosan használható legyen, az autósok számára külön figyelemztető jelzéseket kell kialakítani, hogy a kereszteződésben kerékpárút keresztezése is történik. Ki kell dolgozni egy kerékpár kölcsönző rendszer lehetőségét.
<i>Célcsoport</i>	Lakosság
<i>Érintett terület</i>	Zalaegerszeg MJ Város közigazgatási területe
<i>Javasolt ütemezés</i>	Rövid és középtáv
<i>Partnerek</i>	▪ Önkormányzat ▪ Civil szervezetek
<i>Beruházási költség</i>	Beruházás méretétől függően
<i>Megvalósítási keret</i>	pályázati forrás

<i>Projekt neve</i>	Frekvenciált területek személygépjármű terhelésének csökkentése
<i>Projekt célja</i>	Forgalomszervezési, tömegközlekedési, parkolási, esetleg alternatív közlekedési eszközök bevonásával biztosítani kell, hogy a turisták és a helyi lakosság által is gyakran felkeresett helyi látványosságok (természetvédelmi területek, helyi védelem alatt álló területek, műemlékek, stb.) területei személygépjármű terhelése ne nőjön tovább illetve csökkenjen.
<i>Célcsoport</i>	Lakosság, városba látogatók, turisták
<i>Érintett terület</i>	Zalaegerszeg MJ Város közigazgatási területe
<i>Javasolt ütemezés</i>	Rövid és középtáv
<i>Partnerek</i>	▪ Önkormányzat ▪ Civil szervezetek
<i>Beruházási költség</i>	Beruházás méretétől függően
<i>Megvalósítási keret</i>	pályázati forrás

6 MONITORING ÉS VISSZACSATOLÁS

A monitoring célja: A partnerkapcsolatok és programok beindítása, működtetése, értékelése. A terv végrehajtása közben adatgyűjtés a folyó tevékenységekről, a szolgáltatásokban és a rendszerekben bekövetkezett változásokról.

- Az erőforrásigények és források meghatározása.
- Kivitelezési ütemterv.
- Az önkormányzati költségvetés és az akcióterv közötti „híd” megteremtése.
- A programok kivitelezése.
- A tevékenységek és eredmények dokumentálása.
- A sikerek és problémák felismerése, jelentéskészítés.

A visszacsatolás és értékelés célja: Az előrehaladás és teljesítmény hagyományos értékelése célközpontú mutatók segítségével. A szolgáltatók és felhasználók tájékoztatása az eredményekről. A konzultáció, felülvizsgálat és/vagy tervezési folyamat megismétlése meghatározott küszöböknel.

- Értékelő csoportok létrehozása.
- Értékelés időbeosztásának meghatározása.
- Célokra alapuló mutatók kidolgozása.
- A jelentés kereteinek definiálása.
- Értékelés elvégzése.
- A partnerek tájékoztatása az értékelés eredményeiről.

6.1 Cselekvési terv

1. Fenntarthatósági megbízott és monitoring csoportok kijelölése

A fenntarthatósági tervben leírtakkal, valamint a Város környezeti fenntartásával kapcsolatos feladatok koordinálására, a fenti tervben leírt feladatok betartásának figyelemmel kísérésére, a fenntarthatósági terv felülvizsgálatához szükséges lakossági véleménygyűjtéshez fenntarthatósági megbízott kijelölése szükséges.

Monitoring rendszer szereplői

Polgármester

Alpolgármesterek

Bizottsági elnökök

Az Önkormányzat által fenntartott oktatási Intézmények vezetői

Az önkormányzat által fenntartott óvodák vezetői

Az önkormányzat által fenntartott közintézmények vezetői

Társulások

Közműszolgáltatók

Civil szervezetek, helyi közösségek

Polgármesteri hivatal középvezetői

A Polgármesteri hivattal történt egyeztetések alapján a monitoring csoportban – a LA21-ben – azon osztályvezetők kerülnek megjelölésre, akik adott esetben kijelölik az adott iroda azon munkatársát vagy munkatársait, akik a konkrét monitoring feladatot ellátják.

2. Fenntarthatósági terv felülvizsgálata

Jelen Környezeti Fenntarthatósági Tervet évente 1 alkalommal felül kell vizsgálni, a fenntarthatósági megbízott által begyűjtött lakossági és intézményi vélemények figyelembe vételével. A felülvizsgálat eredményeinek megfelelően a szükséges módosításokat el kell végezni.

3. Tudatformálás, konzultációk, gyűlések tartása

Évente (lehetőleg) két alkalommal – tavasszal és ősszel – konzultáció szervezése a környezeti fenntarthatósági tervben foglaltak megvalósításáról, valamint az elhangzott vélemények, ajánlatok kiértékelése és a fenntarthatósági terv ennek alapján történő felülvizsgálata.

6.2 Indikátorok

A Local Agenda 21 program keretén belül szükség van az előrehaladás, a bekövetkezett változások, a teljesítmény értékelésére. Az egyes részek előrehaladásának méréséhez olyan mutatószámok (INDIKÁTOROK) szükségesek, amelyek segítségével értékelhetők a bekövetkezett változások. Az indikátorok a környezeti, társadalmi-, gazdasági folyamatok elemzéséhez, teljesítményértékeléshez nyújtanak segítséget és az információkat közérthető formában juttatják el a célszemélyekhez. Hozzájárulnak a társadalom szereplőinek tudatossága és viselkedése közötti eltérés csökkentésére, segítik a döntési folyamatok koordinációját - mindezt a fenntarthatóság alapelveinek érvényesülése érdekében.

Az indikátorok meghatározásánál jól mérhető, a KSH adatbázisában és a helyzetelemzés fejezeteiben is szereplő és alkalmazott statisztikai paramétereket választottunk, melyeket táblázatos formában foglaltunk össze. Ezen fenntarthatósági pillérenként készített táblázatok évenkénti kitöltésével és kiértékelésével hosszú távon is nyomon követhetők az időközben bekövetkezett változások, folyamatok.

Fontos hangsúlyozni, hogy az egyes indikátorok nem elsősorban egy-egy állapot leírására törekednek, hanem a LA21 előrehaladásával, megvalósulásával kapcsolatos változásokat mutatják be, és alkalmasak a közösségi teljesítmény mérésére, vagy akár az országos, ill. nemzetközi trendekkel való összehasonlításra.

A meghatározott célkitűzések megvalósulásának nyomon követése elsősorban az Önkormányzat feladatkörébe tartozik. Továbbá biztosítania kell a szolgáltatók, a lakosság tájékoztatását az eredményekről és a bekövetkezett változásokról.

Az indikátorok összegyűjtése pillérenként és célonként más-más intézmény feladata. Az oktatással kapcsolatos indikátorok és adatok összegyűjtése az oktatási intézmények feladata, melyből éves adatszolgáltatást kell adjon az Önkormányzat részére. A demográfiai adatok összegyűjtéséért az Önkormányzat illetékes osztálya a felelős. Az infrastruktúra adatait a szolgáltatók kötelessége szolgáltatni. A hulladékgazdálkodással kapcsolatos információkat a

közzolgáltatóknak kell összegyűjteni adott évre vonatkozóan. Az egészségügyi, szociális és közbiztonsággal kapcsolatos indikátorok összegyűjtése szintén az Önkormányzat feladata segítséget kérve az érintett intézmények vezetőitől.

A gazdasági pillérrel kapcsolatos összes adat összegyűjtése, kiértékelése az Önkormányzat feladata, csakúgy, mint a kitűzött célok megfogalmazása. A kulturális adatok szolgáltatásáért a Város kulturális intézményei a felelősek.

6.2.1 LEHETSÉGES INDIKÁTOROK

Társadalmi pillér

Részcél: Általános adatok

Indikátorok

- ✓ Állandó népesség száma (fő)
- ✓ Elvándorlások száma (eset)
- ✓ Bevándorlások száma (eset)

Részcél: Egészségügyi helyzet fejlesztése

Indikátorok

- ✓ Működő háziorvosok száma (fő)
- ✓ Működő házi gyermekorvosok száma (fő)
- ✓ A háziorvosok által ellátott szolgálatok száma (szolgálat)
- ✓ A házi gyermekorvosok által ellátott szolgálatok száma (szolgálat)
- ✓ A háziorvosi ellátásban a megjelentek és a meglátogatottak száma összesen (eset)
- ✓ A házi gyermekorvosi ellátásban a rendelésen megjelentek száma (eset)
- ✓ A házi gyermekorvosi ellátásban a látogatások száma összesen (eset)
- ✓ A háziorvosi ellátásban a rendelésen megjelentek száma (eset)
- ✓ A háziorvosi ellátásban a lakáson történt beteglátogatás (eset)
- ✓ Megjelenési esetek száma a járóbeteg szakellátásban (székhely szerinti adat (eset)
- ✓ Beavatkozások száma a járóbeteg szakellátásban (székhely szerinti adatok) (db)
- ✓ Gyógyszertárak száma (humán) (db)

Részcél: Szociális helyzet fejlesztése

Indikátorok

- ✓ Nyilvántartott álláskeresők száma összesen (fő)
- ✓ Éven túl nyilvántartott álláskeresők száma
- ✓ Járadék típusú ellátásban részesülők
- ✓ Segély típusú ellátásban részesülők
- ✓ Rendszeres szociális segélyben részesülők
- ✓ Munkavállaló korú népesség
- ✓ Rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya

Részcél: Oktatás, képzés fejlesztése

Indikátorok

- ✓ Óvodába beíratott gyermekek száma (gyógypedagógiai neveléssel együtt) (fő)
- ✓ Az általános iskolai osztályok száma a nappali oktatásban (gyógypedagógiai oktatás is) (db)
- ✓ Általános iskolai tanulók száma a nappali oktatásban (gyógypedagógiai oktatással együtt) (fő)
- ✓ A napközis tanulók száma a nappali oktatásban az általános iskolákban (iskolaotthonos is) (fő)
- ✓ Általános iskolai főállású pedagógusok száma (gyógypedagógiai oktatással együtt) (fő)
- ✓ Naponta bejáró általános iskolai tanulók száma a nappali oktatásban (fő)
- ✓ Számítógépek száma az általános iskolai feladat ellátási helyeken (db)
- ✓ Középiskolai osztályok száma a nappali oktatásban (db)
- ✓ Középiskolai tanulók száma a nappali oktatásban (a hat-, nyolc évfolyamos gimnáziumok megfelelő évfolyamaival együtt) (fő)
- ✓ Gimnáziumi tanulók száma a nappali oktatásban (a hat-, nyolc évfolyamos gimnáziumok megfelelő évfolyamaival együtt) (fő)
- ✓ Szakközépiskolai tanulók száma a nappali oktatásban (szakmai képzéssel együtt) (fő)
- ✓ Középiskolai főállású pedagógusok száma (fő)
- ✓ Szakiskolai és speciális szakiskolai osztályok száma a nappali oktatásban (db)
- ✓ Szakiskolai és speciális szakiskolai tanulók száma a nappali oktatásban (fő)
- ✓ Főállású pedagógusok száma a szakiskolákban és a speciális szakiskolában (fő)
- ✓ Nemzetiségi, etnikai oktatásban tanulók száma a nappali oktatásban a középiskolában (fő)

Részcél: Közbiztonság fejlesztése

Indikátorok

- ✓ Településőrök száma (fő)
- ✓ Bűncselekmények száma (db)

Részcél: Kulturális élet fellendítése

Indikátorok

- ✓ A települési könyvtárak beiratkozott olvasóinak száma (fő)
- ✓ Múzeumi kiállítások száma (db)
- ✓ Múzeumi látogatók száma (fő)
- ✓ Rendszeres művelődési foglalkozások száma (db)
- ✓ Rendszeres művelődési formákban résztvevők száma (fő)
- ✓ Kulturális rendezvények száma (db)
- ✓ Kulturális rendezvényeken részt vevők száma (fő)
- ✓ Alkotó művelődési közösségek száma (db)
- ✓ Alkotó művelődési közösségek tagjainak száma (fő)

Gazdasági pillér

Részcél: Nemzetközi együttműködés

Indikátorok

- ✓ Pályázati lehetőségek

Részcél: Az Önkormányzat és az önkormányzati intézmények hatékony működéséhez szükséges gazdasági feltételek megteremtése

Indikátorok

- ✓ önkormányzati bevételek összesen (Ft)
- ✓ önkormányzati kiadások összesen (Ft)
- ✓ adóbevételek (Ft)
- ✓ összes felvett támogatás (Ft)
- ✓ összes elnyert pályázati forrás (Ft)
- ✓ összes kifizetett pályázati önerő (Ft)

Részcél: Mezőgazdaság fejlesztése

Indikátorok

- ✓ összes mezőgazdasági használatú földterület (ha)
- ✓ egyéni gazdaságok száma (db)
- ✓ kistermelői gazdaságok száma (db)
- ✓ mezőgazdasági tevékenységet folytató gazdasági szervezetek száma (db)
- ✓ biotermesztés alatt álló földterület (ha)

Részcél: Gazdasági szektor (kereskedelem, szolgáltatás) fejlesztése

Indikátorok

- ✓ ipari szektorban foglalkoztatottak száma (fő)
- ✓ ipartelepek száma (db)
- ✓ bejegyzett vállalkozások száma (db)
- ✓ környezetbarát technológiák alkalmazása (%)

Részcél: Vendéglátás, idegenforgalom, turizmus fellendítése

Indikátorok

- ✓ szálláshelyek száma (db)
- ✓ összes szállásférőhelyek száma (db)
- ✓ vendégéjszakák száma az összes szálláshelyen (vendégéjszaka)
- ✓ külföldiek által eltöltött vendégéjszakák száma az összes szálláshelyen (vendégéjszaka)
- ✓ vendéglátóhelyek száma (db)
- ✓ turisztikai információs pontok, irodák száma (db)

Környezeti pillér

Részcél: Környezeti elemek és rendszerek állapotának javítása, védelme

Indikátorok

- ✓ összes elszállított települési szilárd hulladék mennyisége (t)
- ✓ a lakosságtól szelektív hulladékgyűjtésben elszállított települési szilárd hulladék mennyisége (t)
- ✓ komposztáló háztartások száma (db)
- ✓ biohulladék mennyisége (t)
- ✓ helyi védettség alatt álló területek (m²)
- ✓ helyi védettségű épített objektumok száma (db)
- ✓ felújításra szoruló középületek száma (db)

Részcél: A lakókörnyezet védelme a káros emisszió kibocsátásoktól (levegő, zaj)

Indikátorok

- ✓ zajszennyezés mértéke (dB)
- ✓ szén-dioxid (CO₂) koncentráció (ppm)

Részcél: Infrastrukturális helyzet javítása, fejlesztése

Indikátorok

- ✓ Lakásállomány (db)
- ✓ Közüzemi ivóvízvezeték-hálózat hossza (km)
- ✓ Közüzemi ivóvízvezeték-hálózatba bekapcsolt lakások száma (db)
- ✓ Közüzemi szennyvízcsatorna-hálózat hossza (km)
- ✓ Közcatornahálózatba bekapcsolt lakások száma (db)
- ✓ Villamosenergia-fogyasztók száma (db)
- ✓ Az összes gázcsőhálózat hossza (km)
- ✓ Összes gázfogyasztók száma (db)
- ✓ Távfűtésbe bekapcsolt lakások száma (db)
- ✓ Melegvízhálózatba bekapcsolt lakások száma (db)
- ✓ Rendszeres hulladékgyűjtésbe bevont lakások száma (db)
- ✓ Önkormányzati kiépített út és köztér hossza (km)
- ✓ Állami közutak hossza (km)
- ✓ Összes szolgáltatott víz mennyisége (1000 m³)
- ✓ Szolgáltatott összes villamosenergia mennyisége (1000 kWh)
- ✓ Az összes szolgáltatott vezetékes gáz mennyisége (átszámítás nélkül) (1000 m³)
- ✓ Összes elszállított települési szilárd hulladék (tonna)
- ✓ Összes elvezetett szennyvíz mennyisége (1000 m³)

Részcél: Energiafelhasználás hatékony és megújuló lehetőségeinek kihasználása

Indikátorok

- ✓ fenntartható energiahasználat témájú előadások résztvevőinek száma (fő)
- ✓ megújuló energiaforrást alkalmazó középületek száma (db)
- ✓ megújuló energiaforrást alkalmazó háztartások száma (db)
- ✓ egy főre jutó összes energiafogyasztás (fő/MJ)

Részcél: Zöldterületek védelme, fenntartása – növény és állatvilág fenntartása

Indikátorok

- ✓ erdő művelési ág aránya a területhasználatban (%)
- ✓ biológiai aktivitás mértéke (%)
- ✓ összes zöldterület a településszerkezetben (m²)
- ✓ egy főre jutó zöldterület (fő/m²)
- ✓ szabványos játszóterek száma (db)
- ✓ a zöldfelületek fenntartásra szánt költség (Ft/ha)